

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA TEXTILNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Liberec 2006

Zuzana Forštová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA TEXTILNÍ
KATEDRA ODĚVNICTVÍ

**STUDIE TECHNOLOGICKÉHO VYPRACOVÁNÍ
DOLNÍCH KRAJŮ ODĚVŮ**

**STUDY OF TECHNOLOGICAL ELABORATION
OF LOWER EDGES CLOTHES**

Číslo BP: 193

Rozsah práce: 111 stran
Počet obrázků: 213
Počet volných příloh: 4

Liberec 2006

Zuzana Forštová

ANOTACE

Tématem mé bakalářské práce je studie technologického vypracování dolních krajů oděvů u podšitých i nepodšitých oděvů. To znamená, že práce pojednává o vypracování dolních krajích oděvů a dolních krajích rukávů.

V první části práce jsou vysvětleny základní pojmy, které s prací přímo souvisejí. Tyto pojmy jsou pro lepší pochopení zobrazeny graficky. Část je zaměřena na technické požadavky vypracování a na strojní zařízení používané pro vypracování dolních krajů oděvů. Šicí stroje jsou rozděleny od základních po speciální. Některé stroje jsou zobrazeny graficky, doplněny o účel použití, přídavné zařízení nebo o grafické znázornění stehu.

Druhá, nejdůležitější část práce je zaměřena na technologické postupy vypracování různých typů dolních krajů oděvů a dolních krajů rukávů u podšitých a nepodšitých oděvů. Technologické postupy jsou doplněny grafickým zobrazením jednotlivých operací nebo příslušným řezem.

V poslední části jsou pro vybrané typy dolních krajů podle technologických postupů vypracované vzorníky v příslušném měřítku a v různých fázích výroby.

ANNOTATION

The theme of bachelor thesis is a study of technological elaboration of lower edges of lined and unlined clothes. Presented thesis deals with elaborations of lower edges of clothes and lower edges of sleeves.

In the first part there are explained the basic terms, which are connected with this bachelor thesis. These terms are figured graphically for better understanding. The part is focused on technological requirements of design and a mechanical machine. The mechanical machine is used for working-out of bottom edges of clothes. Sewing machines are divided into difficulty from basic to special one. Some of the sewing machines are figured graphically and completed with a purpose of using, a special device or a graphical illustration of stitch.

The second part is the most important which is focused on technological procedures of working-out the various types of lower edges of clothes and lower edges of sleeves of lined and unlined clothes. Technological procedures are gets in a graphical illustration of individual steps or a relevant cut.

In the last part there are elaborate samplers for selected types of bottom edges for technological procedures in a relevant measure and in various phases of production process.

KLÍČOVÁ SLOVA

Dolní kraj, okraj		lower edge
Lem		hem
Lemovka		edging
Manžeta		
	u kalhot	turn - up
	u rukávu	cuff, turn - up, wristband
Obruba		selvage
Oděvní vložka		inset
Podšívka		lining
Rozparek		slash, vent, slit
Řasit		gather, fold
Šev		seam
Šicí stroj		sewing machine
Švová záložka		seam turn - in
Volán		trill, ruffle
Záhyb		fold, ply
Záložka		turn – up, cuff

P o d ě k o v á n í

Velice ráda bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce, paní Ing. Bc. Andree Halasové za dobré rady, kterými jsem se v souvislosti s vypracováním bakalářské práce řídila a velice ráda je použila. Dále bych chtěla poděkovat konzultantce, paní Ing. Blaženě Musilové za poskytnutí výukových textů. Děkuji.

Obsah:

1. ÚVOD.....	10
2. ZÁKLADNÍ POJMY	11
2.1. KRAJ DÍLU	11
2.2. OKRAJ DÍLU	11
2.3. ZÁLOŽKA	12
2.4. ZÁŠEVEK	12
2.5. ZÁHYB	13
2.5.1. Druhy záhybů podle tvaru	13
2.5.2. Druhy záhybů podle způsobu úpravy žehlením.....	15
2.6. ROZPAREK.....	15
2.6.1. Druhy rozparků podle zhotovení	16
2.6.2. Druhy rozparků podle technologických znaků a účelu zapínání	16
2.6.3. Rukávové rozparky	17
2.7. MANŽETA.....	21
2.7.1. Druhy manžet.....	21
2.7.1. Jednoduchá manžeta.....	22
2.7.2. Dvojitá manžeta.....	23
2.8. LEMOVÁNÍ	25
2.9. VOLÁN	25
2.10. ŘASENÍ.....	26
2.11. PRŮVLEK.....	26
3. TECHNICKÉ POŽADAVKY VYPRACOVÁNÍ DOLNÍCH KRAJŮ ODĚVŮ A DOLNÍCH KRAJŮ RUKÁVŮ	27
3.1. NEPODŠITÉ ODĚVY – TECHNICKÉ POŽADAVKY VYPRACOVÁNÍ	27
3.2. PODŠITÉ ODĚVY – TECHNICKÉ POŽADAVKY VYPRACOVÁNÍ	28
4. PROSTŘEDKY K ŠITÍ.....	30
4.1. ŠICÍ STROJE	30
4.1.1 Rozdělení šicích strojů.....	30
4.2.1. Šicí stroje se stehem vázaným.....	31
4.2.2. Šicí stroje se stehem řetězovým	34
4.2.3. Šicí stroje se stehem obnitkovacím	36
4.2.4 Šicí stroje se stehem krycím.....	37
5. VYPRACOVÁNÍ DOLNÍCH KRAJŮ NEPODŠITÝCH ODĚVŮ	40
5.1. DOLNÍ KRAJ OBNITKOVANÝ	40
5.2. DOLNÍ KRAJ UKONČENÝ JEDNODUCHÝM OBRUBOVACÍM ŠVEM	40
5.3. DOLNÍ KRAJ UKONČENÝ DVOJITÝM OBRUBOVACÍM ŠVEM.....	41
5.4. DOLNÍ KRAJ UKONČENÝ LEMOVÁNÍM.....	41
5.4.1. Jednostranný lem.....	42
5.4.2. Oboustranný lem, I. způsob	42
5.4.3. Oboustranný lem, II. způsob.....	42
5.5. DOLNÍ KRAJ UKONČENÝ PODSÁDKOU.....	43
5.6. DOLNÍ KRAJ UKONČENÝ OZDOBNOU STUHOU	43
5.7. DOLNÍ KRAJ UKONČENÝ PÁSEM.....	44
5.8. DOLNÍ KRAJ UKONČENÝ VOLÁNEM	44
5.8.1. Jednoduchý volán vsítý za horní okraj	44
5.8.2. Jednoduchý volán s volným horním a dolním krajem.....	45
5.8.3. Dvojité volány.....	45
5.9. VYPRACOVÁNÍ DOLNÍCH KRAJŮ SUKNÍ	46
5.9.1. Dotykový švový rozparek.....	46
5.9.2. Nákrýtový švový rozparek.....	47
5.9.3. Překrýtový švový rozparek.....	49
5.10. VYPRACOVÁNÍ DOLNÍCH KRAJŮ KALHOT	51
5.10.1. Kalhoty bez manžet s chránidlem	51
5.10.2. Kalhoty s přinechanou celozáhybovou manžetou a chránidlem.....	51

5.10.3. Kalhoty s přinechanou celozáhybovou manžetou bez chránidla	52
5.10.4. Kalhoty s přinechanou polozáhybovou manžetou.....	52
5.10.5. Kalhoty s dvojitou přisazenou uzavřenou ohrnutou manžetou	53
5.11. VYPRACOVÁNÍ DOLNÍCH KRAJŮ RUKÁVŮ HALENEK A KOŠIL	53
5.11.1. Prostřížený posádkový dotkový rozparek.....	54
5.11.2. Prostřížený posádkový nákrýtový rozparek	54
5.11.3. Prostřížený obrubový rozparek.....	55
5.11.4. Prostřížený obrubový rozparek s koutkovým odševkem.....	55
5.11.5. Prostřížený obrubový rozparek s koutkovým záhybem	56
5.11.6. Prostřížený lemovaný rozparek.....	56
5.11.7. Prostřížený nákrýtový rozparek.....	57
5.11.7.1. Způsob I., bez nástřihu.....	57
5.11.7.2. Způsob II., s pomocným nástřihem.....	57
5.11.8. Švový nákrýtový rozparek.....	59
5.11.9. Polootevřený odševkový rozparek	60
5.11.10. Otevřený odševkový rozparek	61
5.11.11. Podkrytový švový rozparek.....	62
5.12. ÚPRAVA DOLNÍHO KRAJE RUKÁVU PŘED VŠITÍM MANŽETY	62
5.12.1. Úprava dolního kraje rukávu řasením.....	62
5.12.2. Úprava dolního kraje rukávu pomocí záhybů.....	62
5.13. VYPRACOVÁNÍ MANŽET A JEJICH MONTÁŽ	63
5.13.1. Jednoduchá nakládaná manžeta.....	63
5.13.2. Jednoduchá obrubová manžeta.	63
5.13.3. Jednoduchá nastavná (přisazená) manžeta	64
5.13.3.1. Způsob I., všitá před sešitím švových záložek rukávu	64
5.13.3.2. Způsob II., všitá po sešití švových záložek rukávu.....	64
5.13.4. Přinechaná vystřená manžeta.....	65
5.13.5. Nastavná uzavřená manžeta	65
5.13.6. Nastavná zapínací manžeta	66
5.13.6.1. Způsob I., s předšitým překladovým rožkovým cípem	66
5.13.6.2. Způsob II., bez předšitého překladového cípu – pro montáž ve více operacích.....	67
5.13.6.3. Způsob III., bez předšitého překladového cípu - pro montáž v jedné operaci.....	69
5.14. RUKÁVY U NEPODŠITÝCH BUND A PLÁŠTŮ	70
5.14.1. Rukáv s přisazeným průvlekem stažený pruženkou.....	70
5.14.2. Rukáv s přinechaným průvlekem stažený pruženkou	71
5.14.3. Rukáv s přinechaným volánkem a průvlekem staženým pruženkou	71
6. VYPRACOVÁNÍ DOLNÍCH KRAJŮ PODŠITÝCH ODĚVŮ	73
6.1. DOLNÍ KRAJ S PODŠÍVKOU UZAVŘENOU	73
6.1.1. Uzavřený dolní kraj - plynulá montáž.....	73
6.1.2. Uzavřený dolní kraj - dílcová montáž.....	74
6.1.3. Uzavřený dolní kraj s přímým podkrytovým jednostranným rozparkem.....	75
6.1.3.1. Způsob I., pro silnější materiál	75
6.1.3.2. Způsob II., pro slabší materiál	77
6.1.4. Uzavřený dolní kraj s lomeným rozparkem	79
6.1.5. Uzavřený dolní kraj s rubovým protizáhybem	80
6.1.5.1. Dolní kraj s protizáhybem v celku	80
6.1.5.2. Dolní kraj s protizáhybem zhotoveným pomocí podsádky	81
6.2. DOLNÍ KRAJ S PODŠÍVKOU OTEVŘENOU.....	82
6.3. DOLNÍ KRAJ S PODŠÍVKOU POLOOTEVŘENOU	83
6.4. PŘEKLAPOVÉ CÍPY PŘEDNÍCH KRAJŮ.....	84
6.4.1. Překlapový cíp s přemístěným švem.	84
6.4.1.1. Způsob I., pro silnější materiál	84
6.4.1.2. Způsob II., pro slabší materiál	85
6.4.2. Překlapový cíp vytvořený záhybem.....	86
6.4.3. Překlapový cíp vytvořený složením.....	86
6.4.4. Překlapový cíp předšitý v dolním kraji.....	86
6.4.5. Oblý dolní kraj.....	87
6.5. DOLNÍ KRAJE PODŠITÝCH OBLEKOVÝCH VEST	88
6.5.1. Dolní kraj vesty - dílcová montáž	88
6.5.2. Dolní kraj vesty - plynulá montáž.....	88
6.6. DOLNÍ KRAJE PODŠITÝCH BUND	89

6.6.1. Dolní kraj zhotovený obrubovacím švem.....	89
6.6.2. Dolní kraj s připojeným pásem.....	89
6.6.2.1. Pás s překladovými cípy	89
6.6.2.2. Pás bez překladových cípů.....	91
6.6.3. Dolní kraj s pásem staženým pruženkou.....	91
6.6.4. Dolní okraj všitý do úpletu	93
6.7. DOLNÍ KRAJ OBOUSTRANNÝCH ODĚVŮ.....	94
6.8. VPRACOVÁNÍ DOLNÍCH KRAJŮ PODŠITÝCH RUKÁVŮ	94
6.8.1. Rukáv v dolním kraji hladký	94
6.8.2. Rukáv s polootevřeným rozparkem.....	96
6.8.3. Rukáv s otevřeným rozparkem.....	97
6.8.3.1. S úhlopříčně předšitým nákrýtovým rozparkovým cípem.	97
6.8.3.2. S podélně předšitým nákrýtovým rozparkovým cípem.....	99
6.8.4. Rukáv se záhybem u dolního kraje.....	101
6.8.5. Rukáv s podélně prostříženým rozparkem	102
6.8.6. Rukáv s příčným rozparkem.....	103
6.8.7. Rukávový švový rozparek.....	103
6.8.9. Rukáv všitý do uzavřené manžety	104
6.8.9.1. Rukáv s uzavřenou manžetou . dílcová montáž	104
6.8.9.2. Rukáv s uzavřenou manžetou - plynulá montáž.....	105
6.8.10. Rukáv ukončený úpletem.....	105
6.8.11. Rukáv s prošíтым průvlekem stažený pruženkou	105
6.8.12. Rukáv s uzavřenou manžetou stažený do pruženky.....	106
6.8.13. Rukáv s nakládanou manžetou.....	107
6.8.13.1. Nakládaná rovná manžeta umístěná po celém obvodu rukávu	107
6.8.13.2. Půlmanžeta nebo čtvrtmanžeta	108
6.8.14. Dolní kraj s ohrnovací manžetou.....	108
6.8.15. Dolní kraj se sponou všitou do spodního švu rukávu.....	108
7. ZÁVĚR.....	110

Seznam použitých zkratek

obr.	obrázek
cm	centimetr
tj.	to je
např.	například
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
š.s.	šicí stroj
PD	přední díl
ZD	zadní díl

Grafické znázornění

	vrchový materiál č. 1, lící strana
	vrchový materiál č.1, rubní strana
	vrchový materiál č. 2
	podšívkový materiál
	pomocný materiál
	pletenina
	výztužný materiál
	krajovka
	chránidlo
	knoflík
	obrysová čára
	naznačení pro pokračování obrysu nebo jiné značení
	šití
	klikatý steh (začištění)

1. Úvod

Historie odívání souvisí s rozvojem člověka, jeho podmínkami, zkušenostmi a znalostmi. Vývoj oděvů ovlivnily zeměpisná poloha, podnebí, surovinové zdroje, třídní rozdělení společnosti, obchodní styky, vkus, náboženství. Vynález šicího stroje a technická vyspělost urychlily způsob vyrábění oděvu. Zhotovování oděvu přešlo přes primitivní, řemeslnou a skončilo u průmyslové výroby. Tento typ výroby začal vznikat v polovině 19. století vynálezem šicího stroje, který podstatně urychlil výrobu oděvů. Zpočátku průmyslové výroby vznikal oděv ještě doma. Začátkem 20. století se převážná část domácích dělníků soustředila do továrních dílen a začal vyšší stupeň průmyslové výroby. V našich zemích vzniká tovární výroba ve třicátých letech 20. století. K největšímu rozvoji došlo po druhé světové válce. Byla zahájena specializace, modernizace a mechanizace práce. V dnešní době je účelem oděvního průmyslu zavést co největší počet robotizovaných linek a tím odstranění všech přebytečných (mezioperačních) časů.

Pro správné technologické vypracování nejen dolních krajů, ale celého oděvu je zapotřebí nejprve zvolit vhodný oděvní materiál. Vrchový materiál by měl být vhodně vybrán z hlediska druhu oděvu a účelu použití oděvu. Podšívkový materiál by měl být barevně i vzorově sladěn s vrchovým materiálem. Podšívka by neměla vlivem potu a nošení měnit své vlastnosti. Měli by být stálobarevné, nesrážlivé, hladké, prodyšné. Jejich hlavním úkolem u podšitých oděvů je usnadnění oblékání a svlékání, zajištění potřebné hřejivosti oděvu a zakrytí vnitřního vypracování oděvu. Vhodně zvolen by měl být i výztužný vložkový materiál. Ten by se měl vybírat podle charakteristik vrchového materiálu. V souvislosti s oteplenými oděvy se musí dbát na správný výběr výplňkového vložkového materiálu.

Důležitou částí výroby oděvů je konstrukční a oddělovací proces. Výrobní, spojovací proces je úzce spjat se strojní technikou používanou na vypracování jednotlivých operací. Na vypracování dolních krajů oděvů se nejčastěji používají šicí stroje s různými přídavnými zařízeními. Konkrétně obrubovače, lemovače, zahýbače. Ty umožňují rychlé zhotovení požadované operace. Okraj oděvu se k tomuto přídavnému zařízení přiloží a to navede oděvní materiál do požadovaného tvaru. Odpadá tak mezioperační žehlení. Vodící patky pomáhají k vytvoření rovného stehu.

U vypracování oděvů je velice důležité a neopomenutelné mezioperační a konečné žehlení. Správným žehlením můžeme různé menší nedostatky, které vznikly šitím, odstranit, ale naopak špatným žehlením můžeme dobře padnoucí oděv znehodnotit.

Vypracování dolních krajů oděvů je velice obsáhlé a rozdělené do několika kapitol. Kapitoly obsahují základní pojmy, strojní zařízení používané pro vypracování dolních krajů oděvů, technologické požadavky provedení, technologické vypracování, které je rozdělené do dvou velkých částí na podšité a nepodšité oděvy. Pro lepší pochopení jsou základní pojmy a technologické operace zobrazeny v grafické podobě. Vrchový, podšívkový i pomocný materiál je zobrazen s barevnou odlišností. Specialitou je odlišný vzhled lícové a rubové strany vrchového materiálu. U některých obrázků jsou stručné popisky.

2. Základní pojmy

K těmto pojmům patří jednak pojmy nejzákladnější a pojmy, které s prací přímo souvisejí. To jsou ty, bez nichž by se vypracování dolních krajů oděvů a dolních krajů rukávů, v některých případech neobešlo. Je to dáno použitou technologií a jejími pravidly, jako např. dolní kraj rukávu pánské klasické košile je vypracován pomocí prostřiženého nákrýtového rozparku a následně je sešit s předem zhotovenou manžetou.

2.1. Kraj dílu

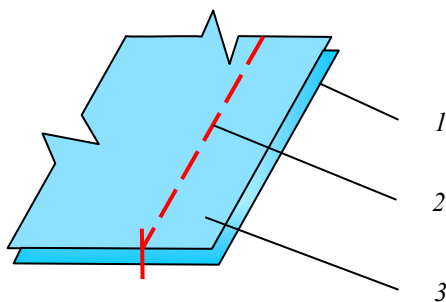
Strana střihu nebo součásti oděvu, která ohraničuje plochu hotového výrobku. Podle místa na oděvu se rozlišuje pasový kraj předního dílu sukně, průkrčníkový kraj zadního dílu saka, dolní kraj kalhot, sukně, rukávu apod.. Podle významu nebo místa na oděvu rozlišujeme kraj:

- **hraniční** – ukončuje plochu oděvu tak, že se na něm nespojuje s jinou plochou,
- **nastavený** – prostřednictvím nastavného švu se spojuje s jinou plochou,
- **náplošný** – u součástí, které jsou připevněny na větší podloženou plochu (nakládaná kapsa, ...),
- **přehybový** – na výrobku je vytvořen přehyb,
- **myšlený** – myšlená čára na ploše oděvu utvořená průmětem přehybového kraje.

2.2. Okraj dílu

Strana součástky nebo plochy výrobku, která tvoří na hotovém oděvu ohraničenou záložku, přičemž z lící strany není viditelná. Okraje rozlišujeme:

- **pevný** – na textilií se vytváří zejména změnou směru útkových nití na nejkrajnější osnovní nitě,
- **střížný** – okraj vytvořený stříháním oděvního materiálu, pokud na výrobku není okraj podehnutý nebo olemovaný,
- **kosý** – se soustavou nití (směrem vláken) svírá úhel,
- **po niti** – stříhán rovnoběžně se soustavou nití (osnovy, útku).

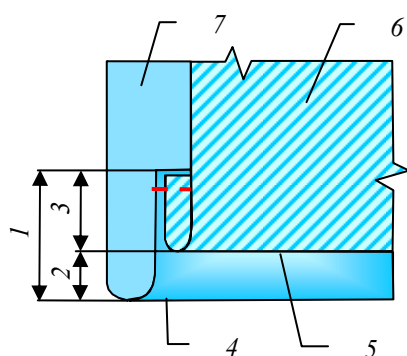
1 – okraj,
2 – šev = nastavený kraj,
3 – švová záložka

Obr. 1.: Části švu.

2.3. Záložka

Pruhová část plochy na obvodě vystřihnuté součástky oděvu určena na založení. U podšitých oděvů bývá rubní strana dolní koncové záložky z vrchového materiálu zpravidla zpevněna lepící výztužnou vložkou. Vyskytuje se jako:

- **koncová** – její vnější kraj je totožný s koncovým přehybovým krajem oděvu, na rubové straně je viditelná jako obruba nebo obrubový kanálek, její šíře v průmyslové výrobě je v rozmezí 2 – 4 cm,
- **švová** – používá se pro spojení dvou kusů materiálu záložkovým švem, v průmyslové výrobě je její šíře 1 cm,
- **záhybová** – vytváří rezervu šířky nebo délky podšívky v oděvu,
- **spojovací** – pro spojení krajové záložky povrchové součástky oděvu prostřednictvím nástavného švu na podšívce.

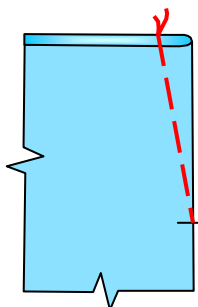
- 1 – koncová a současně spojovací,
 2 – záhybová,
 3 – švová záložka spojovací záložky
 4 – vnější kraj hraniční spojovací záložky
 5 – vnitřní kraj spojovací záložky
 (současně i vnější kraj švové záložky),
 6 – líc podšívkového dílu
 7 – rub povrchového dílu

Obr. 2.: Záložky.

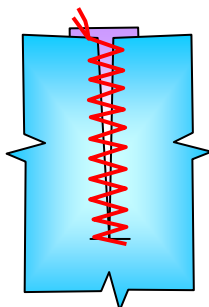
2.4. Záševек

Zmenšení určité plochy části oděvu odšitím, sešitím nebo přešitím, tímto způsobem vznikne:

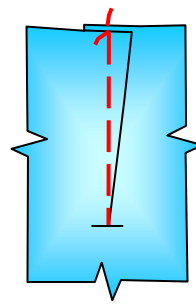
- **odševек** – vybrání provedené odšitím, (obr. 3.),
- **seševек** – vybrání provedené sešitím zástřihu nebo průstřihu dotykovým švem, bývá podložený pomocným materiálem – krajovkou, (obr. 4.),
- **přeševек** – vybrání provedené přešitím zástřihu nebo průstřihu přeplátovaným švem, (obr. 5.).

Obr. 3.: Odševек.

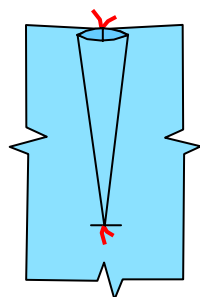
Obr. 4.: Seševек.

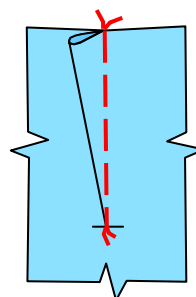
Obr. 5.: Přeševек.

Odševek může být: rozžehlený (obr. 6.), přežehlený (obr. 7.), zhotovený s pomocným materiálem a rozžehlený (obr. 8.), u silnějších materiálů prostřížený a rozžehlený (obr. 9.). Seševек a přeševек bývá přežehlený.

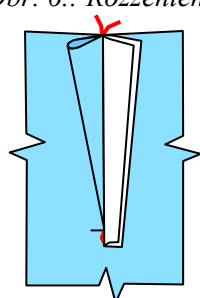
Odševек:

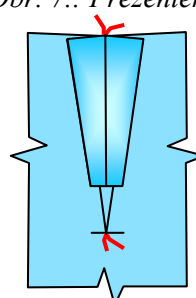
Obr. 6.: Rozžehlený.

Obr. 7.: Přežehlený.

Obr. 8.: S pomocným materiálem a rozžehlený.

Obr. 9.: Prostřížený a rozžehlený.

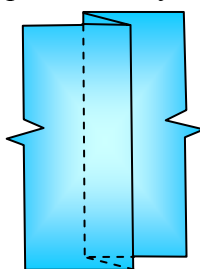
2.5. Záhyb

Záměrné přehnutí oděvního materiálu vytvořené nejméně dvěma přehyby nebo ohyby nebo je vytvořený jejich kombinací. Tvoří se u dolních krajů oděvů a dolních krajů rukávů za vytvořením požadované volnosti nebo pro zkrášení oděvu.

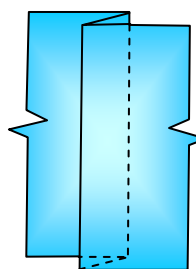
- **Přehyb** – místo, ve kterém je oděvní materiál přehnut do ostré hrany a je přežehlen.
- **Ohyb** – místo, ve kterém je oděvní materiál přehnut do obloukovitého tvaru, je nepřežehlen.

2.5.1. Druhy záhybů podle tvaru

- **Jednosměrný** – záhyb vytvořený jedním lícovým ohybem nebo přehybem, vyskytuje se jako pravosměrný nebo levosměrný, (obr. 10.).

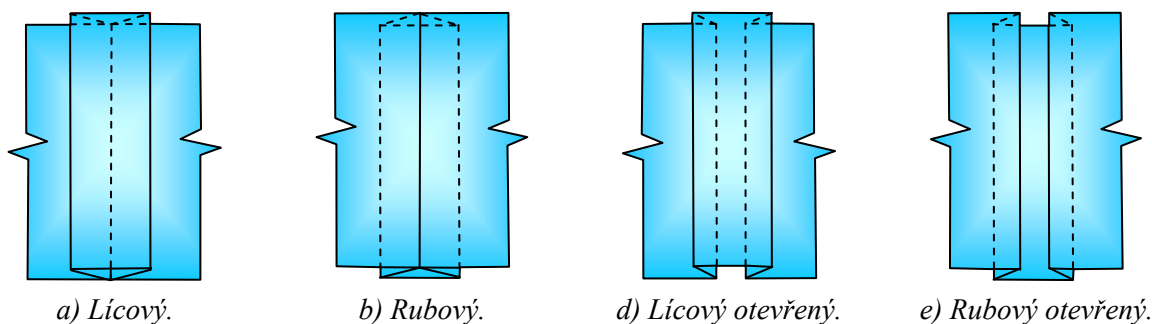
a) Pravosměrný záhyb.

b) Levosměrný záhyb.

Obr. 10.: Jednosměrný záhyb.

- **Protizáhyb** – složený záhyb vytvořený dvěma protilehlými záhyby, vyskytuje se jako lícový nebo rubový, může být uzavřený nebo otevřený, (obr. 11.).

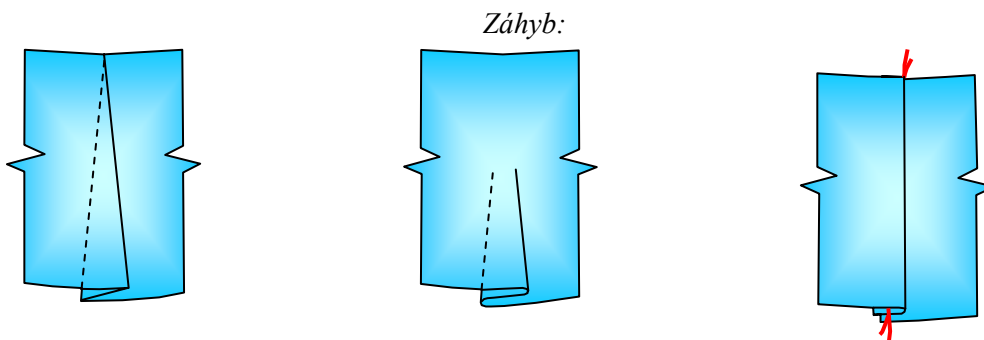
Obr. 11.: Protizáhyb.

- **Dvojitý** – dva jednosměrné záhyby nad sebou směřující stejným směrem, vyskytuje se jako levosměrný nebo pravosměrný, (obr. 12.).

Obr. 12.: Dvojitý záhyb.

- **Klínový** – vytvořený do tvaru klínu, jeho lícové a rubové přehnutí se sbíhá ve vrcholu záhybu, (obr. 13.).
- **Zvonový** – nesložený a nesežehlený záhyb, který v horní části přechází do rovné plochy oděvu; vytváří se sám zejména u plášťů, sukní a šatů zvonového tvaru, (obr. 14.).
- **Závalový** – vzniká v blízkosti horní části svislého švu, pokud není rozžehlena nebo sežehlena švová záložka. Může vzniknout i nedokonalým žehlením, (obr. 15.).

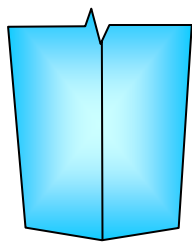

Obr. 13.: Klínový.

Obr. 14.: Zvonový.

Obr. 15.: Závalový.

- **Dílcový přehyb** – nevytváří záhyb, jedná se o přehyb kalhot nebo límce, (obr. 16.).

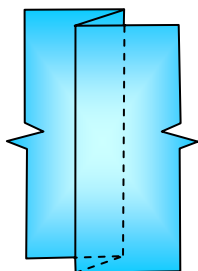

Obr. 16.: Dílcový přehyb.

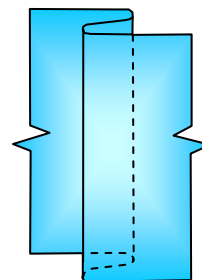
2.5.2. Druhy záhybů podle způsobu úpravy žehlením

- **Přežehlený** – vytvořený z přehybů upravených žehlením, plisováním, popř. jiným způsobem, (obr. 17.).
- **Nepřežehlený** – vytvořený z ohybů, (obr. 18.).
- **Podžehlený** – lícové přehnutí tvoří ohyb a rubové přehnutí tvoří přehyb, (obr. 19.).
- **Nadžehlený** – lícové přehnutí tvoří přehyb a rubové přehnutí tvoří ohyb, (obr. 20.).

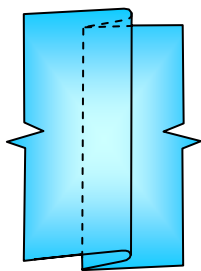
Záhyb:

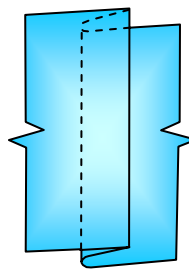
Obr. 17.: Přežehlený.

Obr. 18.: Nepřežehlený.

Obr. 19.: Podžehlený.

Obr. 20.: Nadžehlený.

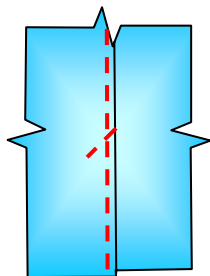
2.6. Rozparek

Otvor na oděvu, který byl účelně vytvořen nebo za účelem ozdoby. Umožňuje oblékání a svlékání, ulehčuje chůzi a zajišťuje pohybovou volnost. Zhotovuje se na protilehlých hraničních krajích, které pokračují ve švu, případně je vypracován v průstřihu celistvé plochy.

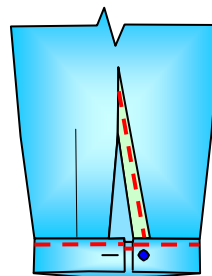
Konkrétní název rozparku je odvozen od umístění na oděvu, např.: zadní přímý podkrytový levostranný rozparek saka, kabátu nebo prostřižený lemovaný rozparek rukávu dámské halenky apod..

2.6.1. Druhy rozparků podle zhotovení

- **Švový** – rozparek vytvořený přerušením švu; (*obr. 21.*).
- **Prostřížený** – rozparek vzniklý hlubokým zastřížením do plochy oděvního materiálu, (*obr. 22.*).

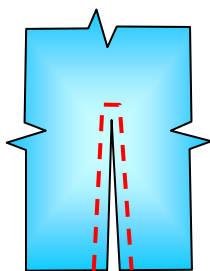

Obr. 21.: Švový rozparek.

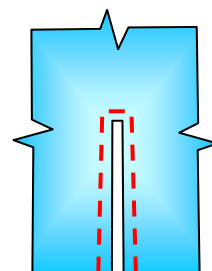

Obr. 22.: Prostřížený lemovaný rozparek.

- **Jednokoutkový** – kraje rozparku jsou spojeny na jednom konci, neboli rozparek má jeden vrchol, (*obr. 23.*).
- **Dvoukoutkový** – kraje rozparku jsou spojeny na dvou koncích, neboli rozparek má dva vrcholy, (*obr. 24.*).

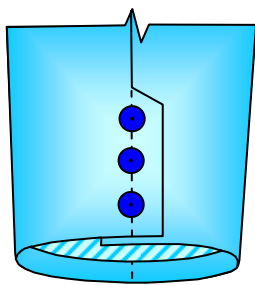
Obr. 23.: Jednokoutkový rozparek.

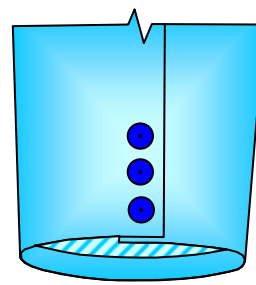
Obr. 24.: Dvoukoutkový rozparek.

2.6.2. Druhy rozparků podle technologických znaků a účelu zapínání

- **Překrytové** – rozparek vytvořený překladem, v ukončení může být různě tvarovaný, (*obr. 25.*).
- **Podkrytové** – rozparek vytvořený podkrytem, (*obr. 26.*).
- **Nákrytové** – rozparek vytvořený zákrytem, (*obr. 27.*).
- **Dotykové** – protilehlé kraje nejsou přeloženy nýbrž se jen dotýkají, (*obr. 28.*).

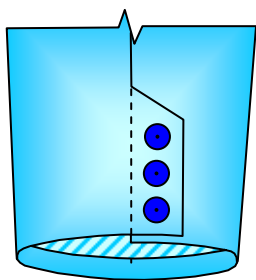

Obr. 25.: Překrytové zapínání.

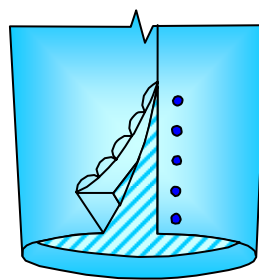

Obr. 26.: Podkrytové zapínání.

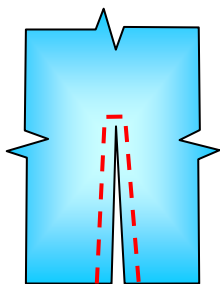

Obr. 27.: Nákrytové zapínání.

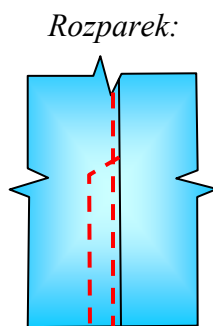

Obr. 28.: Dotykové zapínání.

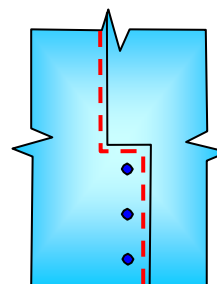
- **Otevřený** – rozparek bez zapínání, (obr. 29.).
- **Polootevřený** – vnitřní kraj podkrytu má spojený s přilehlou plochou.
- **Falešný** – je jenom znázorněný prošitím, případně jednostranným úzkým záhybem, (obr. 30.).
- **Přímý** – pokračuje v přímé linii švu.
- **Klikatý (lomený)** – jeho lícni kraj se při přechodu na základní linii švu v rozparkovém koutku dvakrát lomí. (obr. 31.).

Obr. 29.: Otevřený.

Obr. 30.: Falešný.

Obr. 31.: Klikatý.

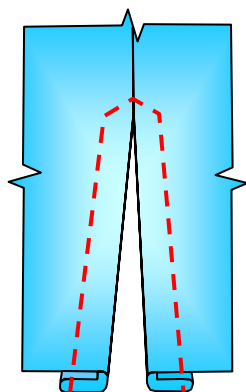
2.6.3. Rukávové rozparky

Jsou jednokoutkové a převážně funkční. Umísťují se v zadní dolní části rukávu, v přerušení loketního nebo podpažního švu, v loketním odševku.

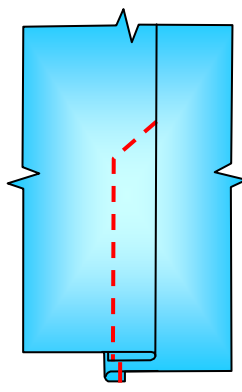
Prostřížené rozparky jsou umístěny ve vrchním rukávu asi do 40 mm loketního kraje, jejich umístění je naznačeno nástřihem. Podle toho kde se rozparky nejvíce používají, dělíme na:

- **Šatový rozparek**
- **Košilový rozparek** - je otevřený a zaústí se do zapínací manžety.
- **Švový obrubový rozparek** - přímý svislý rozparek vypracovaný přerušením loketního nebo podpažního švu. Rozparkové kraje jsou vypracovány podehnutým prošitým obrubovacím švem. Rozlišujeme:
  - **Dotykový** - kraje rozparku se dotýkají, (obr. 32.),
  - **Nákrytový** – jeden kraj rozparku pokračuje v přímé linii švu, druhý tvoří podkryt, (Obr. 33.).
  - **Překrytový** – jeden kraj rozparku tvoří překryt druhý podkryt (Obr. 34.).

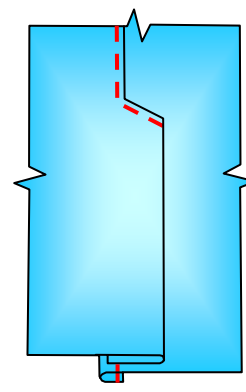
Švový obrubový rozparek:

Obr. 32.: Dotykový.

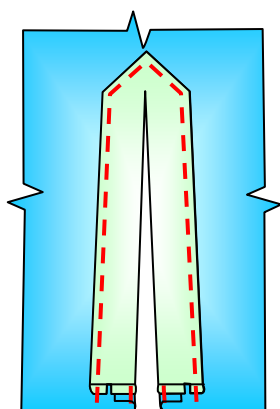

Obr. 33.: Podkrytový.

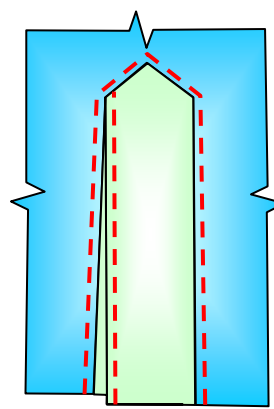

Obr. 34.: Překrytový

- **Prostřížený podsádkový rozparek** - patří mezi tradiční rukávové rozparky, používané zejména na halenkách a šatech. Je otevřený, může být dotykový nebo nákrytový a vyústíuje do zapínací manžety. Rozparek může být předšíváný z líce do rubu nebo z rubu do líce, (*obr. 35.*)

a) Dotykový.

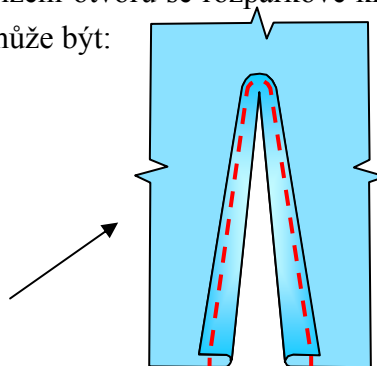

b) Nákyrový.

Obr. 35.: Prostřížený podsádkový rozparek.

- **Prostřížený obrubový rozparek** - používá se hlavně na oděvech z neparatelné pleteniny a z netřepivých materiálů, po prostřížení otvoru se rozparkové kraje zapraví úzkým ostrým prošitým obrubovacím švem, může být:

- **dotykový**, (*obr. 36.*),
- **překrytový**.

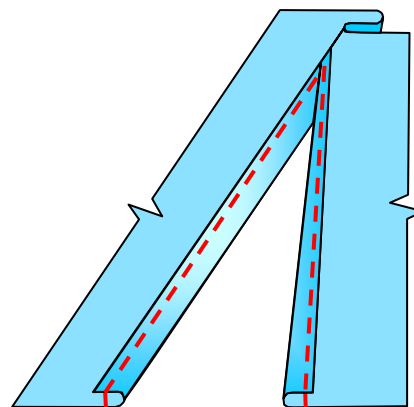
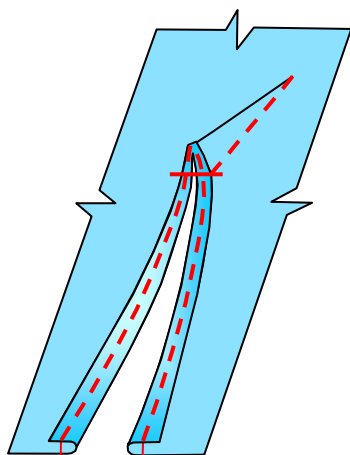

Obr. 36.: Prostřížený obrubový dotykový rozparek.

- **Prostřížený obrubovací rozparek s koutkovým odševkem** - používá se hlavně na oděvech z neparalelné pleteniny a netřepivých materiálů jako překrytový košilový rozparek, (*obr. 37.*).

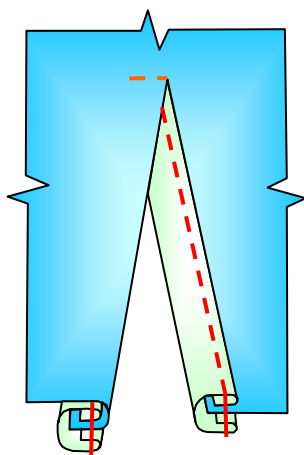
- **Prostřížený obrubový rozparek s koutkovým záhybem** - košilový rozparek používaný na oděvech z neparalelné pleteniny a netřepivých materiálů, vypracován ostrým prošitým obrubovacím švem a úzkou záložkou, (obr. 38.).

Obr. 37.: Prostřížený obrubovací rozparek s koutkovým odševkem.

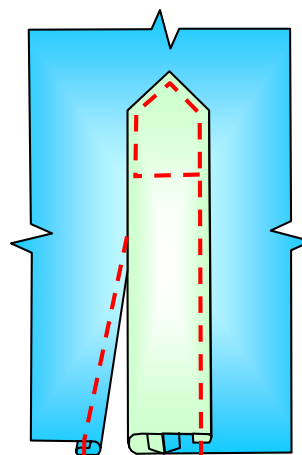

Obr. 38. Prostřížený obrubový rozparek s koutkovým záhybem.

- **Prostřížený lemovaný rozparek** - tradiční košilový překrytový rozparek, kraje rozparku jsou vypracovány oboustranně podehnutým lemovacím švem, (obr. 39.).
- **Prostřížený nákrytový rozparek** - tradiční košilový rozparek, vrchní rozparkový kraj je nastaven ozdobným nákrytem širokým asi 25 mm, podkrytový kraj je zapraven podehnutým obrubovacím švem, který v koutku vyústí do ztracena, (obr. 40.).

Obr. 39.: Prostřížený lemovaný rozparek.

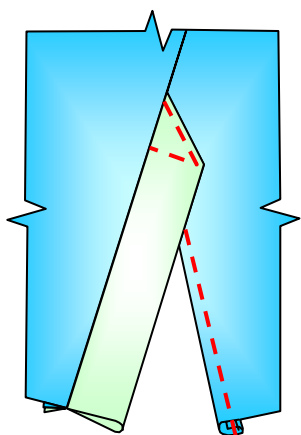

Obr. 40.: Prostřížený nákrytový rozparek.

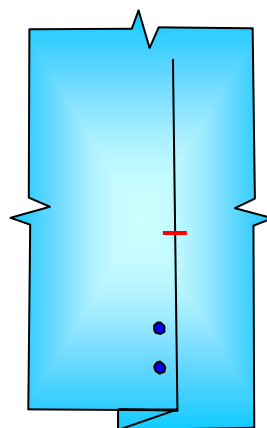
- **Švový nákrytový rozparek** - tradiční košilový rozparek, vytvoří se přerušáním loketního švu, rozparkový kraj vrchního rukávu je nastaven nákrytem, podkrytový rozparkový kraj je vypracován úzkým podehnutým obrubovacím švem tř. 600. Zhotovuje se buď na dvoudílném rukávu, nebo na jednodílném rukávu s nadševkem, (obr. 41.).

- **Odševkový zapínací rozparek** - tradiční šatový podkrytový rozparek, který se používá zejména na šatech vlněného charakteru, může být:
  - **polootvřený odševkový rozparek** - má tvar jednosměrného záhybu, který vznikne přerušením svislého přehybového jednosměrného loketního odševku na jednodílném rukávu, (obr. 42.),
  - **otevřený odševkový rozparek** - používá se zejména u silnějších materiálů, zpevněn podlepením.

Rozparek:

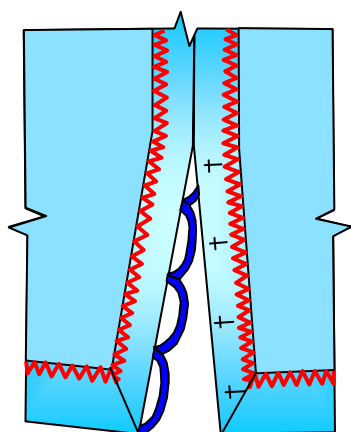

Obr. 41.: Švový nákrýtový.

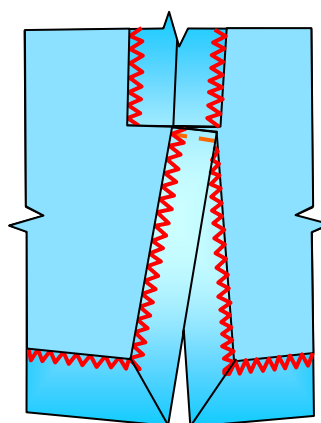

Obr. 42.: Polootvřený odševkový zapínací.

- **Dotykový švový rozparek** - šatový, obvykle zapínací rozparek se zapínáním na knoflíky a poutka nebo na zdrhovadlo, vznikne na dvoudílném rukávu přerušením loketního nebo bočního švu, (obr. 43.).
- **Podkrytový švový rozparek** - švový přímý rozparek vytvořen na dvoudílném rukávu přerušením loketního nebo bočního švu, může být otevřený nebo se zapínat na spínátka nebo dírkky a knoflíky, (obr. 44.).

Obr. 43.: Dotykový švový rozparek.

Obr. 44.: Podkrytový švový rozparek.

2.7. Manžeta

Ozdobné zakončení dolního kraje rukávů, kalhot a sukní přehnutím nebo našitím pruhu oděvního materiálu. Rozeznáváme několik druhů manžet, které mají různé tvary a různé druhy zapínání. Přisazená manžeta bývá zhotovena před všíváním do oděvu. V průmyslové výrobě se na přípravu manžet používají speciální stroje a to: poloautomaty, jednojehlové stroje a ořezem. Vrchní i spodní manžeta bývá zpevněna lepicí výztužnou vložkou.

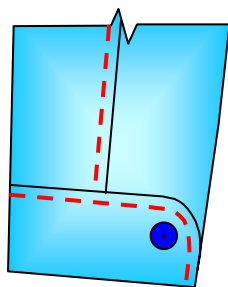
2.7.1. Druhy manžet

- **Přinechaná** – manžeta, která byla přinechaná k příslušné části oděvu. Vytvořena stříhem, přehnutím přidané plochy materiálu k základní ploše oděvu.
- **Připojená (nástavná)** – manžeta ustřižená v celku nebo ze dvou částí a přišitá na dolní okraj oděvu. Rozlišuje se jednoduchá a dvojitá připojená manžeta.
- **Nakládáná** – manžeta zhotovená ze samostatně ustřiženého pruhu materiálu. Může být v horním kraji volná nebo připevněná. Rozlišuje se jednoduchá nebo dvojitá nakládáná manžeta.
- **Napodobená (falešná)** – manžeta vypracovaná vzhledem k úspoře materiálu mělkým záhybem, popř. prošitím.
- **Přehnutá** – manžeta vytvořená přehnutím.
- **Připínací** – manžeta samostatně zhotovená a upevněná na příslušné místo oděvu připnutím.
- **Zapínací** – manžeta zhotovená na zapínání, příčným přerušením se upraví pro zapínání v místě rozparku.
- **Otevřená** – manžeta, která obepíná celý dolní okraj rukávu popř. jiného oděvu, je přerušena rozparkem.
- **Uzavřená** – manžeta, která obepíná bez přerušení dolní okraj rukávu nebo nohavice.
- **Rovná** – manžeta jejíž horní kraj je rovný.
- **Tvarovaná** – manžeta, jejíž horní kraj je různě tvarovaný, (*obr. 45.*).

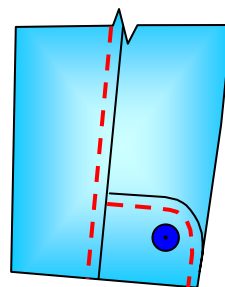

Obr. 45.: Tvarovaná manžeta.

- **Půlmanžeta (polomanžeta)** – manžeta vytvořená jen na polovině obvodu rukávu nebo nohavice (*obr. 46.*).
- **Čtvrťmanžeta** – manžeta vytvořená na menší části obvodu rukávu nebo nohavice nežli půlmanžeta (*obr. 47.*).

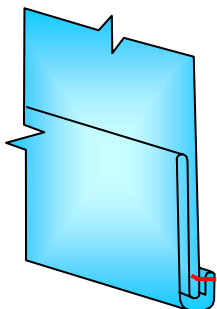

Obr. 46.: Půlmanžeta.

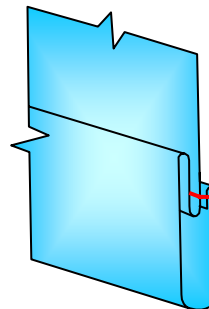

Obr. 47.: Čtvrtmanžeta.

- **Záhybová** – manžeta vytvořená nadehnutím dolní části rukávu nebo nohavice, neboli je zhotovena do tvaru přehybového záhybu, na oděvech se může vyskytovat jako:
  - **celozáhybová** – vytvořená po celé šíři jednosměrným záhybem (obr. 48.),
  - **polozáhybová** – vytvořená přibližně do poloviny šíře jednosměrným záhybem (obr. 49.).

Obr. 48.: Celozáhybová manžeta.

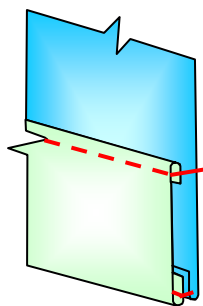
Obr. 49.: Polozáhybová manžeta.

- **Obrubová** – manžeta zhotovená jako širší obruba a přehnutá na lícni plochu oděvu.
- **Vyhrnutá** – vznikla jedním přehnutím části celistvé základní plochy, zejména u oděvu z pleteniny.

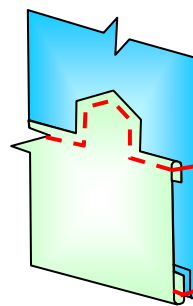
2.7.1. Jednoduchá manžeta

Připojená nebo nakládaná manžeta vypracovaná v jednoduché šířce, na oděvech se vyskytuje jako:

- **Jednoduchá přinechaná manžeta** - používá se na oděvech z regulérní nebo poloregulérní pleteniny, zhotovuje se pletenou pružnou obouliční patentovou vazbou s pevným dolním okrajem, nosí se jako vystřená nebo vyhrnutá.
- **Jednoduchá nakládaná manžeta** - používá se zejména na zdobené dolního kraje krátkých rukávů, tvoří ji podélně, příčně nebo ve směru diagonály střižený proužek základního nebo jiného materiálu (obr. 50.).

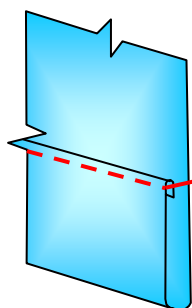
a) Manžeta obdélníkového tvaru.

b) Manžeta tvarovaná.

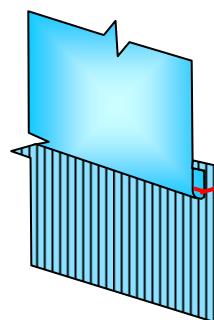
Obr. 50.: Jednoduchá nakládaná manžeta.

- **Jednoduchá obrubová manžeta** - vhodná zejména pro obouliční materiál, tvoří ji širší záložkový podehnutý obrubovací šev, jehož záložka je v dolním hraničním kraji rukávu přehnuta na lící stranu (obr. 51.).
- **Jednoduchá nástavná (přisazená) manžeta** - tvoří pružný úplet ze zátažné pleteniny s pevným dolním krajem obouliční vazby, na dolním kraji rukávu je připevněna začišťovacím švem nebo obnitkovacím stehem (obr. 52.).

Obr. 51.: Jednoduchá obrubová.

Manžeta:

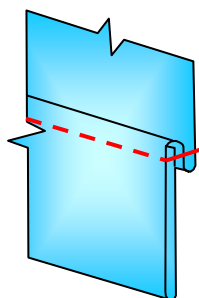

Obr. 52.: Jednoduchá nástavná (přisazená).

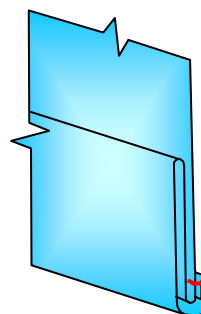
2.7.2. Dvojitá manžeta

Připojená nebo nakládaná manžeta vypracovaná ve dvojitě šířce, na oděvech se vyskytuje jako:

- **Přinechaná vystřená manžeta** – má na lící ploše sámek, který ji vizuálně odčleňuje od základní rukávové plochy (obr. 53.)
- **Přinechaná vyhrnutá manžeta** – je záhybová, manžeta je vystřena a může se našít s předem obnitkovaným okrajem, nebo je podehnutá bez obnitkování okraje (obr. 54.)

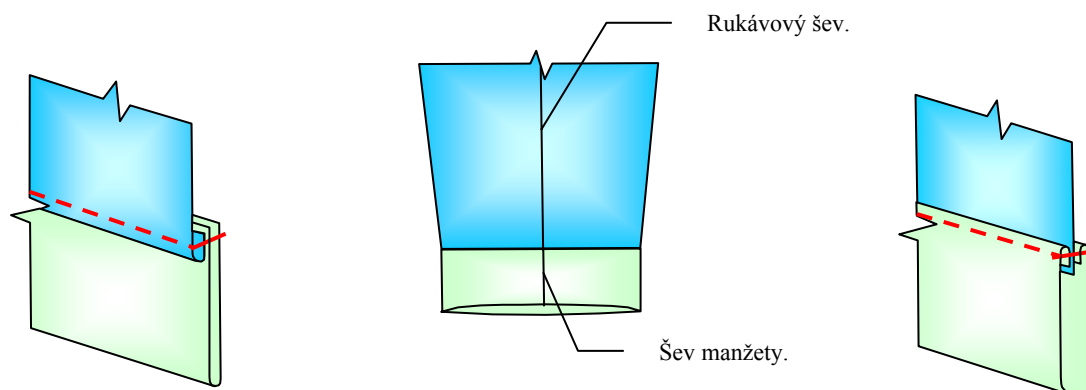

Obr. 53.: Přinechaná vystřená manžeta.

Obr. 54.: Přinechaná vyhrnutá manžeta.

- **Nástavná (přisazená) uzavřená manžeta** – je ustřižena do tvaru obdélníku, šíře obdélníku je dvojnásobná šíře manžety. U oděvů z tkanin se boční spojovací manžetové kraje sešívají základním hřbetovým švem, který se následně upravuje rozžehlením. U pletenin se používá začíšťovací šev nebo je okraj obnitkován. (obr. 55.).

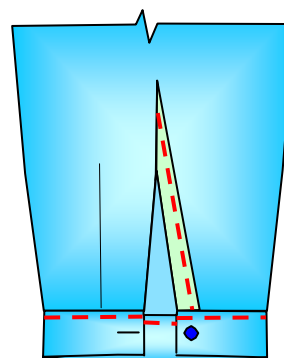
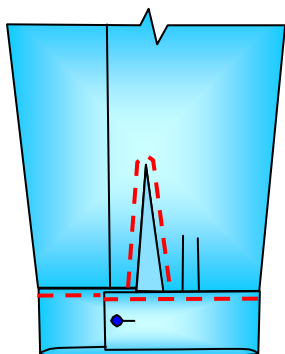

Obr. 55.: Nástavná (přisazená) uzavřená manžeta.

- **Nástavná (přisazená) zapínací manžeta** – překladové manžetové kraje se zapínají pomocí dotykového, nákrytového, podkrytového nebo překrytového zapínání. Manžetové cípy mohou být rožkového a oblého tvaru. V průmyslové výrobě se na předšívání krajů zapínacích manžet používá šicí poloautomat, nebo-li jednoúčelový agregát. Zapínací manžety se vzhledem k řešení překladu, tloušťce oděvního materiálu a druhu oděvu mohou vyskytovat:
  - **s předšitým překladovým rožkovým cípem** – do manžety vyústíuje dotykový rozporek, používá se zejména na šaty a halenky, manžetové kraje se vypracují přešivacím švem s výpustkou z vrchní manžety (obr. 56.).
  - **bez předšitého překladového cípu** - rozparkové kraje navazují na překladové manžetové kraje a po zapnutí se překrývají, používá se zejména na rukávech pánských košil a halenek, manžetové kraje se vypracovávají přešivacím švem bez výpustky (obr. 57.).

Manžeta:

Obr. 56.: S předšitým překladovým cípem.

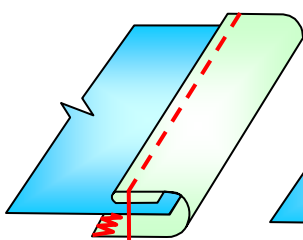
Obr. 57.: Bez předšitého překladového cípu.

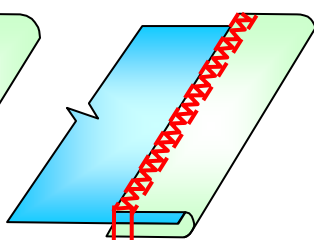
2.8. Lemování

Zajišťování, zdobení nebo zpevňování okraje oděvního materiálu lemem. Lem je pruh z oděvního materiálu nebo stuha, která obaluje okraj oděvu, aby ho začistila, zpevnila a zkrášlila. Lem bývá střižený kosmo, tj. v úhlu 45°, může být odlišné barvy nebo z odlišného materiálu. Okraj lemu je začištěný obrubovacím švem nebo je obnitkován. Podle toho jakým lemovacím švem byl lem zpracován, rozlišujeme jednostranný (obr. 58.), oboustranný (obr. 59.), ostrý a podehnutý lem.

V průmyslové výrobě se na lemování okrajů používají lemovací stroje. Mají přídatná zařízení, tzv. lemovače, které vedou a přehybují oděvní materiál tak, aby byl vytvořený požadovaný lem.

Obr. 58.: Jednostranný lem.

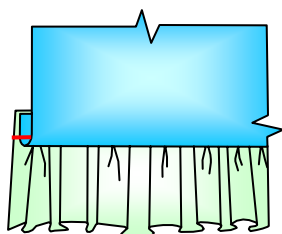

Obr. 59.: Oboustranný lem.

2.9. Volán

Pruh oděvního materiálu, který je našit nebo jinak připevněn k ploše oděvu (obr. 60.). Rozlišuje se volán skládaný do záhybů, plisovaný, nařasený nebo střižený do tvaru. Délka volánu se stříhá až třikrát větší než jeho hotová délka. Šířka volánu se pohybuje v rozmezí od 3 do 4 cm. Podle druhu zpracovávaného materiálu se vnější okraj volánu začišťuje různými způsoby, např.: obrubovacím švem, obnitkováním nebo se zahnutý okraj prošije klikatým stehem popř. je vypracovaný ve dvojité šíři.

Volán slouží především jako ozdoba. Převážně se zhotovuje u dětských sukní a šatů. U dámských oděvů je použití volánu ovlivněno druhem oděvu, ke kterému je určen. Bývá však často ovlivněn současnou módou.

Obr. 60.: Volán.

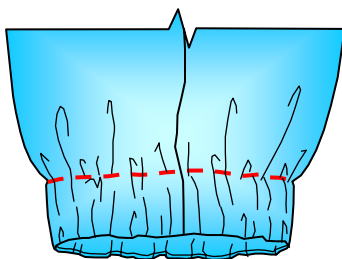
2.10. Řasení

Řasení je navolňování oděvního materiálu do nepravidelných hustých mělkých záhybů. Provádí se u některých dolních krajů a dolních krajů rukávů pro zajištění pohybové volnosti a objemnosti oděvu. Slouží jako úprava dolního kraje oděvu před všítim do manžety nebo pásu.

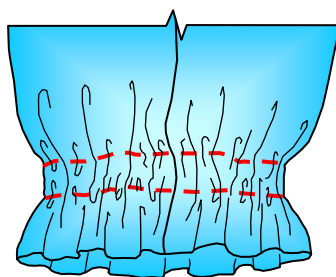
2.11. Průvlek

Průvlek je pruh oděvního materiálu o 2 cm delší než dolní obvod oděvu. Bývá o 2 cm širší než pruženka, která se do něj provléká. Může být přinechaný, připojený (*obr. 61.*), nebo s přinechaným volánkem (*obr. 62.*). Připojený průvlek je často nazýván pásem.

Připojený průvlek je pruh materiálu všitý k dolnímu okraji oděvu z líce do rubu nebo z rubu do líce. Do prošitého průvleku se provléká pruženka nebo tkanice, která kraj oděvu stáhne. V průvleku mohou být vypracované samostatné otvory na protažení příslušné stahovačky. Tímto typem zakončení se může upravovat oděv, který byl neúmyslně střižen příliš krátký.

Obr. 61.: Připojený průvlek u rukávu.

Obr. 62.: Průvlek s přinechaným volánkem.

3. Technické požadavky vypracování dolních krajů oděvů a dolních krajů rukávů

Technologické vypracování dolních krajů oděvů a dolních krajů rukávů může být součástí plynulé i dílcové montáže. Závisí na několika faktorech a to na:

- **Typu oděvu** – tj., zda se jedná o oděv podšitý nebo nepodšitý. Dolní kraj nepodšitého oděvu je ukončen různými způsoby vyjmenovanými níže. Dolní kraj podšitých oděvů je zapraven pomocí podšívky.
- **Druhu zpracovávaného materiálu** - výběr materiálu velice souvisí s použitou technologií, strojní a šicí technikou.
- **Účelu použití oděvu** - vycházkový, sportovní, společenský, pracovní, ...
- **Druhu oděvu** – sukně, kalhoty, dámská halenka, pánská košile, společenské šaty, sako, kabát, plášť, bunda, ...
- **Současné módě** – módní hit současné doby je zakončení dolních krajů triček, kalhot, sukní pouze obnitkováním. I manžeta může být spojena s dolním krajem oděvu také pouze obnitkováním.
- **Přání zákazníka.**

S těmito faktory dále souvisí použitá technologie. Zda je oděv podšitý nebo nepodšitý jsou na něj kladeny jiné technické požadavky vypracování.

3.1. Nepodšité oděvy – technické požadavky vypracování

Jedná se o oděv z jedné vrstvy oděvního materiálu, neboli jeho vnitřní plocha není zapodšívkována. Nepodšité jsou zejména letní oděvy, např. letní saka, ale i většina kalhot, sukní a šatů. Veškeré švové záložky jsou nějakým způsobem začištěny.

- Dolní koncová záložka oděvu a dolní záložka rukávu bývá přinechaná v šíři do 4 cm, podle toho jakým způsobem bude následně začištěna. U obnitkovaného dolního kraje se záložka nepřinechává, stříhá se s délkou oděvu.
- Podle druhu dolního kraje a použitého materiálu může být švová záložka vyztužena výztužnou vložkou. U průsvitného materiálu je výztužná vložka barevně shodná v vrchovém materiálem, v některých případech se stříhá z vrchového materiálu. Což znamená, že se může použít vložka lepidlá i nelepivá. Ve většině případů se vyztužuje okolí rozparku a rozparkové podsádky.
- Dolní kraj oděvu bývá hladký nebo s rozparkem. Může být různě tvarovaný.
- Dolní kraj rukávu bývá hladký, s rozparkem, záševkem, záhybem, je různě řasený.
- Manžeta se zhotovuje předem a bývá zpevněna výztužnou vložkou. Podle druhu použitého materiálu se může vyztužit vrchní i spodní manžeta. A to jedná-li se o slabší materiál, vyztuží se obě dvě. Pokud je manžeta ze silnějšího materiálu stačí vyztužit jednu manžetu a to zpravidla vrchní.
- Dolní okraj oděvu může být ukončený:

- **obnitkováním** - okraj začištěný obnitkováním se používá u netřepivých nebo méně třepivých materiálů a pletenin zhuštěním obnitkovacího stehu,
  - **jednoduchým obrubovacím švem** – koncová záložka musí být vhodně začištěna a to např.: obnitkováním nebo lemováním,
  - **dvojitým obrubovacím švem** - velké využití u pracovních a pracích oděvů,
  - **lemováním** – může být i ozdobné použitím lemu odlišné barvy,
  - **manžetou** – časté ukončení dolních krajů krátkých i dlouhých rukávů a dolních krajů kalhot,
  - **volánem** – ukončení dámských šatů a sukní, dolní kraj volánu může být ukončený obnitkováním, jednoduchým nebo dvojitým obrubovacím švem, lemováním,
  - **pruženkou nebo úpletem** – za účelem stažení oděvu např. pro povětrnostní podmínky,
  - **pásem** - bundy a kabátky s délkou do pasu, v pásu může být provlečená pruženka nebo vázačka,
  - **podšádkou** - u tvarovaných dolních krajů,
  - **přilepený** - oboustranně lepící páskou.
- Dolní okraj rukávu bývá ukončený jako dolní okraj oděvu. Bývá velmi často ukončený manžetou nebo průvlekem.

3.2. Podšité oděvy – technické požadavky vypracování

Jedná se o oděv opatřený na vnitřní ploše podšívkou, která může být i z vrchového materiálu, neboli oděv má podšívkou pod celou základní plochou nebo pod její velkou částí. Podle toho je potom oděv:

- **celopodšitý** – oděv opatřený na celé vnitřní ploše podšívkou; švové záložky se nezačišťují, jsou schované pod podšívkou,
- **polopodšitý** – oděv opatřený jen z části podšívkou; viditelné švové záložky musí být nějakým způsobem začištěny (obnitkováním, lemováním, apod.).

Dolní kraj u podšitých oděvů může být:

- **uzavřený** - podšívkou je strojově našitá na koncovou záložku oděvu,
- **otevřený** – dolní kraj je otevřený od předních krajových podsádek předního dílu,
- **polootevřený** - dolní kraj je otevřený pouze na zadním díle.

Podšívají se zimní a sezónní oděvy jako např. kabáty, pláště, bundy, oteplovací kalhoty. Podšívají se i společenské oděvy jako např.: sukně, kalhoty, saka, kabátky, vesty, fraky, smokingy.

- Dolní koncová záložka oděvu a dolní záložka rukávu bývá přinechaná v šíři 4 cm a je zpravidla vyztužená lepidivou v některých případech i nelepivou výztužnou vložkou.
- Rozparkové podsádky jsou vždy vyztuženy výztužnou vložkou.
- Dolní kraj oděvu může být hladký nebo s rozparkem, může být různě tvarovaný, zpracovaný podšívkou nebo vhodným švem.
- Dolní okraj rukávu může být hladký, s rozparkem, se všitou sponou, s manžetou, půlmanžetou, čtvrtmanžetou.
- Švová záložka dolního kraje oděvu bývá bodově připevněna na boční a členicí švové záložky a na podsádky.
- Loketní švová záložka podšívkového a vrchového rukávu se zpravidla rozpošívá do výše 10 cm od dolního okraje rukávu.

4. Prostředky k šití

Oděvní průmysl se po celém světě neustále vyvíjí. Do výroby se zavádějí nové stroje, které usnadňují pracovníkům lepší podmínky na vykonávané operace, zkracují se výrobní časy, práce ve výrobě se zlehčuje. Ve světě existuje mnoho výrobců různé šicí techniky (poloautomatů, automatů, agregátů, robotizačních linek).

Šicí stroje vyrábějí světoznámé zahraniční firmy. Patří mezi ně např. firmy BROTHER, PFAFF, SINGER, japonská JUKI, YAMATO, italská NECCHI, RIMOLDI, specialisté STROBEL, DÜRKOPP ADLER, MAIER, UNION SPECIAL.

4.1. Šicí stroje

Stroje, jejichž se používá zejména v průmyslové výrobě, byly podle určitých hledisek rozříděny a pojmenovány.

Šicí stroj – stroj na spojování vhodných materiálů šitím; skládá se z hlavy stroje a podstavce. Podle toho, pro který obor je šicí stroj určen, rozeznává se stroj krejčovský, kožešnický, pletařský, rukavičkářský, kloboučnický, brašnářský, obuvnický, domácí a průmyslový. Průmyslové krejčovské stroje členíme podle pohonu, účelu použití, tvaru základny, postavení stroje, počtu jehel, počtu nití, druhu stehu, druhu šití, popř. dalších ukazatelů.

4.1.1 Rozdělení šicích strojů

Nejčastěji používané šicí stroje dělíme takto:

- **Šicí stroje bez automatizačních prvků**
  - jednojehlové a vícejehlové šicí stroje,
  - stroje na ozdobné šití (vyšívání, tamburování),
  - stroje na šití skrytého stehu (ztužovací, zapošívací),
  - obnitkovací stroje (jednojehlové jednonitné až třínitné, dvoujehlové dvounitné až čtyřnitné),
  - podrážecí a stehovací,
  - jednoúčelové šicí stroje.
- **Šicí stroje s automatizačními prvky – poloautomaty**
  - dírkovací,
  - stroje na tvarové šití,
  - stroje na přišívání prvků drobné technické přípravy,
  - podrážecí a stehovací,
  - jednoúčelové agregáty,
  - automatické linky.
- **Automaty**
  - na sešívání odševku,
  - na sešívání dlouhých švů,

- na předšívání manžet, patek, límců, na sešívání náramenic,
- na obrysové šití (šití podle předem určeného programu),
- na hotovení lištových a výpustkových kapes,
- na všívání zdrhovadel,
- na hotovení pasových límců kalhot, sukní,
- na sešívání kapsových váčků,
- na obrubování krajů, lemování.

Produktivitu práce zvyšují různá přídatná zařízení (lemovače, obrubovače, nože, patky, chapače, ...) a řídicí a ovládací systémy (čidla, elektronický display, ...)

4.2.1. Šicí stroje se stehem vázaným

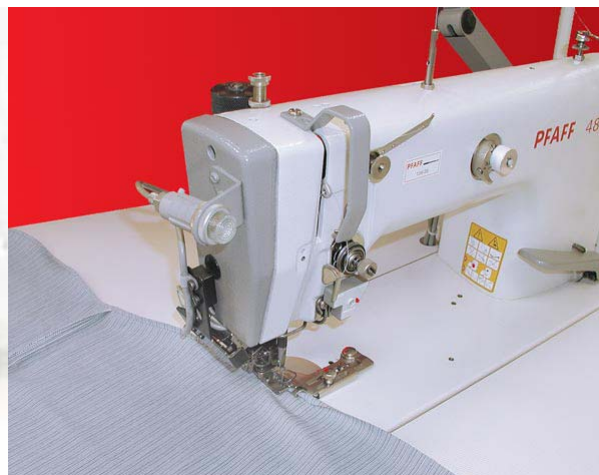
Dvounitný vázaný steh vyhovuje většině požadavků čistě provedeného a trvanlivého švu. Proto, šicí stroje se stehem vázaným jsou na prvním místě v technice šití již po desetiletí. Není tomu jinak u vypracování dolních krajů oděvů. Dělení šicích strojů dle druhu tvořeného stehu:

- **Šicí stroje s rovným stehem vázaným**
  - **Jednohlové (obr. 63.)** – rovný steh vázaný, třídy 301 je málo pružný. Pro svou vysokou pevnost je vhodný k vytváření velmi namáhavých švů různých výrobků z tkanin nebo osnovních pletenin. Standardní použití stroje. Mívá řadu přídatných zařízení (obr. 64.).

Jednohlové šicí stroje s rovným stehem vázaným 301.

Obr. 63.: Š.s. firmy BROTHER.

Obr. 64.: Š.s. se zakladačem firmy PFAFF.

- **Dvoujehlové (obr. 65.)** – přispívají velkou měrou ke zvyšování produktivity práce v šicích dílnách. Ve spojení s vhodným přídatným zařízením slučují většinou dvě nebo více operací v jednu. Používají se zejména pro našívání začíšťovacích proužků, lemování, ozdobné prošívání.

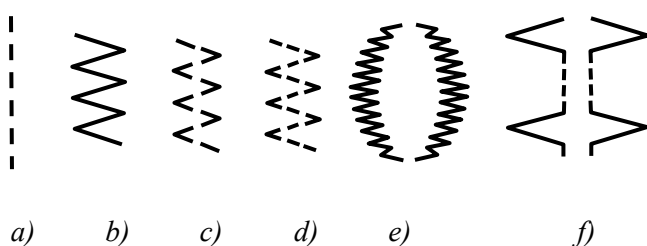

Obr. 65.: Dvoujehlový š.s. se stehem vázaným 301 firmy BROTHER.

- **Šicí stroje s klikatým stehem vázaným** - klikatý steh vázaný je vzhledem ke svému rozložení v šitém materiálu pružnější než steh rovný. Tato vlastnost umožňuje napínat materiál ve směru šití bez nebezpečí, že praskne. Proto se vázaného stehu klikatého užívá k začíšťování, obrubování a pro ozdobné šití často i vysoce pružných materiálů. Pro průmyslovou výrobu se podle způsobu tvorby klikatého stehu užívají stroje dvouzápichové, třízápichové a vícezápichové, s lichoběžníkovým stehem, na ozdobné šití apod.. Můžou být:
  - **jednojechlové (obr. 66.),**
  - **dvoujehlové.**

Obr. 66.: Cik-cak stroj jednojehlový firmy BROTHER.

Šije rovným stehem vázaným (a), klikatým stehem jednoduchým (b), dvouzápichovým (c) a třízápichovým (d), ozdobnými stehy (e) a je opatřen i slepým stehem (f).

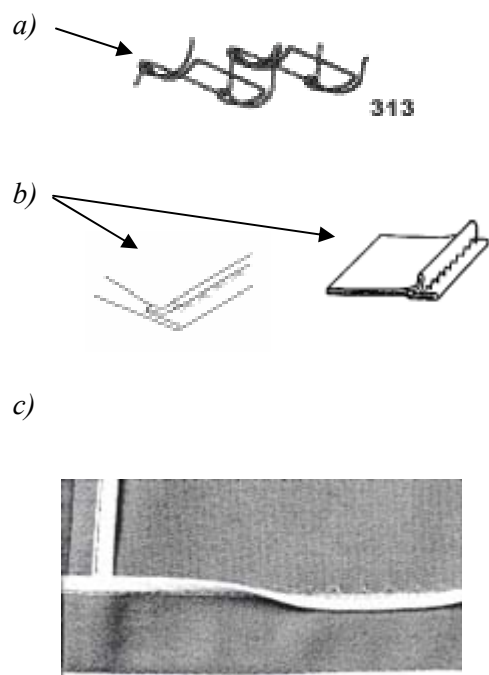

- **Zapošívací š.s. se stehem dvounitným vázaným** – šijí skrytým stehem, který je viditelný pouze z rubové strany, mají obloukovou jehlu. Zapošívací š.s. německé firmy STROBEL šijí stehem 313 (obr. 67.), 314, 317 a 318 (obr. 68.). Jsou to stroje speciální a neobvyklé. Pro svou vysokou cenu se jich v českém oděvním průmyslu moc neužívá. Používá se k přichycení dolních koncových záložek oděvů a rukávů, přichycení podsádek, podšívek, lemování apod.. Jemné materiály se zapošívají pouze každým druhým nebo třetím stehem.

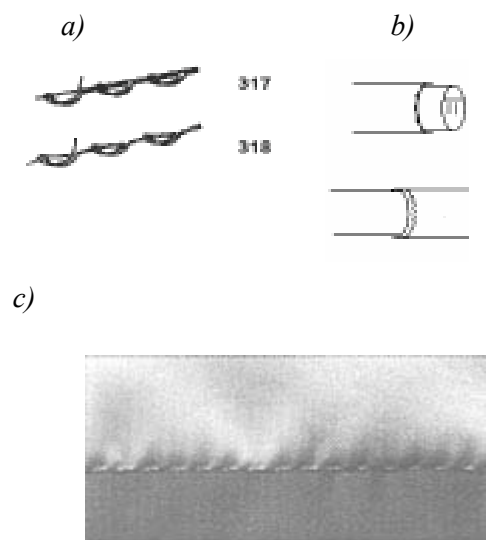
Obr. 67.: Zapošívací š.s. se stehem dvounitným vázaným 313, firmy STROBEL 310D,

- a) grafické znázornění stehu 313,
- b) ukázka upevnění švové záložky,
- c) fotografie stehu 313.

Obr. 68.: Zapošívací š.s. se stehem dvounitným vázaným 317,318, firmy STROBEL 227D,

- a) grafické znázornění stehu 317 a 318,
- b) ukázka upevnění podšívkové švové záložky rukávu,
- b) fotografie stehu.

4.2.2. Šicí stroje se stehem řetízkovým

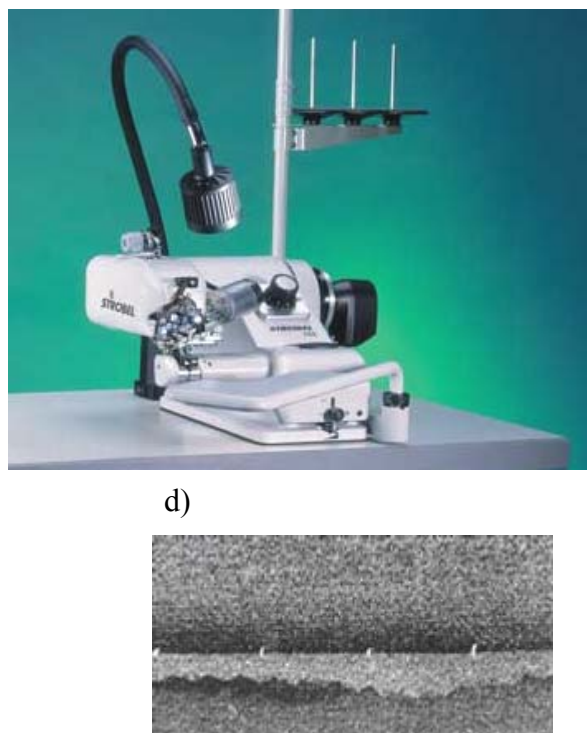
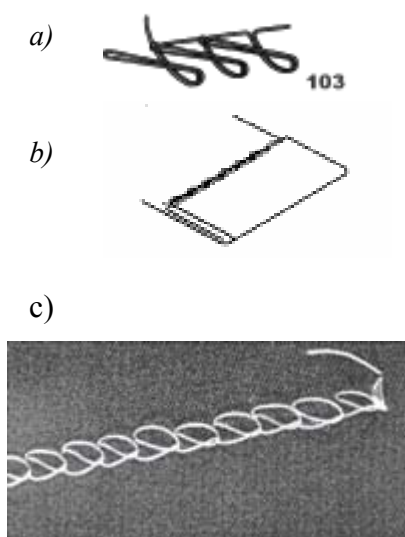
Šicí stroje s řetízkovým stehem se vzhledem k pružnosti tvořeného stehu používají zejména při šití pletenin a elastických materiálů. Přednost řetízkového stehu spočívá v tvoření stehu z velkých návínů nití na cívkách. Šicí proces neomezuje malá zásoba nitě na cívkách spodních nití, čímž odpadají ztrátové časy potřebné k výměně cívek v chapači. Stroje mají jednoduchou funkci a vysokou spolehlivost ústrojí zachycení smyčky. Hlavní nevýhodou řetízkového stehu je jeho paratelnost a vyšší spotřeba nití. Konce řetízkového stehu se musí zajišťovat jiným stehem nebo zapožitím. Některé stroje mají možnost zapožití zpětným šitím.

Pro vypracování dolních krajů oděvů a dolních krajů rukávů mají stroje s řetízkovým stehem velký význam. Zejména zapošivací šicí stroje se stehem skrytým jednonitným řetízkovým, patří sem i zapošivací šicí stroje se stehem skrytým dvounitným vázaným. Řadím je sem pro jejich podobný princip. Podle druhu používaného stehu a uspořádání funkčních ústrojí se šicí stroje se stehem řetízkovým rozlišují na:

- **Jednojehlové se stehem řetízkovým jednonitným** – řetízkový steh se tvoří jednou vrchní nití. Tyto stroje používáme na pomocné šití především k předšívání jednotlivých dílů před vlastním sešitím např.: našasený tvarovaný volán se může takto pomocně upevnit k oděvu. Využití stroje k pomocným operacím vyplývá ze snadné paralelnosti jednonitného řetízkového stehu.
- **Jednojehlové š.s. se stehem řetízkovým dvounitným** – tento steh vzniká vzájemným provázáním vrchní jehelní nitě a nitě smyčkovače, je pružný a tažný. Stroj má řadu základních i pomocných přídavných zařízení např.: odstřih šitého řetízku na konci švu, ořez okraje šitého materiálu, odsávání ořezků materiálu a nití, atd.. Používají se na sešívání a prošívání oděvů a prádla především z pletenin.
- **Vícejehlové š.s. se stehem řetízkovým dvounitným** – bývají dvou až čtyřjehlové, většinou v plochem provedení. Dosahuje se na nich vyššího výkonu než na obdobných strojích s vázaným stehem. Umožňují dobrý přístup k šitému dílu. Používají se především na výrobu oděvů a prádla z tkanin a pletenin, u kterých se požaduje stejná pružnost šicího a šitého materiálu. Dále se používají při výrobě pracovních oděvů.
- **Zapošivací š.s. se stehem řetízkovým jednonitným** – šijí skrytým stehem viditelným pouze z rubové strany. Pracují s obloukovou jehlou, která koná kývavý pohyb po kruhové dráze. Někdy se pro šití používá průhledných monofilových nití. Na zapošivací š.s., které šijí skrytým stehem se specializuje např. německá firma STROBEL. Zapošivací š.s. se stehem jednonitným řetízkovým šijí převážně stehem 103 (*obr. 69.*) a 105 (*obr. 70.*). Používá se na přichycení koncových záložek oděvů a rukávů, přichycení podsádek, podšivek, lemování apod..

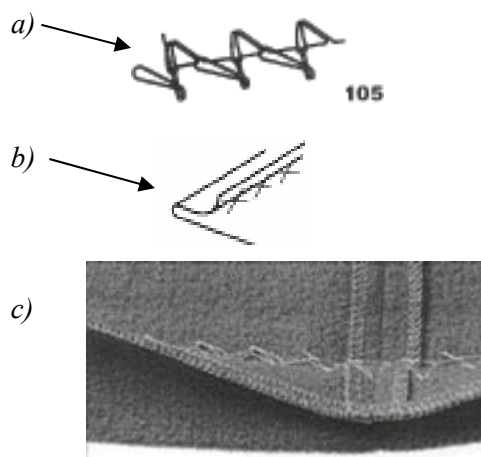
Obr. 69.: Zapošívací š.s. se stehem jednonitným řetízkovým 103, firmy STROBEL 103-161,

- a) grafické znázornění stehu 103,
- b) ukázka upevnění švové záložky,
- c) fotografie stehu 103,
- d) fotografie provázání stehu 103.

Obr. 70.: Zapošívací š.s. se stehem jednonitným řetízkovým 105, firmy STROBEL 124-14D,

- a) grafické znázornění stehu 105,
- b) ukázka upevnění švové záložky,
- d) fotografie stehu 105.

- **Věncové řetízkovací š.s. se stehem řetízkovým jednonitným a dvounitným** – sešívají díly pleteniny přímo v očkách řetízkovým stehem jednonitným nebo dvounitným. Před vlastním sešitím se musí díly nabrat na nabírací jehly kruhového jehelního lůžka. Používají se např.: na sešívání pletených manžet, rukávů.
- **Š.s. s talířovými podavači se stehem řetízkovým jednonitným a dvounitným** – od ostatních š.s. se liší především uspořádáním, podáváním šitého materiálu a ústrojím

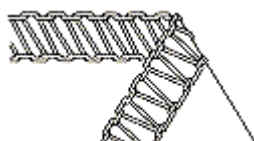
pohybu jehly. Používají se na sešívání tvarovaných dílů z kotonových strojů, k začišťování okrajů plstí, příkrývek, kožešin apod.

4.2.3. Šicí stroje se stehem obnitkovacím

Obnitkovací steh je v podstatě řetízkový steh položený přes okraj sešíváných materiálů. Obnitkovací stroje spojují šité díly a zároveň zabraňují třepení okrajů dílů. Obnitkovací stroje se zajišťovacím stehem navíc zpevňují švy. Spojení šitých materiálů se dosahuje pomocí vrchní nitě. Zajištění okrajů proti třepení spodními nitěmi smyčkovačů. Tyto šicí stroje dosahují rychlosti až 9000 stehů za minutu. Mívají různá přídatná zařízení jako např. odstříh řetízku, zatahování řetízku, ořez šitého materiálu, vedení okraje materiálu podle tvaru okraje šitého materiálu, odsávací zařízení. Obnitkovací š.s. dělíme na:

- **Dvounitné obnitkovací š.s.** – dvounitný obnitkovací steh tvoří vrchní jehelní nit a spodní nit smyčkovače. Smyčky jehelní nitě jsou protaženy materiálem a zachyceny na spodní straně materiálu nitěmi smyčkovače. Nit smyčkovače se vede kolem okraje materiálu a zachycuje smyčkami jehelní nitě u následujícího stehu na povrchu materiálu. Tyto stroje se používají ke spojování a obnitkování tkanin a jemných až středních pletenin. Převážně se používají tam, kde je jemnost stehu dostatečná.

- **Třínitné obnitkovací š.s.** - steh se tvoří jehelní nití, nití smyčkovače a krycí nití. Smyčky jehelní nitě jsou protaženy materiálem a zachyceny smyčkami spodní nitě smyčkovače v místech vpichu jehly na spodní straně materiálu. Smyčky spodní nitě se vedou v okraji materiálu, kde je zachytí smyčky krycí nitě. Smyčky krycí nitě jsou pak provázány smyčkami vytvářenými jehelní nití při tvoření následujícího stehu. Používají se při výrobě oděvů a prádla z pletenin.

Obr. 71.: Třínitný obnitkovací steh.

Třínitné obnitkovací š.s.

Obr. 73.: Š.s. firmy PFAFF.

Obr. 72.: Ramenový š.s. firmy BROTHER s přídatným zařízením na všívání pruženky a řasení.

- **Čtyřnitné obnitkovací š.s.** – čtyřnitné obnitkovací stehy jsou pružné a tažné. Používají se k šití elastických materiálů a zátažných pletenin jako jsou plavky a elastické prádlo. Mají dvě jehly a vytvářejí takový steh kde se:

- *spodní nitě smyčkovačů provazují s vrchními nitěmi obou jehel*
- *spodní nit levého smyčkovače provazuje s vrchními nitěmi obou jehel*

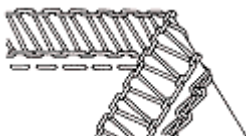

Obr. 74.: Čtyřnitý obnitkovací steh.

Obr. 75.: Čtyřnitý obnitkovací š.s. firmy BROTHER.

- **Obnitkovací š.s. se zajišťovacím stehem** – vznikly za účelem dosažení nejvyšší možné pevnosti švu a to sloučením dvou operací v jednu. Okraj materiálu se sešívá obnitkovacím stehem a současně se zajišťuje jeho vazba. Stroj tvoří kombinovaný steh pomocí dvou jehel a smyčkovačů a to:
  - *třínitý obnitkovací steh se samostatným řetízkovým stehem* – stroj, který tímto stehem šije nazýváme **pětinitý obnitkovací stroj se zajišťovacím stehem**; tohoto stroje se pro vysokou pevnost švu používá především k hotovení oděvů a prádla z tkanin a osnovních pletenin, pracovních oděvů.

Obr. 76.: Třínitý obnitkovací steh se zajišťovacím stehem.

4.2.4 Šicí stroje se stehem krycím

Krycí steh je vícenitý řetízkový steh, který využívá krycích nití. Od ostatních strojů se odlišují tím, že vyžadují zvláštní mechanismus pro krycí nitě. Stehy se kladou na líci i na rubu napříč prováděným řádkem a navzájem se překrývají jednou nebo několika nitěmi. Stroje mohou být dvoujehlové, tříjehlové, čtyřjehlové a vícejehlové. Používají se převážně na začišťování dolních krajů prádla, triček, tílek a veškerých oděvů z pletenin. Slouží především k sešívání a překrývání dílů, našívání pruženky, ozdobných stuh, krajek, lemování apod.. Šicí stroje s krycím stehem se dělí do dvou základních skupin:

- **Š.s. se stehem spodem krycím** – nazýváme je také jednostranně krycí a dělí se na:
  - *dvoujehlové š.s. s třínitým spodem krycím stehem* – používají se k zahýbání dílů se současným vkládáním pruženky,

- **tříjehlové š.s. se čtyřnitým spodem krycím stehem** – určeny pro lemování prádla a našívání pruženky.
- **Š.s. se stehem oboustranně krycím** – nazýváme je také spodem vrchem krycí. Mohou být dvoujehlové, tříjehlové a čtyřjehlové. Podle konstrukčního uspořádání lze stroje členit na ploché stroje s vyvýšenou základnou nebo ramenové s lomeným ramenem. Stroje se vybavují různými základními (ořezávací a odsávací zařízení, odstřih řetízku, zdvih pakty) i přídatnými pomocnými zařízeními (lemovače, vodiče, napínací zařízení) podle operace pro kterou je stroj určen. Oboustranně krycího stehu se používá k sešívání a překrývání pletenin, našívání ozdobných stuh, krajek, pruženek, lemování, apod.. Významné využití se nachází u sportovních oděvů. Základními druhy š.s. se stehem oboustranně krycím jsou:
  - **dvoujehlový š.s. čtyřnitý,**
  - **tříjehlový š.s. pětinitý,**
  - **tříjehlový š.s. šestinitý,**
  - **čtyřjehlový š.s. šestinitý** – nazývá se též jako Flat-lock (plochý steh).

a) Pětinitý krycí steh.

b) Lemovač.

c) Lemovací stroj.

Obr. 77.: 3-jehlový vysokorychlostní plochý lemovací stroj se spodním a vrchním krytím firmy SIRUBA F007J-W222-248/FQ. Vrchní krytí lze vypnout, možnost šití pouze jednou jehlou- dvounitý řetízkový steh.

a)

b)

Obr. 78.: 3-jehlový vysokorychlostní ramenový stroj se spodním a vrchním krytím (vrchní krytí lze vypnout), možnost šití pouze jednou jehlou- dvounitný řetízkový steh.

a) Pětinitý krycí steh.

b) Detail jehelního ústrojí.

5. Vypracování dolních krajů nepodšitých oděvů

Technologické vypracování dolních krajů oděvů je u řady nepodšitých oděvů obdobné. Stejným technologickým postupem mohou být zpracovány dolní kraje sukní, kalhot, halenek, košil, triček, spodního prádla a rukávů. Technologické rozdíly závisí na dámském nebo pánském provedení oděvu, materiálu, účelu použití oděvu, tvaru dolního kraje a módě. Dolní kraj může být hladký, s rozparkem, manžetou. V technických požadavcích provedení bylo uvedeno jakým způsobem můžeme dolní kraje oděvů začistit. V této kapitole jsou vysvětleny technologické postupy, jejich rozdíly a použití. Některé operace jsou znázorněny graficky, popř. příslušným řezem.

5.1. Dolní kraj obnitkovaný

Tímto způsobem se ukončuje řada oděvů. V současné módě je obnitkovaný kraj velkým hitem. Můžeme obnitkovávat dolní okraje triček, košil, kalhot, sukní z pletenin i tkanin s ohledem na materiál a účel použití daného oděvu. Obnitkování lze provést odlišnou barvou než je barva šitého materiálu. Provádí se po montáži oděvu. Dolní koncová záložka se přinechává jen při použití stroje s ořezem, a to 5 až 10 mm. Dolní okraj se hustě obnitkuje na třinitném obnitkovacím stroji nebo na stroji s klikatým stehem.

Technologický postup:

1. Přeměřit délku oděvu, zkontrolovat tvar dolního okraje, případně sestříhnout.
2. Obnitkovat dolní okraj oděvu po lící straně.
3. Přezehlít obnitkovaný dolní kraj oděvu.

5.2. Dolní kraj ukončený jednoduchým obrubovacím švem

Jednoduchý rychlý způsob ukončení dolních krajů sukní, kalhot, šatů, halenek, košil, plášťů. Provádí se po montáži. Obrubovací šev lze prošít jednojehlovým nebo dvoujehlovým strojem s vázaným rovným nebo klikatým stehem, některým z řetízkových a krycích stehů, zapošíť skrytým stehem nebo přilepit oboustranně lepící páskou.

Jednostranně nebo oboustranně krycí steh se používá u oděvů z pletených a elastických materiálů bez ohledu na účel použití oděvu. Někdy se může použít jako ozdobný, docílíme tak barevnou záměnou šicího a šitého materiálu. Stroj, který šije těmito stehy má různé vodiče a zakladače proto odpadá operace naměření, obnitkování a zažehlení koncové záložky.

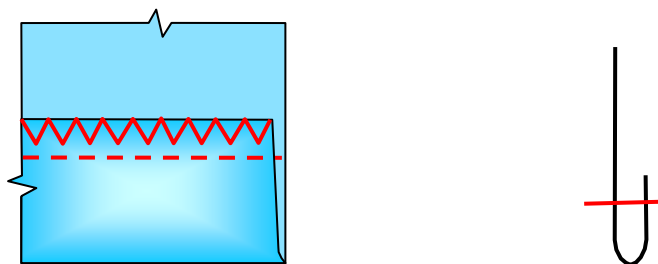
Skrytý zapošivací steh má pro nepodšité oděvy velký význam. Používá se u společenských oděvů i oděvů k běžnému dennímu nošení.

Technologický postup:

1. Přeměřit délku oděvu, zkontrolovat tvar dolní koncové záložky, případně sestříhnout.
2. Naměřit šíři koncové záložky od sestříženého dolního okraje oděvu.
3. Obnitkovat dolní okraj oděvu po lící straně.
4. Podehnout a zažehlít koncovou záložku do rubní strany oděvu.

5. Upevnit dolní koncovou záložku některým z výše uvedených způsobů.
6. Vyžehlit dolní kraj oděvu.

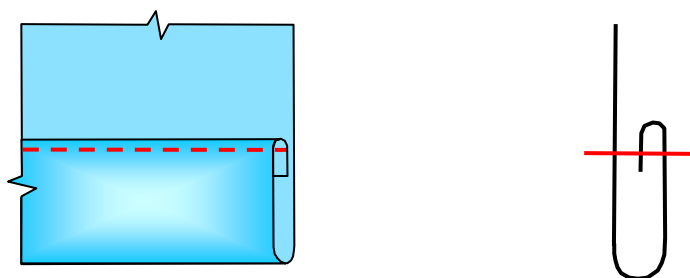
Obr. 79.: Jednoduchý obrubovací šev a jeho schéma.

5.3. Dolní kraj ukončený dvojitým obrubovacím švem

Ukončení pracovních a denimových oděvů, oděvů z tenkých a silně třepivých textilií nebo oděvů, které podléhají častému praní nebo vyžadují vyvážku. Dvojitá obruba zakryje střížný okraj materiálu a zabrání jeho vytržení i při vysokých náhamách při praní i nošení oděvu. Prošitý může být některým ze způsobů švu jednoduchého obrubovacího. V případě použití zakladače odpadá operace naměření a podehnutí dolní koncové záložky.

Technologický postup:

1. Přeměřit délku oděvu, zkontrolovat tvar dolní koncové záložky, případně sestříhnout.
2. Naměřit dvakrát šíři koncové záložky od sestříženého dolního okraje oděvu.
3. Podehnout dvakrát a zažehlit koncovou záložku do rubní strany oděvu.
4. Upevnit dolní koncovou záložku vhodným způsobem, prošitím nebo zapožitím.
5. Vyžehlit dolní kraj oděvu.

Obr. 80.: Dvojitý obrubovací šev a jeho schéma.

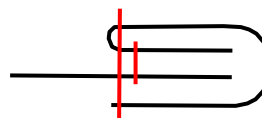
5.4. Dolní kraj ukončený lemováním

Lemování je jedním z častých způsobů začištění dolních krajů oděvů u třepivých i netřepivých materiálů. V některých případech se používá jako náhrada obnitkování koncových záložek. V průmyslové výrobě se na lemování používají lemovací stroje nebo stroje, které mají přídatná lemovací zařízení např.: stroje se stehem krycím mají přídatná zařízení, které vedou a zakládají lemovací proužky podle žádané potřeby. Tyto stroje umožňují zhotovit lemovací šev v jedné pracovní operaci. V tomto technologickém postupu je vysvětleno jak postupovat při zhotovování jednostranného a oboustranného lemu bez použití speciálních strojů.

5.4.1. Jednostranný lem

Technologický postup:

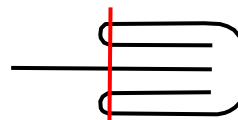
1. Zkontrolovat délku oděvu a tvar dolní koncové záložky, případně sestříhnout.
2. Obnitkovat jednu podélnou stranu lemovacího proužku po lící straně.
3. Přiložit a našpendlit lemovací proužek neobnitkovanou stranou k dolnímu okraji oděvu lícem na líc, při špendlení lem natahovat, oděv navolňovat.
4. Předšít lemovací proužek a zkontrolovat tvar předšití, při šití odstranit špendlíky.
5. Sežehlit předšitou švovou záložku směrem do lemu a současně zažehlit kraj lemu tak, aby obnitkovaná strana lemu přesahovala za předšití.
6. Prošít lem strojově z lící strany v kraji nebo v mezním švu.
7. Vyžehlit jednostranný lem.

Obr. 81.: Schéma jednostranného lemu.

5.4.2. Oboustranný lem, I. způsob

1. Zkontrolovat délku oděvu a tvar dolní koncové záložky, případně sestříhnout.
2. Zažehlit lemovací proužek podélně tak, aby se střížné kraje uprostřed dotýkali, zažehlení se provádí do rubní strany.
3. Obalit dolní okraj oděvu lemem a našpendlit tak, aby byl oděv mírně navolňován.
4. Prošít lem strojově v kraji z lící strany, při šití odstranit špendlíky.
5. Vyžehlit oboustranný lem.

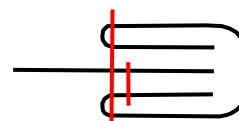

Obr. 82.: Schéma oboustranného lemu vypracovaným I. Způsobem.

5.4.3. Oboustranný lem, II. způsob

Oboustranný lem se může předšít z líce do rubu nebo z rubu do líce.

1. Zkontrolovat délku oděvu a tvar dolní koncové záložky, případně sestříhnout.
2. Zažehlit jednu podélnou stranu lemovacího proužku do rubní strany.
3. Přiložit a našpendlit lemovací proužek nezažehlenou stranou k dolnímu okraji oděvu lícem na rub s mírným navolněním oděvu a natažením lemu.
4. Předšít lemovací proužek a zkontrolovat tvar předšití, při šití odstranit špendlíky.
5. Odžehlit předšitý lem do švové záložky.
6. Obalit lemovací proužek přes švovou záložku dolního kraje a zažehlit tak, aby zažehlený kraj lemu přesahoval za předšití.
7. Prošít lem strojově z lící strany v kraji.
8. Vyžehlit oboustranný lem.

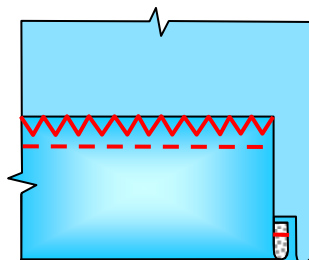
Obr. 83.: Schéma oboustranného lemu vypracovaným II. Způsobem.

5.5. Dolní kraj ukončený podsádkou

Podsádkou se ukončují oděvy, které jsou v dolním kraji nějakým způsobem tvarovány. Podsádky záložek přesně kopírují tvar dolního okraje a často pokračují do předního okraje oděvu. Používá se na asymetrické záložky, např.: zavinovacích sukní nebo k zapravení okrajů nepodšitých vest.

Technologický postup:

1. Zkontrolovat délku oděvu, šíři koncové záložky a zakreslit tvar dolního kraje oděvu.
2. Vyztužit podsádku z rubu lepicí vložkovinou a zakreslit tvar dolního kraje oděvu na rubní stranu vyztužené podsádky
3. Sešít krátké strany podsádky, (to jsou ty které jsou totožné s členícími švy oděvu, dbát na jejich obvod tak, aby byl stejný nebo o pár mm kratší než skutečný obvod oděvu).
4. Obnitkovat horní okraj podsádky po lící straně.
5. Přiložit vyztuženou podsádku dolní neobnitkovanou stranou k dolnímu okraji oděvu lícem na líc a předšit dolní kraj v naznačení, šít po podsádce s mírným navolněním dolního kraje oděvu.
6. Zkontrolovat předšití a sestříhnout předšitou švovou záložku na 0,5 cm.
7. Sežehlit předšitou švovou záložku do podsádky, vymnout šev a zažehlit výpustku do podsádky.
8. Připevnit horní kraj podsádky k oděvu skrytým zapošivacím stehem nebo prošitím.
9. Vyžehlit dolní kraj oděvu.

Obr. 84.: Dolní kraj s podsádkou.

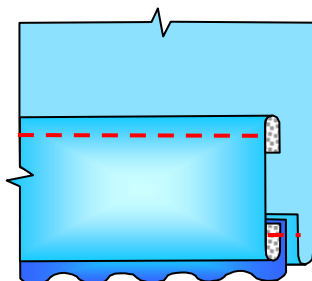
5.6. Dolní kraj ukončený ozdobnou stuhou

Mezi ozdobné stuhy patří např.: paspulky, zoubkovky a další, které mají alepoň jednu stranu stuhy ozdobnou. Všívací se mezi podsádku a koncovou záložky oděvu. Slouží k ozdobnému zakončení oděvů.

Technologický postup:

1. Zkontrolovat délku oděvu a tvar dolního okraje, případně sestříhnout.
2. Vyztužit podsádku z rubu lepicí vložkovinou a zažehlit horní kraj podsádky 1 cm do rubní strany.
3. Přiložit vyztuženou podsádku nezažehleným dolním krajem k dolnímu okraji oděvu lícem na líc se současným vložením ozdobné stuhy mezi podsádku a dolní kraj oděvu a předšit.
4. Sežehlit předšitou švovou záložku do podsádky.

5. Prošít dolní kraj podsádky 2 mm od kraje.
6. Zažehlit podsádku do rubní strany tak, aby stuha tvořila ozdobu a zakončovala dolní kraj oděvu.
7. Zapravit horní kraj podsádky skrytým zapošivacím stehem nebo prošitím v kraji.

Obr. 85.: Dolní kraj s ozdobnou stuhou všitou mezi krajovou podsádku.

5.7. Dolní kraj ukončený pásem

Pásem se ukončují především bundy a kabátky sportovního charakteru. Technologický postup hotovení pásu a jeho vsazení je podobné s vypracováním nástavných manžet uvedených v kapitole 5.13. Krátké strany pásu se mohou předšívát do různých tvarů, mohou vyčnívat z předních krajů, být na zapínání apod. někdy se krátké strany pásu předšívají současně s předním krajem.

5.8. Dolní kraj ukončený volánem

Volán může být přinechaný nebo připojený. Přinechaný volán je součástí celého oděvu. Jedná se např. o zvonové sukně, které se směrem k dolnímu kraji rozšiřují. Dolní kraj tohoto typu volánu lze začistit hustším obnitkováním. Při obnitkování volán natahujeme pro jeho větší zřasení. Připojený volán může být jednoduché nebo dvojité šíře. Dvojitý volány se používají na oděvech z jemných průsvitných materiálů. Můžou být všity za horní okraj nebo se našívají v určité šíři na oděv před montáží nebo po montáži. Dolní kraje jednoduchých volánů lze začistit obrubovacím švem nebo obnitkováním.

5.8.1. Jednoduchý volán všitý za horní okraj

Nazývá se též volán s volným dolním krajem

Technologický postup:

1. Začistit dolní podélný kraj volánu dvojitým úzkým obrubovacím švem.
2. Prošít horní podélný okraj volánu dvěma řady nabíracích stehů vzdálených od sebe 5 mm, (první řada stehů je od horního okraje volánu vzdálena 0,75 cm, šít delším stehem, nechat delší konce nití na našasení).
3. Nařasit volán do požadované délky zatažením konců nití.
4. Zkontrolovat tvar dolního okraje oděvu případně sestříhnout.
5. Přiložit volán našasenou stranou k dolnímu okraji oděvu lícem na líc a všít volán v šíři 1 cm, odstranit pomocné nabírací stehy.
6. Obnitkovat nebo olemovat švovou záložku volánu a dolního kraje.

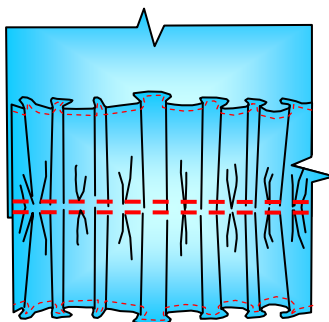
7. Přezehlit jemně švovou záložku a všitý volán.

5.8.2. Jednoduchý volán s volným horním a dolním krajem

Na oděv se všívá nebo našívá v různých šířích. Může být i osově souměrný.

Technologický postup:

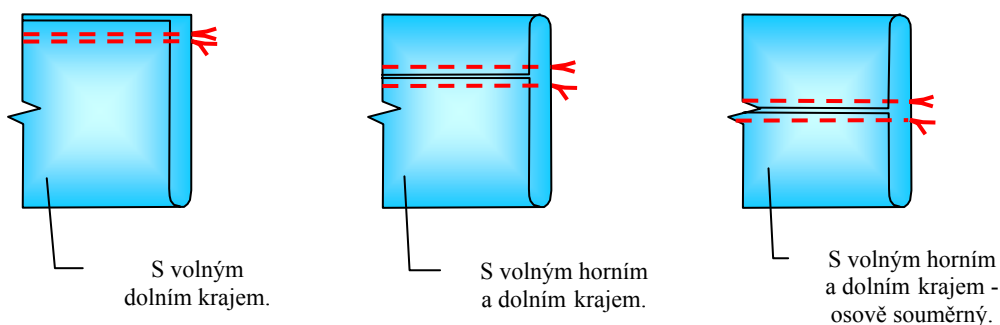
1. Začistit dolní a horní podélný okraj volánu dvojitým úzkým obrubovacím švem.
2. Prošít volán podélně v určité šíři dvěma řady nabíracích stehů vzdálených od sebe 5 mm, šít delším stehem, nechat si delší konce nití na nařazení.
3. Nařasit volán do požadované délky zatažením konců nití.
4. Zkontrolovat tvar dolního okraje oděvu případně sestříhnout.
5. Přiložit volán podélně nabírací řadou stehů k dolnímu okraji oděvu rubem na rub a předšít těsně vedle řady nabíracích stehů.
6. Sestříhnout švový přídavek dolní koncové záložky oděvu na 5 mm.
7. Obrátit volán lícovou stranou nahoru tak, aby zakryl dolní koncovou záložku oděvu a prošít volán podél druhé řady nabíracích stehů, odstranit pomocné nabírací stehy.
8. Přezehlit jemně všitý volán.

Obr. 86.: Volán s volným horním a dolním krajem.

5.8.3. Dvojité volány

Jejich technologický postup je stejný s jednoduchými volány, jen s tím rozdílem, že okraje volánů se neobrubují, ale jsou zpracovány dvojitou šíří, jejich kraje mohou být prošité.

Obr. 87.: Dvojité volány.

5.9. Vypracování dolních krajů sukní

Způsob začistění dolního okraje sukně závisí na druhu materiálu, typu sukně, tvaru dolního kraje sukně a módě. Začistění se může provést obnitkováním, jednoduchou nebo dvojitou obrubou, lemováním, podsádkou.

Sukně mají vypracované rozparky. Nejčastěji se zhotovuje dotkový švový a nákrýtový rozperek.

5.9.1. Dotkový švový rozperek

Zhotovuje se v levém bočním švu, ve středovém švu předního nebo zadního dílu, ve členicím švu nebo se rozparky umísťují asymetricky na přední díl. Může být ozdobně prošitý v různé vzdálenosti od kraje rozparku nebo se švové záložky mohou přišít skrytým zapošivacím stehem nebo přilepit oboustrannou zažehlovací vložkou.

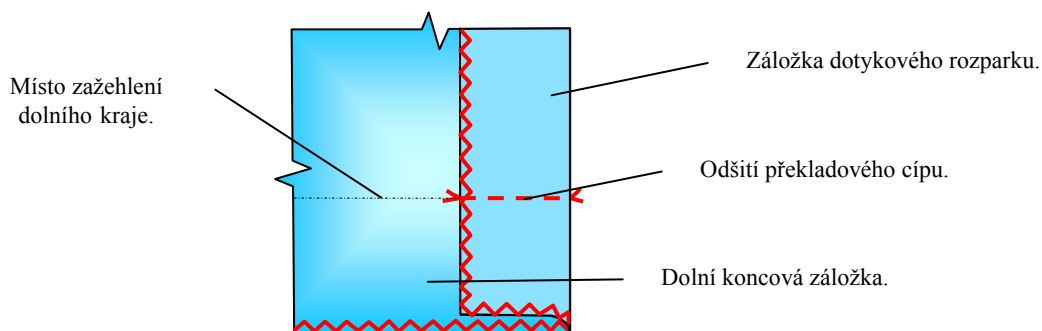
Technologický postup:

Pozn.: Dotkový švový rozperek vypracovaný ve středovém švu zadního dílu.

1. Obnitkovat pravý a levý zadní díl po lící straně ve středovém okraji.
2. Naznačit délku rozparku od dolního okraje pravého zadního dílu.
3. Přiložit pravý a levý zadní díl obnitkovaným středovým krajem na sebe lícem na líc a sešít středovou švovou záložku s vynecháním rozparku, šít po pravém zadním díle 1,2 cm od kraje.
4. Rozžehlit středovou švovou záložku se současným zažehlením kraje rozparku.

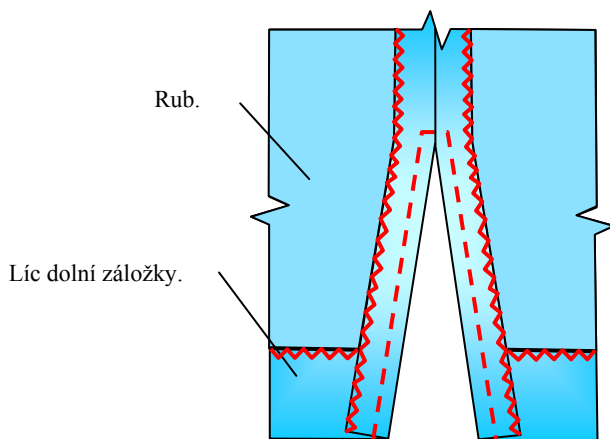
Pozn.: Dokončení rozparku se provádí po sešití bočních popř. členicích švových záložek.

5. Doměřit délku sukně + koncovou záložku, zkontrolovat tvar dolního okraje případně sestříhnout.
6. Obnitkovat dolní okraj sukně po lící straně.
7. Podehnout dolní koncovou záložku do rubní strany a zažehlit dolní kraj sukně.
8. Nadehnout švovou záložku dotkového rozparku lícem na líc oděvu a odšít překladový cíp po celé šíři švové záložky vodorovně v zažehlení dolní koncové záložky.

Obr. 88.: Příčné odšití překladového cípu rozparku.

9. Sestříhnout švovou záložku překladového cípu, obrátit do lící strany, vymnout šev a přežehlit překladový cíp s vytvořením výpustky z lící strany do švové záložky rozparku.
10. Prošit kraje rozparku po lící straně 1 cm od kraje.
11. Začistit dolní okraj oděvu prošitím nebo skrytým zapošivacím stehem.

Obr. 89.: Prošití krajů rozparku.

V dotykovém švovém rozparku může být umístěné zdrhovadlo. Všívá se po operaci č. 4 s vynecháním operace č. 10. **Technologický postup je následující:**

1. Přiložit zdrhovadlo vrchní stranou na lící stranu švové záložky v místě rozparkového kraje a vešpendlit zdrhovadlo do rozparku tak, aby se rozparkové kraje dotýkali a zakrývali zdrhovadlo, (nebo jedna strana rozparku - spodní může být umístěná těsně vedle zoubků a druhá - vrchní zakrývat zoubky zdrhovadla), konec zdrhovadla je umístěný v horním koutku rozparku, začátek zdrhovadla končí 1,2 cm od dolního okraje kalhot.
2. Všíť zdrhovadlo do rozparku.

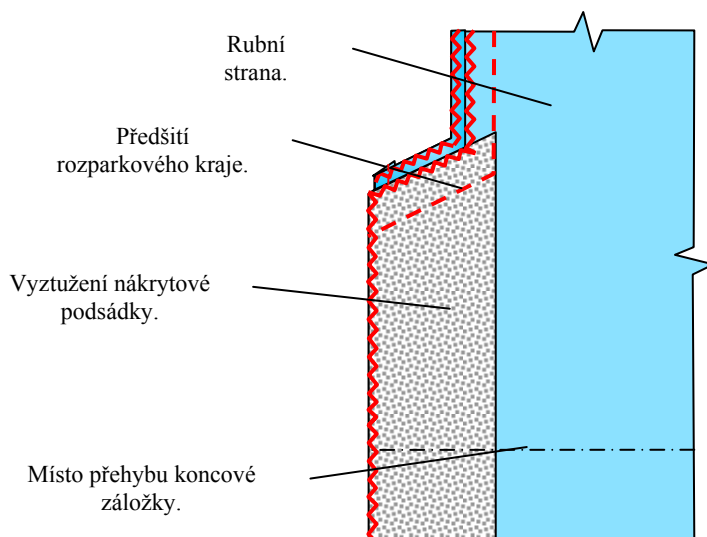
5.9.2. Nákytový švový rozparek

Zhotovuje se v levém bočním švu, středovém švu zadního nebo předního dílu. Vrchní strana rozparku je nákytová, spodní podkytová. Obě strany rozparku mají přinechanou podsádku. Může se zapínat na dírky a knoflíky na zdrhovadlo.

Technologický postup:

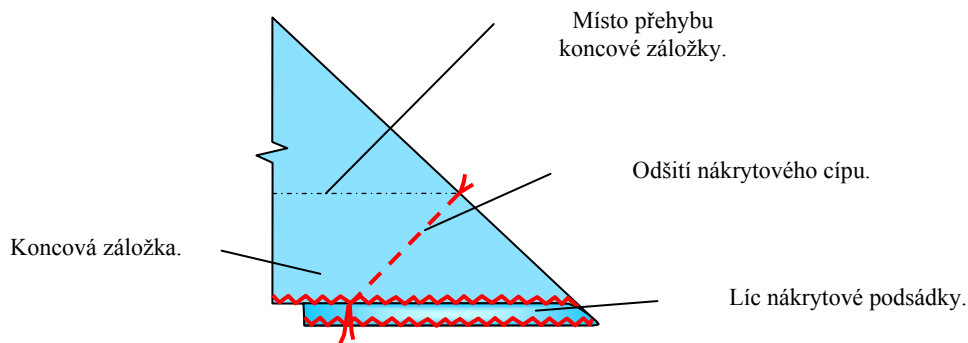
Pozn.: Nákytový švový rozparek vypracovaný ve středovém švu zadního dílu.

1. Vyztužit nákytovou podsádku rozparku z rubní strany lepicí vložkovinou.
2. Začistit obnitkováním zadní středové okraje a okraje nákytové a podkytové podsádky.
3. Nadehnout začištěný zadní kraj podkytové podsádky rozparku a zapravit jednoduchým obrubovacím švem, šít v kraji.
4. Naznačit délku rozparku a odšít rozparkového kraje podle šablony.
5. Sešít středové kraje ZD a v pokračování odšít horní rozparkový kraj.

Obr. 90.: Sešití středových krajů a odšití horního kraje rozparku.

6. Rozžehlit švové záložky středového švu ZD, nastříhnout švovou záložku podkrytového kraje k vrcholu rozparku a předžehlit přehyb nákrytového rozparkového kraje.
7. Srovnat rozparek, doměřit délku rozparkových krajů, naznačit odšití cípu nákrytové podsádky rozparku dle šablony.
8. Odšít nákrytový cíp rozparku úhlopříčně.

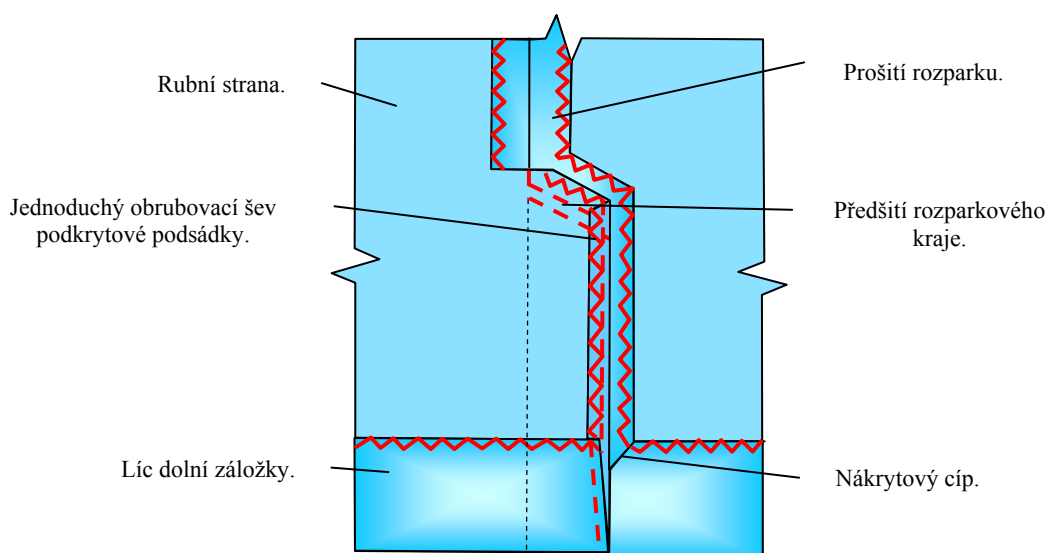

Obr. 91.: Úhlopříčné odšití nákrytového cípu rozparku.

9. Sestříhnout švový přídavek rozparkového cípu, obrátit a sežehlit nákrytový cíp rozparku. Zažehlit dolní kraj podkrytové a nákrytové části rozparku.
10. Urovnat a zpevnit vrchol rozparku prošitím.

Pozn.: Dokončení dolního kraje podkrytové části rozparku se prování až po sešití bočních krajů. Podkrytový cíp rozparku se může odšít, a to jen v případě většího švového přídavku podkrytové podsádky. Dolní kraj je připevněný prošitím nebo skrytým zapošivacím stehem.

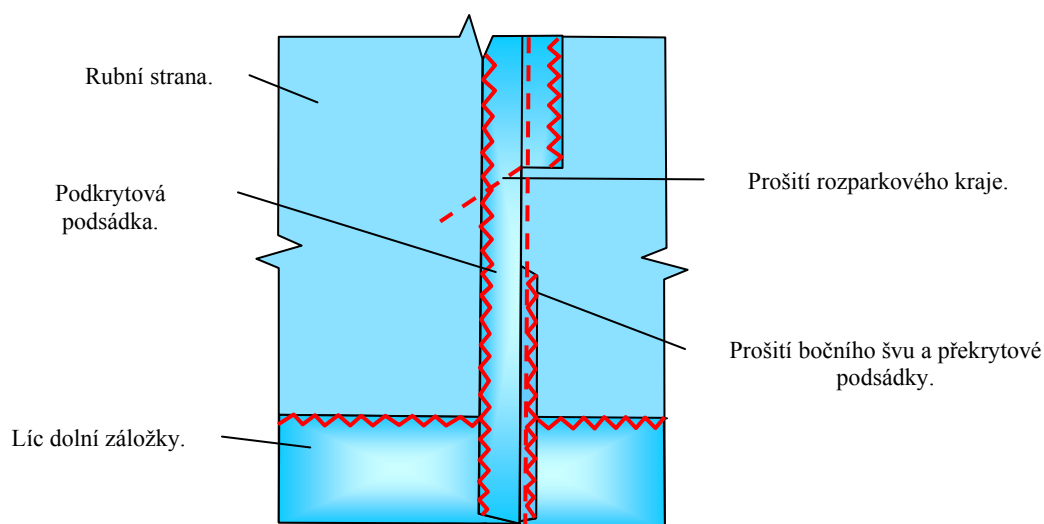

Obr. 92.: Vzhled rozparku z rubní strany.

5.9.3. Překrytový švový rozparek

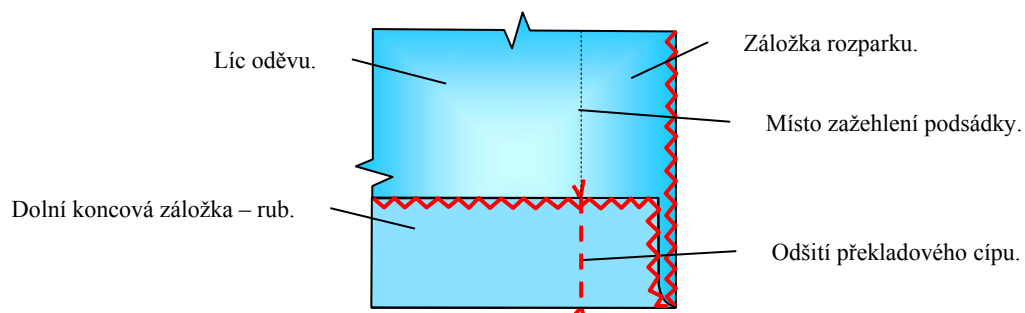
Pozn.: Vpracovaný v bočním švu.

1. Vyztužit překrytovou podsádku rozparku z rubní strany lepicí vložkovinou.
2. Začistit obnitkováním přední a zadní díly v bočních okrajích a okraje překrytové a podkrytové podsádky.
3. Naznačit délku rozparku a sešít boční švové záložky s vynecháním rozparku.
4. Nastříhnout švovou záložku překrytové podsádky k vrcholu rozparku, rozžehlit boční švovou záložku a v pokračování zažehlit podkrytovou část rozparku, zažehlit překrytový rozparkový kraj a překrytovou podsádku do rubní strany.
5. Doměřit délku sukně, zkontrolovat tvar dolního okraje případně sestříhnout, naznačit šíři dolní koncové záložky.
6. Obnitkovat dolní okraj sukně po lící straně.
7. Podehnout a zažehlit dolní koncovou záložku do rubní strany.
8. Nadehnout překrytovou i podkrytovou podsádku v zažehleném kraji lícem na líc sukně a odšít překladové cípy po celé šíři podsádky vodorovně v zažehlení dolní koncové záložky.
9. Sestříhnout švovou záložku překladového cípu, obrátit do lící strany, vymnout šev a přežehlit předšité rožky s vytvořením výpustky z dílu do podsádky.
10. Prošít ozdobně boční šev v kraji a v pokračování překrytovou podsádku rozparku.
11. Urovnat a upevnit prošitím předžehlený rozparkový kraj.
12. Přežehlit překrytový rozparek.

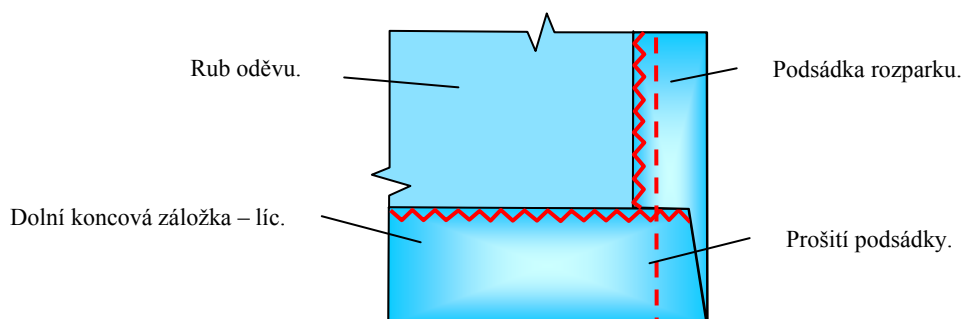

Obr. 93.: Vzhled podkrytového švového rozparku z rubní strany.

Odšití rozparkového cípu se může provést i svisle. Švová záložka dolního kraje se nadehne lícem na líc oděvu a rozparkový cíp se odšije v místě zažehlení podsádky. Tento způsob se převážně zhotovuje u podkrytové podsádky.

Obr. 94.: Podélné odšití rozparkového cípu.

Obr. 95.: Vzhled rozparkového cípu z rubní strany.

5.10. Vypracování dolních krajů kalhot

Úprava dolních krajů kalhot závisí na druhu kalhot. Pánské společenské a oblekové kalhoty se ukončují manžetou nebo jsou bez manžety. Manžeta je většinou přinechaná ve dvojitě šíři, ostatní typy manžet pro vypracování dolních krajů kalhot nemají velký význam a budou vysvětleny v souvislosti vypracování dolních krajů rukávů.. Chránidlo se používá u kalhot z vlněných nebo směsových materiálů. Dámské kalhoty mohou mít v bočních, krokových nebo členicích švech vypracované záhyby, nákytové nebo dotykové rozpaky se zapínáním nebo bez.

Vypracování dolních krajů kalhot se provádí po montáži bočních a krokových okrajů nebo v jejich průběhu.

5.10.1. Kalhoty bez manžet s chránidlem

Úprava pánských společenských kalhot.

Technologický postup:

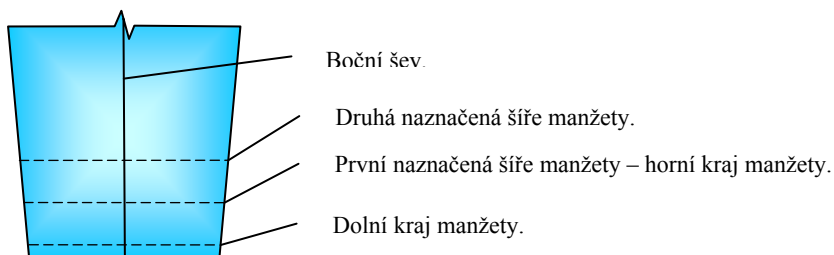
1. Doměřit délku kalhot + koncovou záložku, zkontrolovat tvar dolního okraje případně sestříhnout.
2. Naměřit šíři koncové záložky od sestřiženého dolního okraje.
3. Obnitkovat po lící straně dolní okraj kalhot kruhově od krokového švu.
4. Našít chránidlo k naznačené šíři koncové záložky zesíleným krajem k naznačení záložky.
5. Podehnout koncovou záložku do rubní strany a zažehlit dolní kraj kalhot tak, aby zesílený kraj chránidla vyčníval.
6. Upevnit koncovou záložku. na díl kalhot skrytým zapošivacím stehem
7. Vyžehlit dolní kraj kalhot.

5.10.2. Kalhoty s přinechanou celozáhybovou manžetou a chránidlem

Zhotovuje se u pánských společenských a oblekových kalhot.

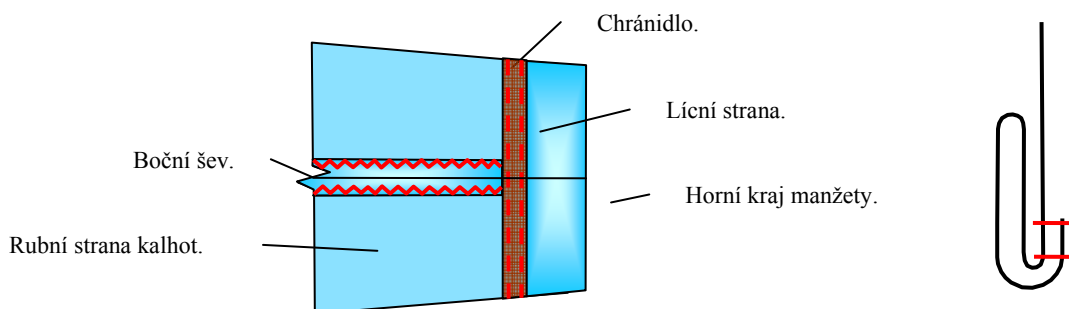
Technologický postup:

1. Doměřit délku kalhot + 2x šíři manžety + 1 cm, zkontrolovat tvar dolního okraje případně sestříhnout.

Obr. 96.: Naznačení krajů manžet.

2. Přehnout nohavici v 1. naznačené šíři manžety do rubní strany a zažehlit horní kraj manžety.
3. Položit chránidlo přes spodní okraj kalhot na rubní stranu zesíleným krajem k první naznačené šíři manžety a našít dvoujehlovým strojem, spojení chránidla je na krokovém švu.

Obr. 97.: Našití chránidla a její schéma po zhotovení.

4. Přehnout manžetu na lící stranu kalhot a vyžehlit dolní kraj nohavice tak, aby zesílená strana chránidla přečnívala.
5. Upevnit manžetu na bočním a krokovém švu uzašitím nebo uzávěrkou.

5.10.3. Kalhoty s přinechanou celozáhybovou manžetou bez chránidla

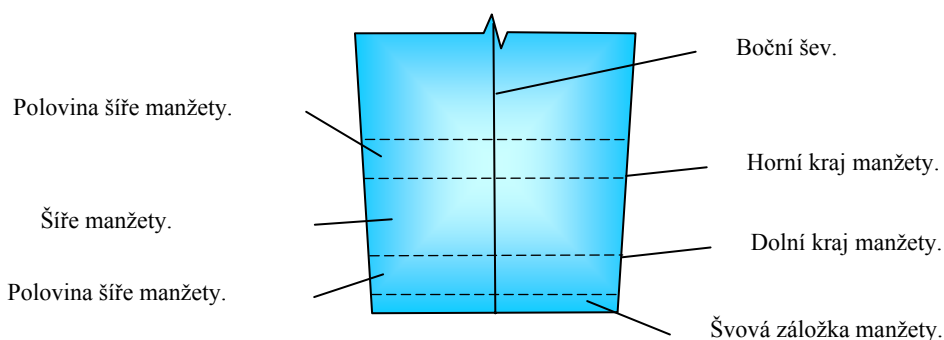
Stejný technologický postup jako předchozí kalhoty s tím rozdílem, že jsou bez chránidla. Koncová záložka může být obnitkovaná a přišitá strojem na díl kalhot nebo ukončená dvojitým obrubovacím švem.

5.10.4. Kalhoty s přinechanou polozáhybovou manžetou

Ukončení koncové záložky bývá shodné s předchozím způsobem.

Technologický postup:

1. Doměřit délku kalhot + 2x šíři manžety (rozdělit na $\frac{1}{2}$ šíře + 1 šíři + $\frac{1}{2}$ šíře) + 1 cm, zkontrolovat tvar dolního okraje.

Obr. 98.: Naznačení manžety.

2. Obnitkovat dolní okraj kalhot po lící straně.

3. Přehnout nohavici v naznačených šířích a zažehlit manžetu do požadovaného tvaru.

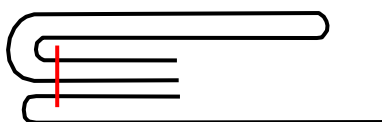
Obr. 99.: Schéma polozáhybové manžety.

4. Přišít švovou záložku manžety na díl kalhot.
5. Upevnit manžetu na bočním a krokovém švu uzašitím nebo uzávěrkou.

5.10.5. Kalhoty s dvojitou přisazenou uzavřenou ohrnutou manžetou

Technologický postup:

1. Zkontrolovat tvar dolního okraje a přeměřit dolní obvod nohavice.
2. Vyztužit vrchní stranu manžety z rubu lepicí vložkovinou.
3. Složit vrchní a spodní manžetu rubem na sebe a zažehlit horní kraj manžety.
4. Zakreslit šíři manžety na rubní stranu podle šablony a sešít krátké strany manžety v naznačení jednoduchým hřbetovým švem.
5. Rozžehlit švové záložky manžety a přežehlit horní kraj manžety.
6. Přiložit manžetu vrchní stranou na rub nohavice střížnými kraji k sobě a předšít dolní kraj manžety kruhově pětinitným obnitkovacím stehem.
7. Přežehlit předšitou švovou záložku do manžety, převrátit manžetu na líc nohavice, vymnout dolní kraj a přežehlit s vytvořením výpustky z manžety do nohavice.
8. Upevnit manžetu na bočním a krokovém švu uzašitím nebo uzávěrkou.

Obr. 100.: Schéma dvojité přisazené ohrnuté manžety.

5.11. Vypracování dolních krajů rukávů halenek a košil

Rukávy v dolním kraji bývají hladké, se sponou, s manžetou, rozparkem, odševkem, záhybem, volánem, řasením, průvlekem, stažené pruženkou. Mohou být ukončené obnitkováním, jednoduchým nebo dvojitým obrubovacím švem, lemováním.

Vypracování dolních krajů rukávů se provádí před nebo po sešití spodních nebo loketních či jiných rukávových okrajů.

Dolní kraje rukávů halenek, šatů a košil bývají všité do manžety. Před montáží rukávu do manžety mají rukávy zhotovené spojovací švy, dolní rozparek a upravený dolní kraj. Ten se upravuje vyměřením jeho obvodu podle délky manžety. Rozdíl mezi šíří rukávu v dolním

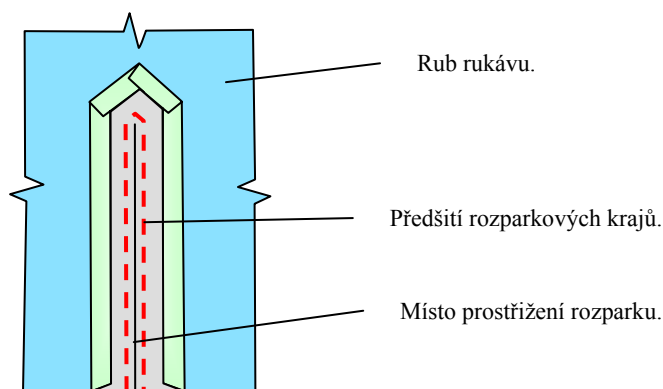
kraji a mezi délkou nebo obvodem manžety se upraví buď zřasením, nebo složením do záhybů.

Nyní jsou vysvětleny technologické postupy rukávových rozparků, úprava v dolním kraji, zhotovení manžet a jejich nejčastější všíť do dolního kraje rukávu.

5.11.1. Prostřižený posádkový dotykový rozparek

Technologický postup:

1. Vyztužit rukáv z rubní strany v místě rozparku lepicí vložkovinou..
2. Naznačit umístění a délku rozparku na rubní stranu rukávu.
3. Vyztužit podsádku rozparku z rubu lepicí vložkovinou.
4. Zažehlit vnější kraje podsádky do rubu podle šablony.
5. Naznačit na rubní stranu podsádky tvar předšití.
6. Přiložit podsádku lícem na rub rukávu a předšít v naznačení.
7. Zkontrolovat tvar předšití a prostříhnout rozparkový otvor středem k vrcholu rozparku.

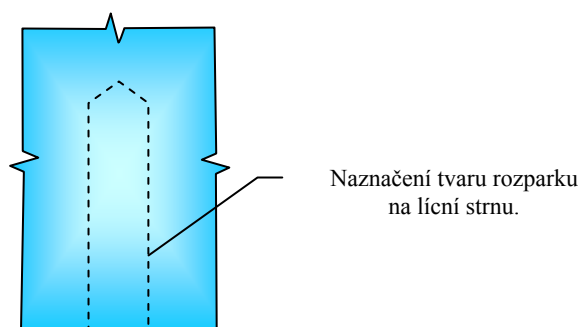
Obr. 101.: Předšití podsádky.

8. Vtáhnout podsádku prostřiženým otvorem do lící strany, vymnout šev a zažehlit výpustku z podsádky do rukávu.
9. Urovnat a prošít podsádku v zažehlených krajích.

5.11.2. Prostřižený posádkový nákytový rozparek

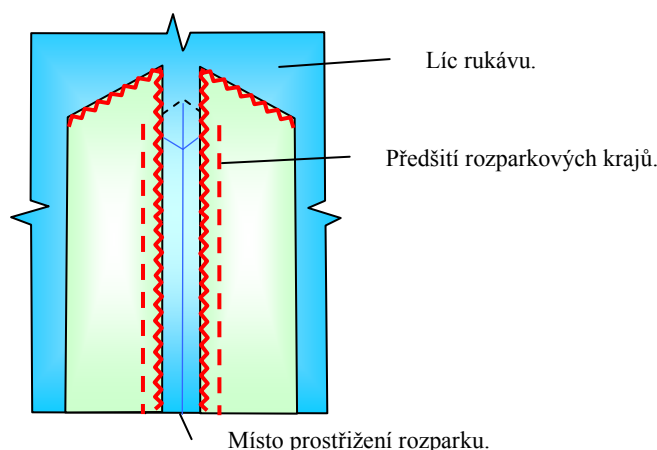
Technologický postup:

1. Vyztužit rukáv z rubní strany v místě rozparku lepicí vložkovinou.
2. Naznačit umístění, délku a tvar rozparku na lící stranu.

Obr. 102.: Naznačení rozparku.

3. Vyztužit nákrýtovou a podkrýtovou podsádku z rubu lepící vložkovinou.
4. Podehnout a zažehlit vnitřní podélné strany nákrýtové a podkrýtové podsádky do rubní strany.
5. Prošít vnitřní podélné strany podsádek v kraji.
6. Obnitkovat vnější okraje nákrýtové a podkrýtové podsádky.
7. Naznačit šíři předšití na nákrýtovou a podkrýtovou podsádku, přiložit podsádky vrchní stranou na líc rukávu a předšít v naznačení.

Obr. 103.: Předšití rozparku.

8. Zkontrolovat tvar předšití a prostříhnout rukáv středem předšití s nastříhnutím do konce šití a rožku vrcholu rozparku.
9. Vtáhnout podsádky do rubní strany rukávu a přežehlit předšité kraje a vrchol rozparku.
10. Odšít rožky ve vrcholu rozparku na podsádku.
11. Přežehlit rukávový rozparek.
12. Prošít rukáv podél nákrýtové a podkrýtové podsádky v kraji.

5.11.3. Prostřížený obrubový rozparek

Technologický postup:

1. Naznačit umístění a délku rozparku na dolní část rukávu.
2. Prostříhnout rozparek v naznačení.
3. Zapravit kraje rozparku ostrým, jednoduchým nebo dvojitým obrubovacím švem tak, aby se obruba k vrcholu rozparku zužovala.
4. Přežehlit rozparek.

5.11.4. Prostřížený obrubový rozparek s koutkovým odševkem

Technologický postup:

1. Naznačit umístění a délku rozparku na dolní část rukávu.
2. Prostříhnout rozparek v naznačení.
3. Zapravit kraje rozparku úzkým ostrým obrubovacím švem.
4. Naznačit tvar a délku koutkového odševku podle šablony.

5. Odšít koutkový odševек z rubní strany.
6. Přezhlit rozparek.

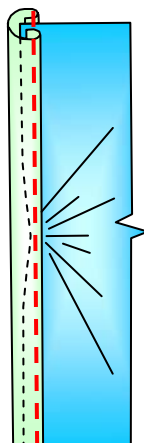
5.11.5. Prostřižený obrubový rozparek s koutkovým záhybem

Vypracován stejným způsobem jako prostřižený obrubový rozparek s tím rozdílem, že u vrcholu rozparku je složený záhyb.

5.11.6. Postřižený lemovaný rozparek

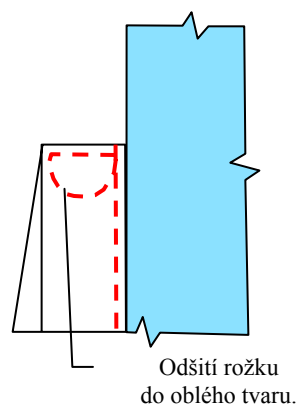
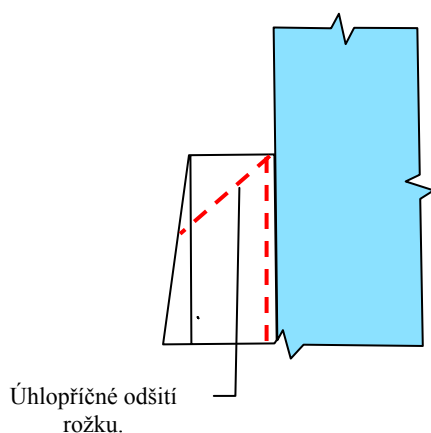
Technologický postup:

1. Naznačit umístění a délku rozparku na dolní část rukávu.
2. Rozstříhnout rozparek v naznačení.
3. Přiložit lemovací proužek lícem na rub rukávu v místě rozstřížení a předšít v šíři 0,5 cm, šít po rukávu.
4. Odžehlít přešitý proužek
5. Obrátit lemovací proužek na lící stranu rukávu, podehnout volný okraj proužku tak, aby sahal 1 mm za předšití a přišít v kaji na rukáv.

Obr. 104.: Olemování rozparkového kraje.

6. Odšít z rubu rožek u vrcholu rukávového rozparku.

Obr. 105.: Odšítí rožku.

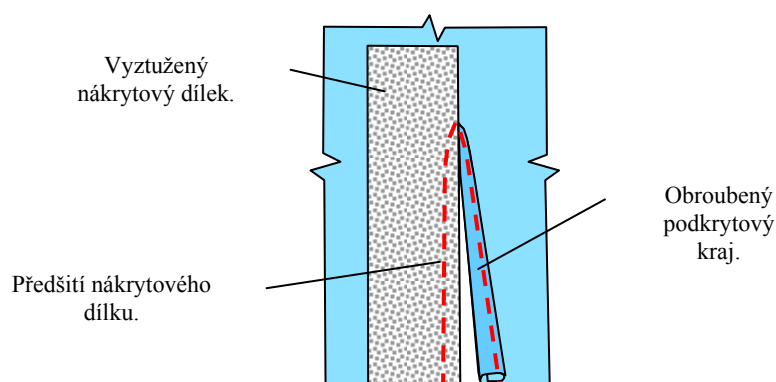

5.11.7. Prostřižený nákrytový rozparek

5.11.7.1. Způsob I., bez nástřihu

Technologický postup:

1. Naznačit umístění a délku rozparku na dolní část rukávu.
2. Nastříhnout rozparek v naznačení
3. Zapravit podkrytovou stranu rozparku podehnutým obrubovacím švem nebo lemováním.
4. Vyztužit nákrytový dílek z rubní strany lepící vložkovinou.
5. Přiložit nákrytový dílek k nákrytové části rozparku lícem na rub rukávu a předšit.

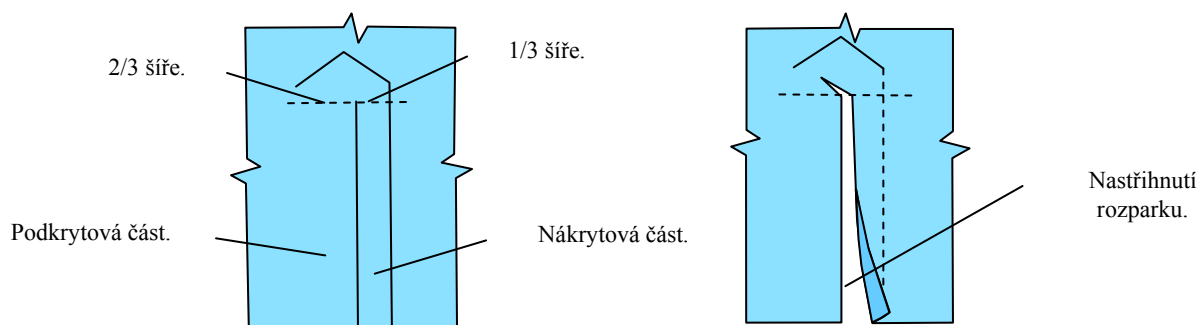
Obr. 106.: Předšití kraje rozparku nákrytovým dílkem.

6. Vtáhnout nákrytový dílek do lící strany a rozžehlit předšitou švovou záložku, zažehlit nákrytový dílek do tvaru.
7. Urovnat a upevnit prošitím nákrytový dílek v zadním a horním kraji.
8. Přežehlit hotový rozparek.

5.11.7.2. Způsob II., s pomocným nástřihem

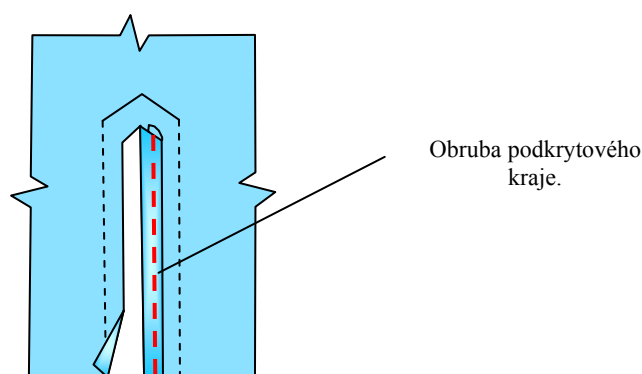
Technologický postup:

1. Naznačit umístění, délku a tvar rozparku na dolní část rukávu.
2. Nastříhnout rozparek v naznačení s malým šikmým nástřihem k vrcholu rozparku.

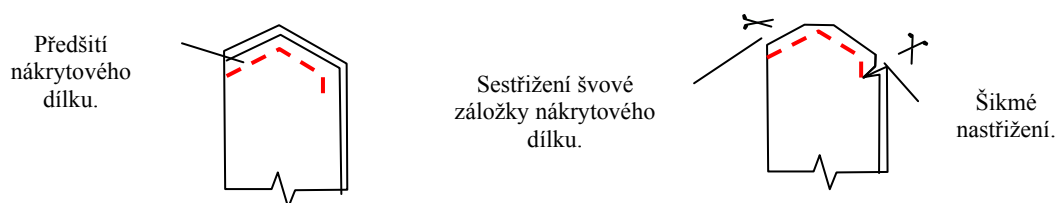
Obr. 107.: Naznačení a nastřížení rozparku.

3. Zapravit podkrytový kraj rozparku podehnutým obrubovacím švem nebo lemováním.

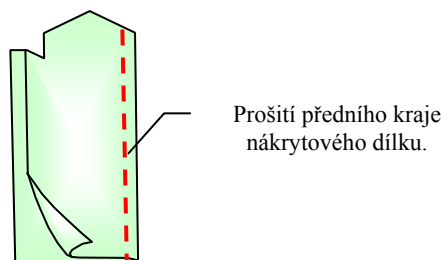
Obr. 108.: Obroubení podkrytového kraje rozparku.

4. Naznačit tvar předšití horního kraje nákrytového dílku.
5. Přiložit nákrytový dílek lícem na sebe a předšít v naznačení horní kraj.
6. Sestříhnout švovou záložku horního kraje nákrytového dílku, sestříhnout rožky a nastříhnout šikmo ke konci šití zadní strany dílku.

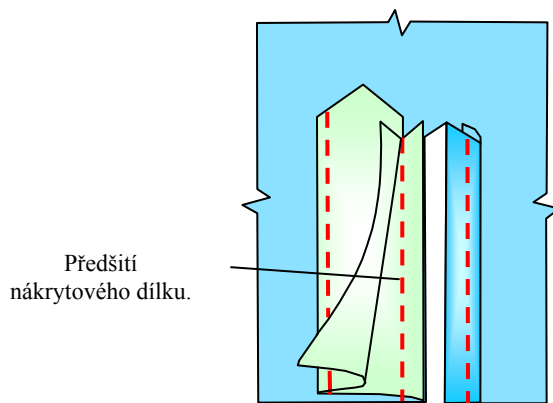
Obr. 109.: Předšití a sestřížení nákrytového dílku.

7. Obrátit nákrytový dílek do lícni strany, vymnout předšitý šev a zažehlit výpustku z vrchního do spodního nákrytového dílku, zažehlit přední kraj dílku.
8. Prošit přední kraj nákrytového dílku.

Obr. 110.: Prošití nákrytového dílku.

9. Přiložit nákrytový dílek spodní stranou na rub rukávu v rozparkovém otvoru a předšít.

Obr. 111.: Předšití nákrytového dílku.

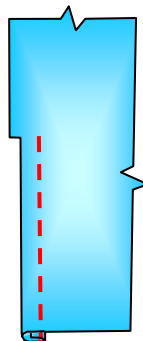
10. Přežehlit předšitou švovou záložku do dílku a zažehlit zadní kraj dílku.
11. Urovnat a upevnit prošitím zadní a horní kraj nákrytového dílku.

5.11.8. Švový nákrytový rozparek

Pozn.: vypracovaný v loketním švu

Technologický postup:

1. Naznačit délku rozparku na dolní část spodního rukávu.
2. Nastříhnout švový přídavek u spodního rukávu příčně v šíři 1 cm.
3. Zapravit rozparkový okraj spodního rukávu podehnutým obrubovacím švem.

Obr. 112.: Obroubení rozparkového kraje.

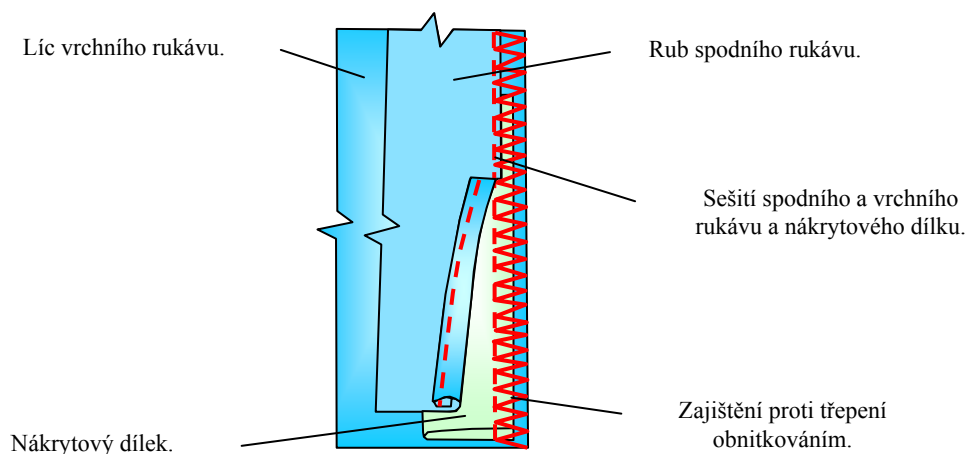
4. Zažehlit nákrytový dílek rozparku podélně na polovinu, horní kraj zažehlit šikmo.

Obr. 113.: Zažehlení nákrytového dílku.

5. Přiložit nákrytový dílek vrchní stranou na líc rukávu k rozparkovému okraji a našpendlit.

6. Složit vrchní a spodní rukáv lícem k sobě a sešít loketní kraje od rukávové hlavice k vrcholu rozparku, spodní rukáv odklopit a v pokračování sešít vrchní rukáv s nákrytovým dílkem.

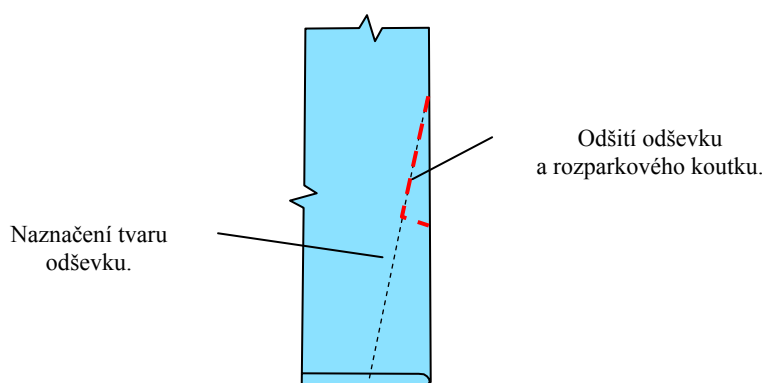
Obr. 114.: Sešití loketních krajů rukávu.

7. Obnítkovat rukáv v loketním kraji včetně rozparku.
8. Sežehlit loketní švovou záložku do vrchového rukávu.
9. Prošít kosmou špičku nákrytového dílku u vrcholu rozparku do tvaru.

5.11.9. Polootevřený odševkový rozparek

Technologický postup:

1. Naznačit tvar loketního odševku a tvar odšití rozparkového koutku na rub rukávu.
2. Odšít odševku a rozparkový koutek v naznačení.

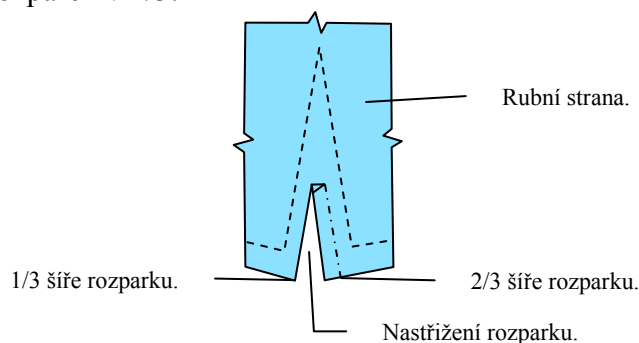
Obr. 115.: Odšití odševku.

3. Přežehlit odševku a v pokračování zažehlit rozparkové kraje.
4. Upevnit vrchol rozparkového koutku uzašitím nebo uzávěrkou.

5.11.10. Otevřený odševkový rozparek

Technologický postup:

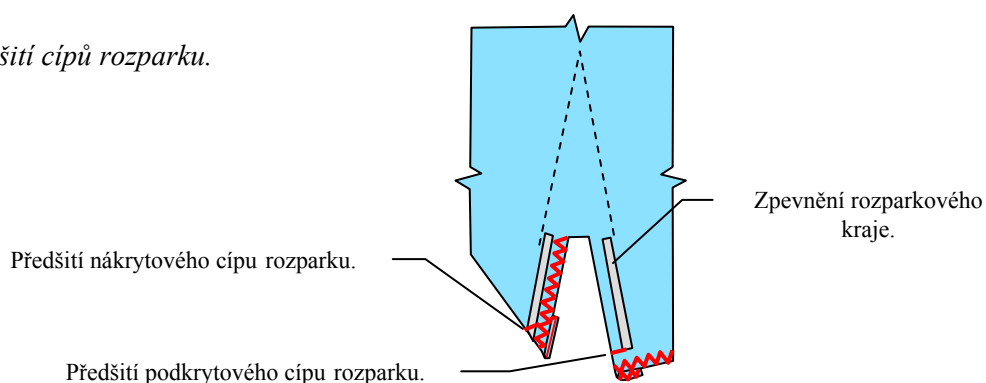
1. Naznačit umístění, tvar a délku loketního odševku a šíři dolní koncové záložky.
2. Nastříhnout rozparek v 1/3.

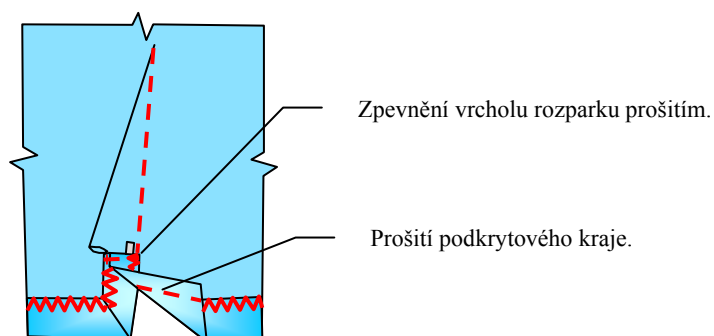
Obr. 116.: Naznačení a nastříhnutí rozparku.

3. Vyztužit podkrytovou a nákrytovou část rozparku z rubní strany.
4. Obnitkovat nákrytový a podkrytový kraj a dolní koncovou záložku po lící straně.
5. Zažehlit kraje rozparku a dolní koncovou záložku rukávu.
6. Podehnout nákrytový kraj rozparku lícem na líc a odšít cíp rozparku úhlopříčně.
7. Podehnout podkrytový kraj v zažehlení a odšít cíp rozparku vodorovně.

Obr. 117.: Odšítí cípů rozparku.

8. Sestříhnout švové záložky rozparkových cípů, obrátit je do líce a přezehlit.
9. Složit odševek lícem na líc a odšít v naznačení.
10. Přezehlit odševek.
11. Prošít podkrytový kraj, urovnat a zpevnit vrchol rozparku prošitím.

Obr. 118.: Prošití vrcholu rozparku.

5.11.11. Podkrytový švový rozparek

Technologický postup:

1. Vyztužit nákrytovou a podkrytovou podsádku v rubu lepicí vložkovinou.
2. Obnitkovat spodní a vrchní rukáv v loketních krajích a kraje nákrytové a podkrytové podsádky z lící strany.
3. Naznačit délku rozparku dle šablony.
4. Přiložit vrchní a spodní rukáv v loketních krajích na sebe a sešít s vynecháním rozparku.
5. Rozžehlit loketní švovou záložku a v pokračování zažehlit nákrytový kraj rozparku, nastříhnout švovou záložku podkrytové části k vrcholu rozparku a zažehlit podkrytový kraj rozparku, podehnout a zažehlit dolní kraj rukávu.
6. Naznačit odšití cípů nákrytové a podkrytové podsádky rozparku dle šablony.
7. Odšít nákrytový a podkrytový cíp rozparku úhlopříčně.
8. Sestříhnout švovou záložku předšitých cípů, obrátit do líce a přezehlit.
9. Upevnit podkrytovou na nákrytovou podsádku u vrcholu rozparku prošitím.

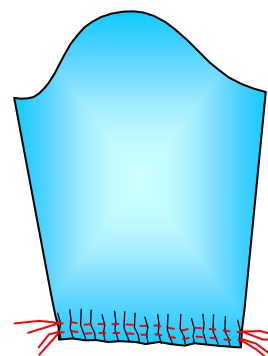
5.12. Úprava dolního kraje rukávu před všítim manžety

5.12.1. Úprava dolního kraje rukávu řasením

Úprava, která se provádí před všítim dolního kraje rukávu do manžety nebo když je dolní kraj rukávu olemován.

Technologický postup:

1. Prošít dolní kraj rukávu dvěma řadami stehů od sebe v šíři 5 mm, neuzašívát, nechat delší konce nití – pomocné šití, (po montáži manžety na dolní kraj rukávu se toto pomocné šití vypáře.)
2. Nařasit dolní kraj rukávu stažením konců nití tak, aby jeho obvod odpovídal obvodu nebo délce manžety.
3. Vytvořit kontrolní značky nastřížením do dolní švové záložky rukávu.

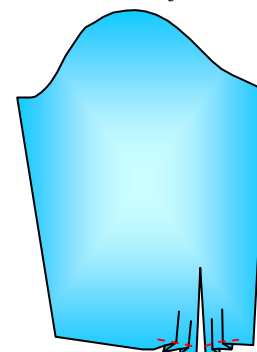

Obr. 119.: Nařasení dolního kraje rukávu.

5.12.2. Úprava dolního kraje rukávu pomocí záhybů

Technologický postup:

1. Složit přebývající materiál do několika stejně širokých záhybů tak, aby lícové přehyby směřovaly k rozpaku nebo jedním směrem.
2. Upevnit záhyby v kraji prošitím.

Obr. 120.: Složení záhybů u dolního okraje rukávu.

5.13. Vypracování manžet a jejich montáž

Na zhotovování manžet slouží různé pomocné šablony na zažehlování krajů a zakreslení tvarů manžet podle typu manžety.

Montáž manžet se provádí po vypracování rukávového rozparku. Následně se dolní okraj našasí nebo složí do záhybů a sešijí se loketní, spodní či jiné rukávové kraje. Zkontroluje se dolní okraj a manžety se všijí začišťovacím nebo vsazeným švem. Překlad manžety může být umístěn u vrchního i spodního rozparkového kraje.

Začišťovacím švem se manžeta všívá v jedné operaci na pětinitném obnitkovacím stroji se zajišťovacím stehem tř. 500.

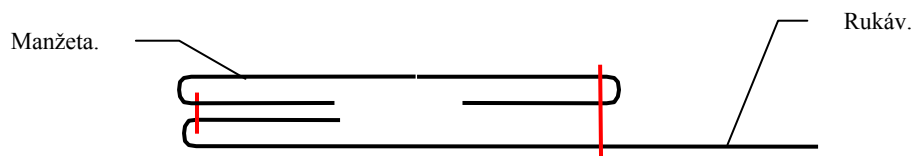
Vsazený šev se vytváří v několika variantách, které závisí na druhu použitého materiálu. Pro slabší materiál je vhodný oboustranně podehnutý vsazený šev. Pro silnější materiál je vhodný jednostranně podehnutý vsazený šev, který všíváme z líce do rubu.

5.13.1. Jednoduchá nakládáná manžeta

Manžeta se vyskytuje u hladkých dolních krajů. Všívá po sešití loketních a spodních rukávových krajů.

Technologický postup:

1. Vyztužit manžetu z rubu lepicí vložkovinou.
2. Zažehlit horní kraj manžety podle šablony.
3. Sešít krátké strany manžety jednoduchým hřbetovým švem, kruhově.
4. Rozžehlit švové záložky krátké strany manžety.
5. Přiložit manžetu lícem na rub dolního kraje rukávu tak, aby se šev manžety a rukávu kryly a předšit v šíři 1 cm.
6. Rozžehlit švovou záložku manžety a dolního kraje rukávu, zažehlit dolní kraj manžety s vytvořením výpustky z manžety do rukávu, přezehlit horní kraj manžety.
7. Urovnat manžetu v horním kraji a upevnit prošitím.

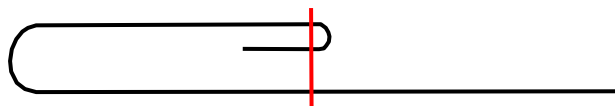

Obr. 121.: Schéma jednoduché nakládáné manžety.

5.13.2. Jednoduchá obrubová manžeta.

Technologický postup:

1. Naměřit délku rukávu + šíři manžety + švový přídavek horního kraje manžety, zkontrolovat tvar dolního okraje případně sestříhnout.
2. Vyztužit spodní stranu manžety lepicí vložkovinou.
3. Podehnout a zažehlit horní a dolní kraj manžety do lícní strany.
4. Prošít manžetu v horním kraji kruhově.

Obr. 122.: Schéma jednoduché obrubové manžety.

5.13.3. Jednoduchá nástavná (přisazená) manžeta

Může se vsívat před nebo po sešití rukávových švových záložek. Pro zpevnění se může dolní kraj rukávu prošít.

5.13.3.1. Způsob I., vsítá před sešitím švových záložek rukávu

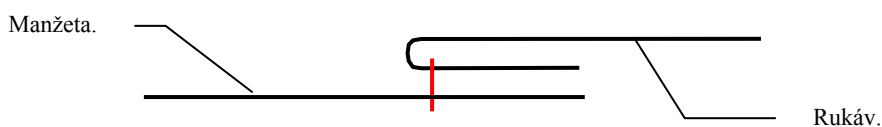
Technologický postup:

1. Zkontrolovat tvar dolního okraje rukávu, případně sestříhnout.
2. Přiložit manžetu lícem na líc dolního kraje rukávu a předšít, šít po manžetě.
3. Obnitkovat dolní švovou záložku rukávu a manžety, šít po manžetě.
4. Přežehlít švovou záložku do rukávu.
5. Přiložit rukáv lícem k sobě a sešít spodní rukávové kraje pětinitým obnitkovacím strojem se zajišťovacím stehem.
6. Přežehlít švovou záložku rukávu.

5.13.3.2.. Způsob II., vsítá po sešití švových záložek rukávu

Technologický postup:

1. Přiložit rukáv lícem k sobě a sešít spodní rukávové kraje.
2. Obnitkovat spodní rukávové záložky.
3. Přežehlít rukávové švové záložky.
4. Zkontrolovat tvar dolního okraje, případně sestříhnout.
5. Sešít krátké strany manžety pětinitým obnitkovacím strojem se zajišťovacím stehem.
6. Přiložit manžetu lícem na líc dolního okraje rukávu tak, aby se manžetový a rukávový šev kryty a předšít, šít pětinitým obnitkovacím strojem se zajišťovacím stehem po manžetě.
7. Přežehlít švovou záložku do rukávu.

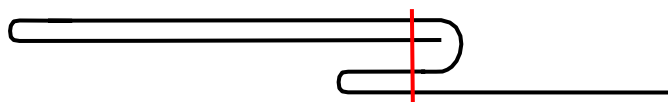
Obr. 123.: Schéma jednoduché přisazené manžety.

5.13.4. Přinechaná vystřená manžeta

Technologický postup:

1. Naměřit a naznačit délku rukávu + 1 cm na sámek + 2x šíři manžety + 1 cm na švovou záložku.
2. Přehnout a zažehlit sámek, horní a dolní kraj manžety.
3. Upevnit horní kraj manžety prošitím.

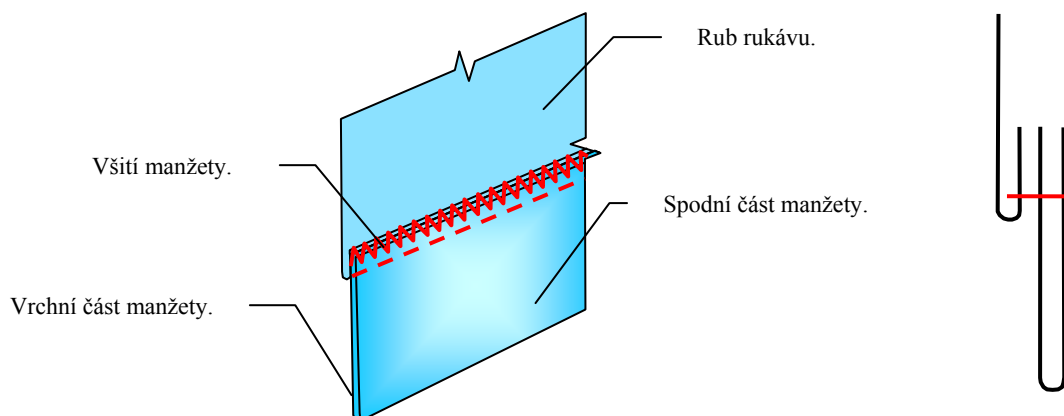

Obr. 124.: Schéma přinechané vystřené manžety.

5.13.5. Nástavná uzavřená manžeta

Technologický postup:

1. Vyztužit vrchní manžetu z rubu lepicí vložkovinou.
2. Přehnout manžetu podélně na polovinu a zažehlit dolní kraj manžety.
3. Sešít boční spojovací manžetové kraje.
4. Rozžehlit švovou záložku bočních spojovacích manžetových krajů, přehnout a přezehlit dolní kraj manžety.
5. Zkontrolovat tvar dolního okraje rukávu, případně sestříhnout.
6. Přiložit manžetu vrchní stranou na líc dolní záložky rukávu tak, aby se okraje dotýkali a všít rukáv do manžety, šít po manžetě.
7. Obnitkovat švovou záložku rukávu a manžety, šít po manžetě, (při všívání manžety na pětinitném obnitkovacím stroji se zajišťovacím stehem tato operce odpadá).
8. Přezehlit švovou záložku směrem do rukávu.

Obr. 125.: Montáž nástavné uzavřené manžety a její řez.

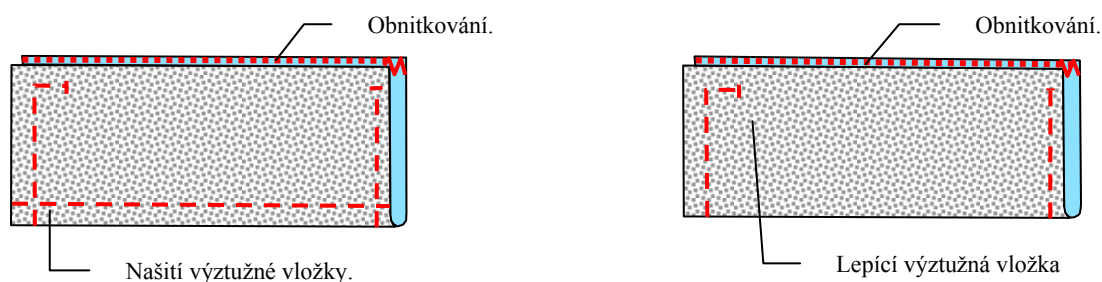
5.13.6. Nástavná zapínací manžeta

Zhotovuje se u rukávů, které mají v dolním kraji vypracovaný rozperek.

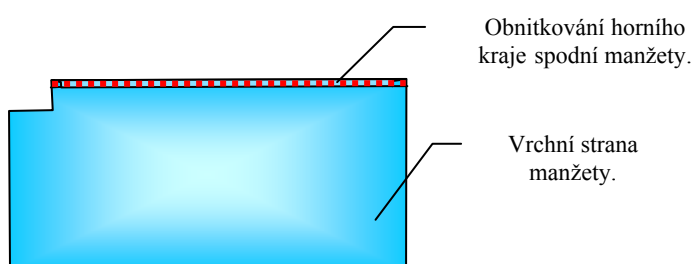
5.12.6.1. Způsob I., s předšitým překladovým rožkovým cípem

Technologický postup:

1. Zpevnit vrchní manžetu z rubní strany lepicí nebo nelepící výztužnou vložkou.
2. Obnitkovat horní kraj spodní manžety po lícni straně
3. Zakreslit tvar a předšití překladových cípů na vrchní manžetu z rubní strany.
4. Přiložit vrchní a spodní manžetu lícem k sobě a přešít kraje manžet a překladové cípy v zakreslení.
5. Sestříhnout švové přídavky manžety na 0,5 cm, (při předšívání krajů manžet a překladových cípů na stroji s ořezem, tato operace odpadá).
6. Obrátit manžetu do lícni strany, vymnout šev a zažehlit kraje manžety s vytvořením výpustky z vrchní do spodní manžety.

Obr. 126.: Předšití manžet a překladových cípů, operace č. 4.

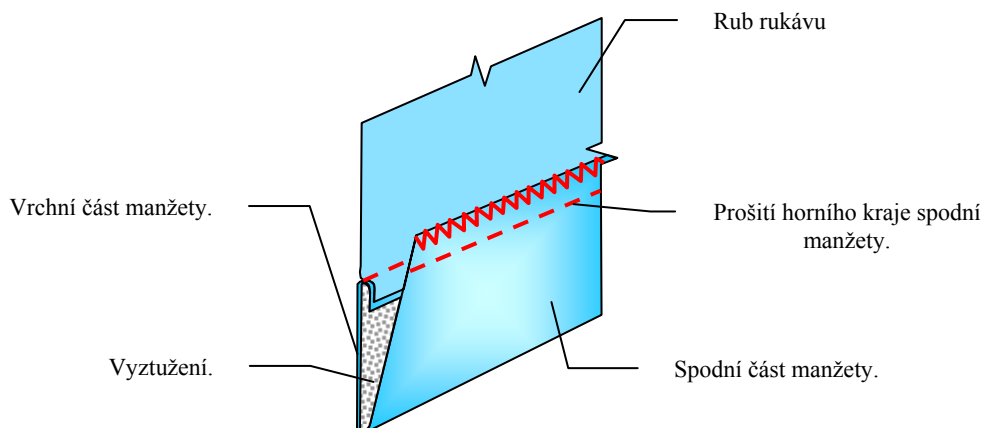

Obr. 127.: Pohled na vypracovanou manžetu.

Montáž manžety jednostranně podehnutým obrubovacím švem:

7. Zkontrolovat tvar dolního okraje případně sestříhnout.
8. Přiložit manžetu vrchní stranou na líc rukávu tak, aby se okraje dotýkali a všít rukáv do manžety.
9. Přežehlit švovou záložku rukávu a vrchní manžety směrem do manžety.

10. Nadehnout a urovnat obnitkovaný horní kraj spodní manžety tak, aby zakryl všiti manžety a upevnit prošitím.

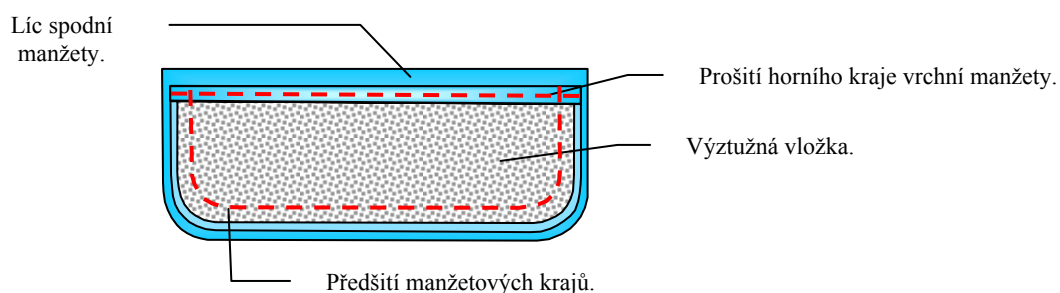
Obr. 128.: Upevnění horního kraje spodní manžety prošitím.

11. Přežehlit všitou manžetu a rukáv.
12. Naznačit umístění dírký na nákrýtovou stranu manžety podle šablony.
13. Vyšít díрку do manžety.

5.13.6.2. Způsob II., bez předšitého překladového cípu – pro montáž ve více operacích

Technologický postup:

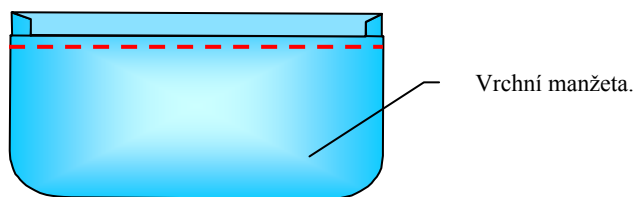
1. Vyztužit vrchní manžetu z rubní strany lepící nebo nelepící výztužnou vložkou.
2. Podehnout horní kraj vrchní manžety do rubní stany v 1 cm a zažehlit.
3. Prošít zažehlený horní kraj vrchní manžety v šíři 0,75 cm.
4. Zakreslit tvar manžety na vrchní manžetu z rubní strany.
5. Přiložit vrchní a spodní manžetu lícem k sobě a předšít v zakreslení.

Obr. 129.: Předšití manžetových krajů v zakreslení.

6. Sestříhnout švové přídavky manžety na 0,5 cm, (při předšívání manžety na stroji s ořezem tato operace odpadá).

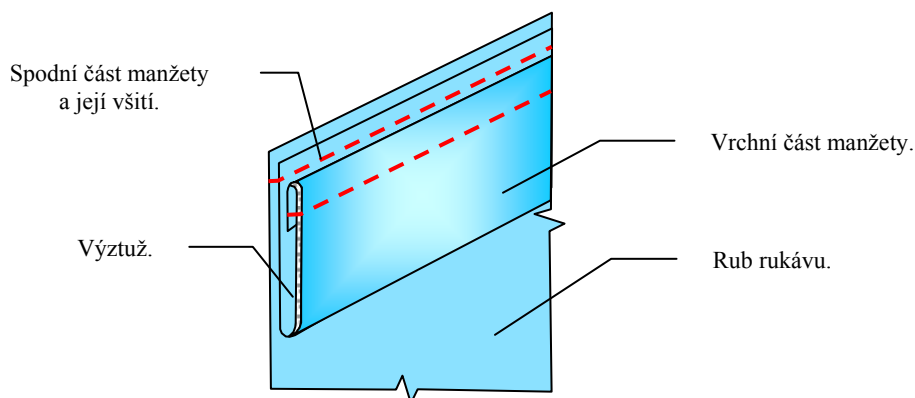
7. Obrátit manžetu do lícni strany, vymnout šev a zažehlit kraje manžety s vytvořením výpustky z vrchní do spodní manžety.

Obr. 130.: Pohled na vypracovanou manžetu.

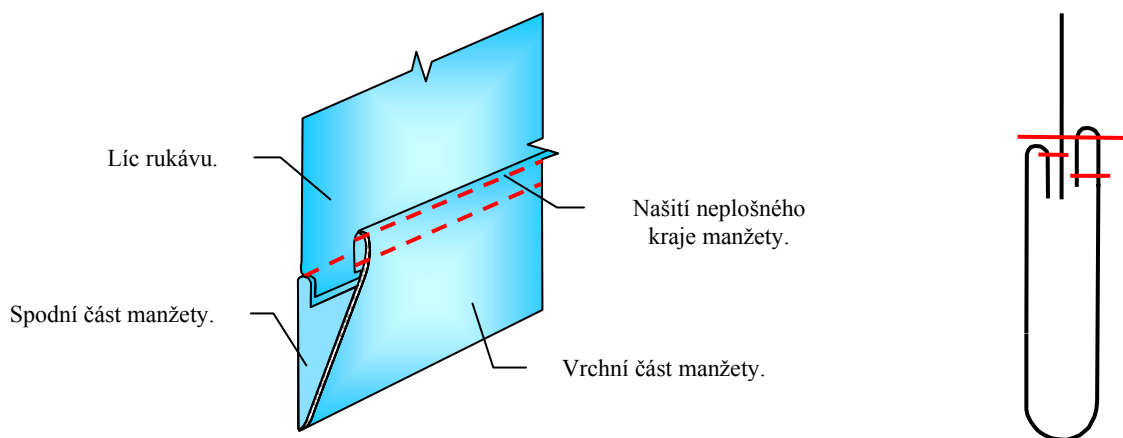
Montáž oboustranně vsazeným švem:

8. Zkontrolovat tvar dolního okraje případně sestříhnout.
9. Přiložit manžetu spodní stranou na rub rukávu tak, aby se okraje dotýkali a všít rukáv do manžety.

Obr. 131.: Všíť manžety do rukávu.

10. Přežehlit švovou záložku spodní manžety a dolního kraje rukávu do manžety.
11. Nadehnout horní náplošný kraj vrchní manžety tak, aby manžeta zakryla všítí rukávu do manžety a našít horní náplošný kraj manžety.

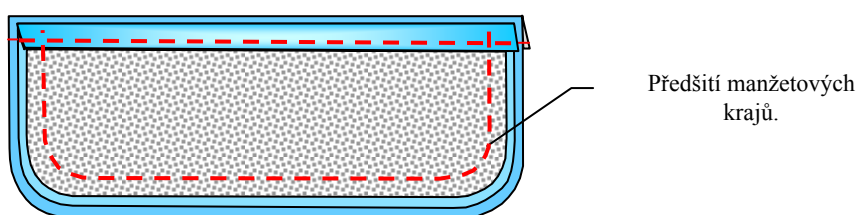
Obr. 132.: Našití náplošného horního kraje vrchní manžety a schéma manžety.

12. Přežehlit všitou manžetu a rukáv.
13. Naznačit umístění dírek na nákrýtovou stranu manžety podle šablony.
14. Vyšít dírky do manžet.

5.13.6.3. Způsob III., bez předšitého překladového cípu - pro montáž v jedné operaci

Technologický postup:

1. Vyztužit vrchní manžetu z rubní strany lepicí nebo nelepící výztužnou vložkou.
2. Podehnout horní kraj vrchní a spodní manžety do rubní strany v 1 cm a zažehlit.
3. Prošít zažehlený horní kraj vrchní a spodní manžety v šíři 0,75 cm.
4. Zakreslit tvar manžety na vrchní manžetu z rubní strany.
5. Přiložit vrchní a spodní manžetu lícem k sobě a předšít v zakreslení.

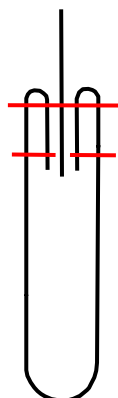

Obr. 133.: Předšití manžety v zakreslení.

6. Sestříhnout švové přídatky manžety na 0,5 cm.
7. Obrátit manžetu do lícni strany, vymnout šev a zažehlit kraje manžety s vytvořením výpustky z vrchní do spodní manžety.

Montáž manžety:

8. Zkontrolovat tvar dolního okraje rukávu případně sestříhnout.
9. Vložit dolní kraj rukávu mezi horní kraj vrchní a spodní manžety a všít rukáv do manžety, šít v kraji horního kraje vrchní manžety se zachycením horního kraje spodní manžety.
10. Přežehlit všitou manžetu a rukáv.
11. Naznačit umístění dírek na nákrýtovou stranu manžety podle šablony.
12. Vyšít dírky do manžet.

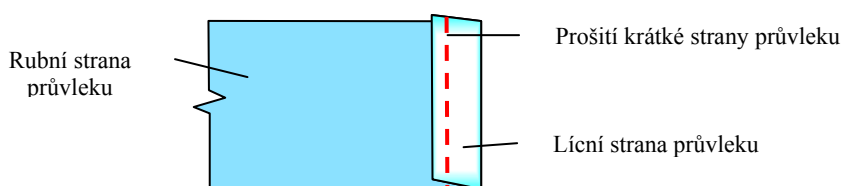
Obr. 134.: Schéma manžety po všití do rukávu.

5.14. Rukávy u nepodšitých bund a pláštěů

5.14.1. Rukáv s přisazeným průvlekiem stažený pruženkou

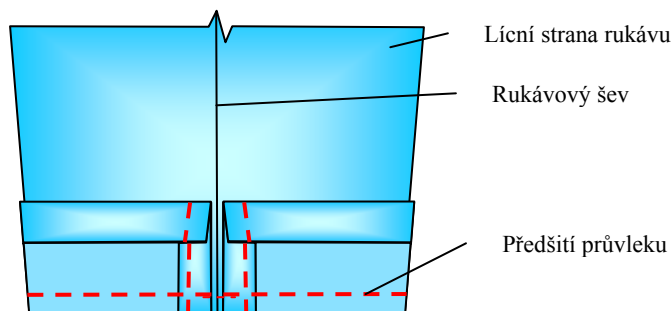
Technologický postup:

1. Zkontrolovat tvar a délku dolního okraje rukávu, případně sestříhnout, přeměřit obvod rukávu.
2. Zažehlit krátké strany průvleku 1 cm do rubní strany.
3. Prošít krátké strany průvleku po lící straně 0,75 cm od kraje.

Obr. 135.: Prošití krátké strany průvleku.

4. Zažehlit horní podélnou stranu průvleku 1 cm do rubní strany.
5. Přiložit a našpendlit průvlek nezažehlenou podélnou stranou k dolnímu okraji rukávu lícem na líc tak, aby se střížné kraje dotýkali na spodním rukávovém švu.
6. Předšít průvlek 0,5 cm od dolního okraje oděvu, při šití odstranit špendlíky.

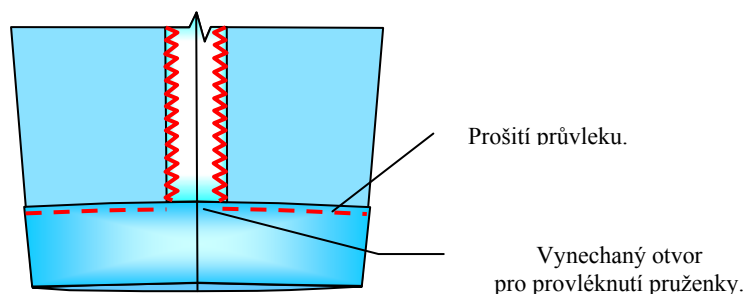
Obr. 136.: Předšití spodní strany průvleku.

7. Rozžehlit předšitou švovou záložku, vymnout šev a zažehlit výpustku z rukávu do průvleku, přežehlit předžehlený horní kraj průvleku.
8. Urovnat a prošít horní kraj průvleku v kraji na rukáv, (krátké strany průvleku se v horním kraji dotýkají).
9. Odměřit a ustříhnout pruženku tak, aby neškrtila v zápěstí s přidáním švové záložky.
10. Provléknout pruženku do průvleku, její konce vytáhnout otvorem ven, překrýt a prošít na stroji křížem nebo obnitkovacím stehem.
11. Zapravit krátké strany průvleku skrytým zapošivacím stehem.

5.14.2. Rukáv s přinechaným průvlekiem stažený pruženkou

Technologický postup:

1. Zkontrolovat tvar a délku dolního okraje rukávu, případně sestříhnout, přeměřit obvod rukávu.
2. Naznačit na lící stranu rukávu šíři průvleku + 1 cm na švovou záložku.
3. Podehnout a zažehlit švovou záložku a dolní kraj průvleku do rubní strany.
4. Prošít horní kraj průvleku v kraji s vynecháním otvoru na rukávovém švu na provléknutí pruženky.

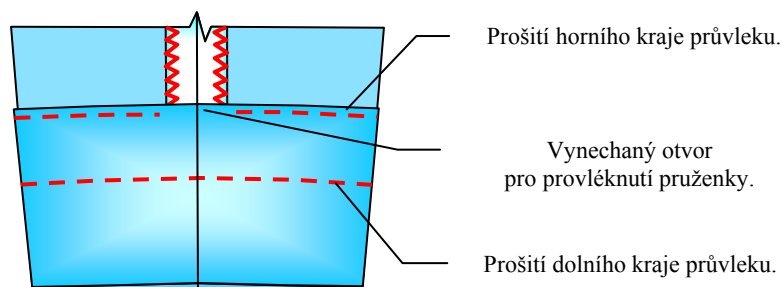
Obr. 137.: Prošití horního kraje průvleku.

5. Prošít dolní kraj průvleku v kraji, tato operace není nutná, ale dolní kraj vypadá lépe.
6. Odměřit a ustříhnout pruženku tak, aby neškrtila v zápěstí s přidáním švové záložky.
7. Provléknout pruženku do průvleku, její konce vytáhnout otvorem ven, překrýt a prošít na stroji křížem nebo obnitkovacím stehem.
8. Zapravit vynechaný otvor prošitím v kraji.

5.14.3. Rukáv s přinechaným volánkem a průvlekiem staženým pruženkou

Technologický postup:

1. Zkontrolovat tvar a délku dolního okraje rukávu, případně sestříhnout, přeměřit obvod rukávu.
2. Naznačit na lící stranu rukávu šíři volánku + šíři průvleku + 1 cm na švovou záložku.
3. Podehnout a zažehlit švovou záložku a dolní kraj volánku do rubní strany.
4. Prošít horní kraj průvleku v kraji s vynecháním otvoru na rukávovém švu na provléknutí pruženky.
5. Prošít dolní kraj průvleku v naznačení.

Obr. 138.: Prošití horního a dolního kraje průvleku.

6. Odměřit a ustříhnout pruženku tak, aby neškrtila v zápěstí s přidáním švové záložky.
7. Provléknout pruženku do průvleku, její konce vytáhnout otvorem ven, překrýt a prošít na stroji křížem nebo obnitkovacím stehem.
8. Zapravit vynechaný otvor prošitím v kraji.

6. Vypracování dolních krajů podšitých oděvů

Technologické vypracování dolních krajů oděvů u podšitých oděvů je rozdílné u plynulé a dílcové montáže. Záleží také jakým způsobem je oděv zapraven, respektive v které části se nachází montážní otvor pro obrácení oděvu na lící stranu. Bývá umístěn v levém podšívkovém rukávu, dolní koncová záložka podšívkového trupu je pak našita na dolní koncovou záložku vrchového trupu a následně je otvor zapraven prošitím v kraji. Nebo bývá umístěn v dolní koncové záložce, vynechaný otvor se nachází na zadním díle a zapraven je skrytým zapošivacím stehem. Montážní otvor u pánského saka je v průkrčníkovém kraji. Dále pak závisí zda je oděv v dolním kraji ukončen hladce, rozparkem, záhybem apod..

Dolní koncová záložka podšitých oděvů je zpevněna výztužnou vložkou. Přední díly jsou vyztužené celoplošně, zadní díly a rukávy bývají vyztužené zčásti tzn., že je vyztužená pouze dolní koncová záložka a jiné švové záložky, které nejsou pro tuto práci podstatné.

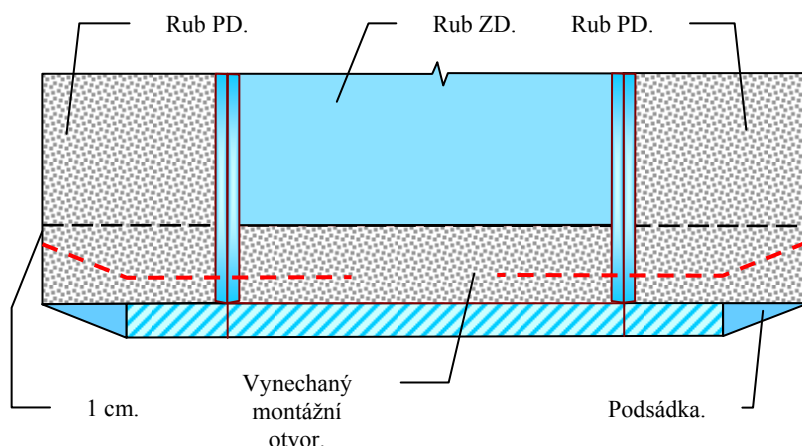
6.1. Dolní kraj s podšívkou uzavřenou

6.1.1. Uzavřený dolní kraj - plynulá montáž

Montážní otvor je vynechán v dolní koncové záložce.

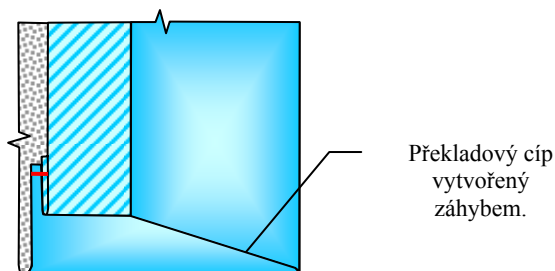
Technologický postup:

1. Urovnat oděv bočními švy na sebe, prošpendlit u dolního okraje, přeměřit délku oděvu, zkontrolovat tvar dolního okraje vrchového i podšívkového dílce, případně sestříhnout, odstranit špendlíky.
2. Vyztužit koncovou záložku zadního dílu z rubu lepicí vložkovinou.
3. Naměřit šíři koncové záložky, zažehlit záložku vrchového předního i zadního dílu. U předního dílu zažehlit podsádku o 1 cm kratší.
4. Obrátit oděv do rubní strany, urovnat podšívku v dolním okraji, 1 cm vysunout a našpendlit.
5. Předšít podšívku na koncovou záložku s vynecháním otvoru na středu zadního dílu. Šít po záložce, při šití vyndat špendlíky.

Obr. 139.: Předšití podšívky na koncovou záložku.

6. Přichytit dolní koncovou záložku v místě mezních, členících a bočních švů bodově.
7. Obrátit oděv lícem nahoru vynechaným montážním otvorem, vypíchnout rožky a zažehlit podšívku u dolního kraje o 1 cm kratší než zažehlený dolní kraj povrchového dílu.

Obr. 140.: Vzhled PD z vnitřní strany.

8. Zapošít otvor podšívkového dílu ručně nebo strojově zapošivacím stehem.

6.1.2.Uzavřený dolní kraj - dílcová montáž

Montážní otvor je vynechán v levém podšívkovém rukávu. Operace jsou seřazeny jak by měli jít za sebou při vypracování dolního kraje. Operace, které nejsou důležité pro vypracování dolního kraje jsou opomenuty.

Technologický postup:

Povrchový přední díl:

1. Předžehlit dolní koncovou záložku vrchového PD.

Přední dílec:

2. Sešít dolní kraje přední krajové podsádky s povrchovým PD a současně sešít podšívkový PD s dolní koncovou záložkou povrchového PD s nedošítem cca 50 mm od bočního okraje.
3. Zastříhnout do dolní krajové záložky PD a rozžehlit švové záložky spojovacího švu v šířce podsádky, švové záložky mezního švu přezehlit směrem na podšívkový PD.
4. Obrátit oděv na lícni stranu, vymnout cíp dolního kraje a sežehlit přední a dolní kraj PD s vytvořením dolního záložkového záhybu z podšívky.

Povrchový zadní díl:

5. Předžehlit dolní koncovou záložku vrchového ZD.

Zadní dílec:

6. Sešít podšívkový ZD a povrchový ZD v dolním kraji s nedošítem asi 50 mm od bočního okraje.
7. Sežehlit dolní mezní šev zadního dílu s vytvořením dolního záložkového záhybu z podšívkového ZD.

Montáž trupu a dokončení dolního kraje:

8. Sešít boční kraje povrchového trupu.
9. Rozžehlit švové záložky bočních švů povrchového trupu.
10. Sešít boční kraje podšívkového trupu.

11. Přežehlit švové záložky bočních švů podšívkového trupu směrem do ZD.
12. Dokončit sešití dolního kraje podšívkového trupu s povrchovým trupem v dolním kraji v okolí bočních švů.
13. Obrátit trupovou část oděvu na lícni stranu a sežehlit dolní kraj.
14. Obrátit oděv zpět na rubní stranu a přichytit dolní koncovou záložku v místě mezních, členících a bočních švů bodově.

6.1.3. Uzavřený dolní kraj s přímým podkrytovým levostranným rozparkem

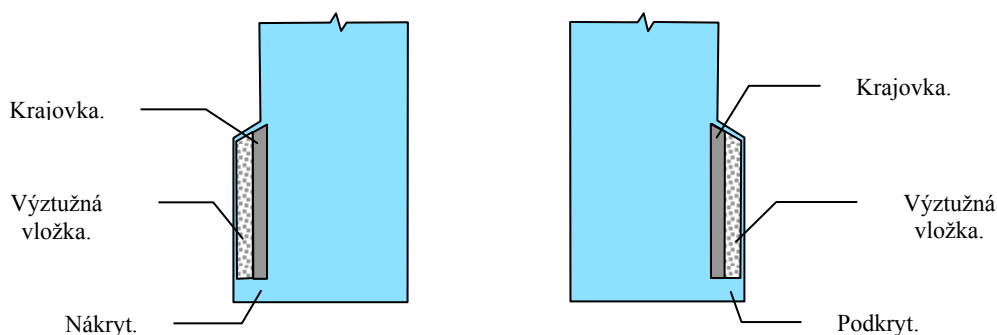
Rozparek je umístěný ve středovém švu zadního dílce. Vrchní kraj rozparku je částí levé strany zadního dílu. Podkryt rozparku je přinechaný k pravé straně zadního dílu. Před hotovením rozparku se zhotoví podšívkový ZD.

Rozparek lze vypracovávat dílcovou a plynulou montáží různými způsoby. Dílcovou montáží se rozparek vypracovává v úseku přípravy zadního dílce. Technologický postup je doplněn o operaci pro kontrolu tvaru podšívkového ZD a jeho případné sestřižení. Plynulou montáží se povrchový a podšívkový díl vpracovává samostatně a pak se spojí do jednoho celku, následně se zhotoví dolní kraj.

6.1.3.1. Způsob I., pro silnější materiál

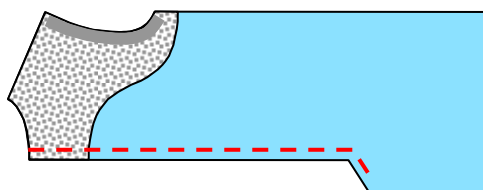
Technologický postup:

1. Naznačit na povrchovém zadním díle linii nákrýtového a podkrytového kraje rozparku.
2. Vyztužit rozparkové záložky výztužnou vložkou a lepící krajovkou.

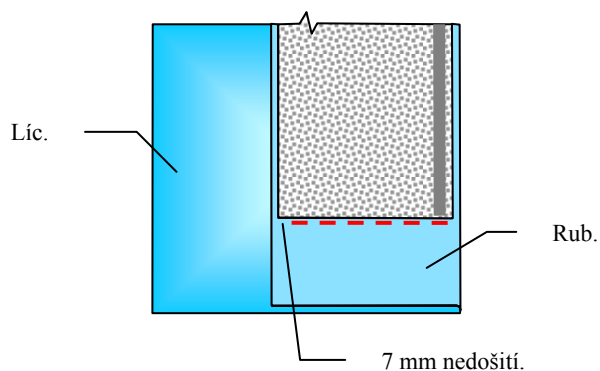
Obr. 141.: Vyztužení rozparkové záložky.

3. Přiložit zadní povrchové díly lícem na sebe a sešít středové kraje se současným sešitím kraje rozparku.

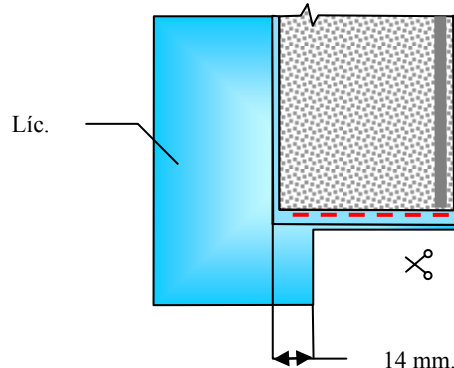

Obr. 142.: Sešití středového kraje a horního kraje rozparku.

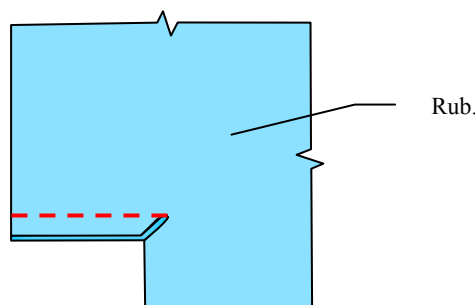
4. Přežehlit zadní středovou záložku na levý zadní dílec a předžehlit přehyb nákrytového kraje rozparku.
5. Prošít ozdobně středový šev zadního dílce a horní část nákrytového rozparkového kraje.
6. Prošít vrchol rozparku z lící strany.
7. Vyztužit koncovou záložku povrchového ZD a předžehlit dolní kraj dílu.
8. Předšít dolní kraj nákrytového rozparkového cípu s 7 mm nedošitím a vystříhnout koncovou záložku spodního dolního kraje nákrytového rozparkového cípu.

Obr. 143.: Předšití cípu.

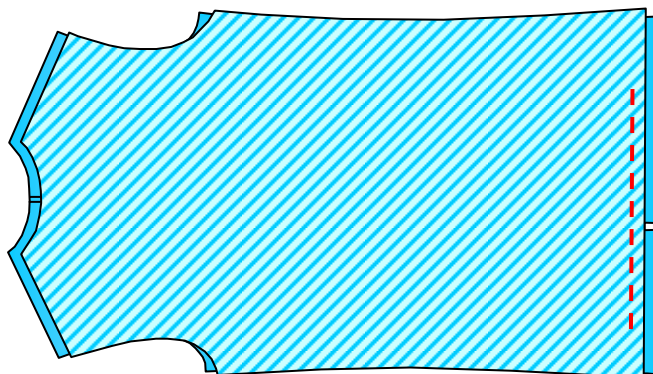

Obr. 144.: Sestřížení záložky.

Obr. 145.: Vzhled z rubní strany.

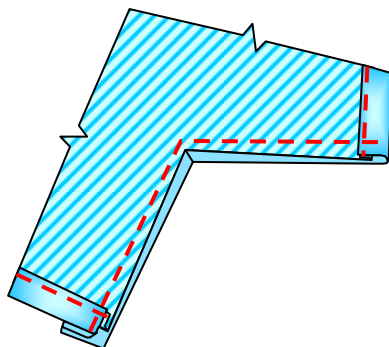
9. Sešít dolní kraj podšívkového ZD s okrajem dolní záložky povrchového ZD.

Obr. 146.: Sešití dolního okraje podšívkového ZD a povrchového ZD.

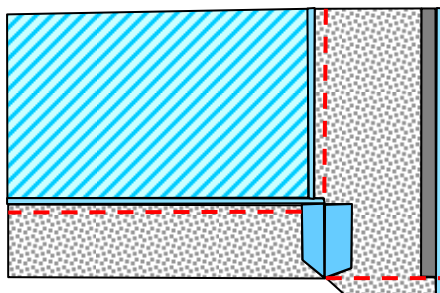
10. Zastříhnout do podšívkového ZD k vrcholu rozparku.

11. Všíť podšívkový ZD do rozparku se současným složením záhybu z podšívkového ZD.

Obr. 147.: Všíť podšívkového ZD a složení záhybu.

12. Sešít podšívkový ZD s dolní záložkou levé poloviny povrchového dílu.
13. Rozžehlit švové záložky mezního rozparkového švu v šířce dolní záložky.

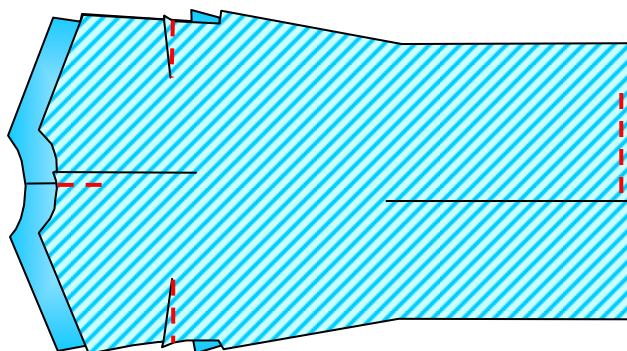
Obr. 148.: Rozžehlení švové záložky mezního švu.

14. Převrátit podkrytový a nákrytový rozparkový cíp na líc, vymnout rožky a prošít podkrytový kraj rozparku.
15. Vyžehlit hotový rozperek z lícni a rubní strany.
16. Došít ozdobné prošití nákrytového rozparkového kraje.

6.1.3.2. Způsob II., pro slabší materiál

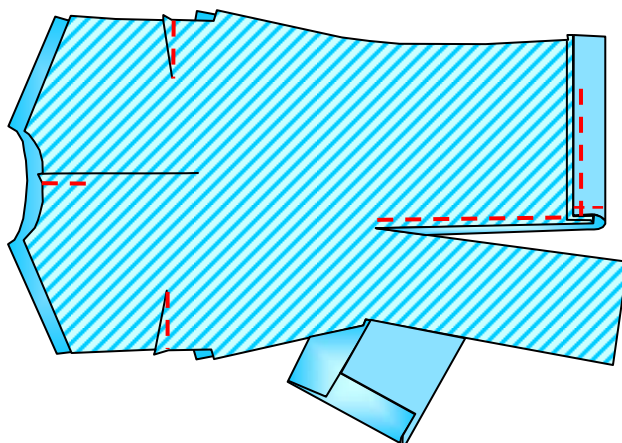
Technologický postup:

1. Vyztužit nákrytovou a podkrytovou záložku rozparku.
2. Sešít vrchový díle ve středovém okraji.
3. Rozžehlit zadní švovou záložku a předžehlit přehyb nákrytového rozparkového kraje.
4. Vyztužit koncové záložky a předžehlit dolní kraj vrchových dílů.
5. Složit podšívkový a povrchový díl lícem k sobě a sešít dolní okraj podšívky s okrajem dolní záložky pravé poloviny ZD po podkrytový okraj rozparku.

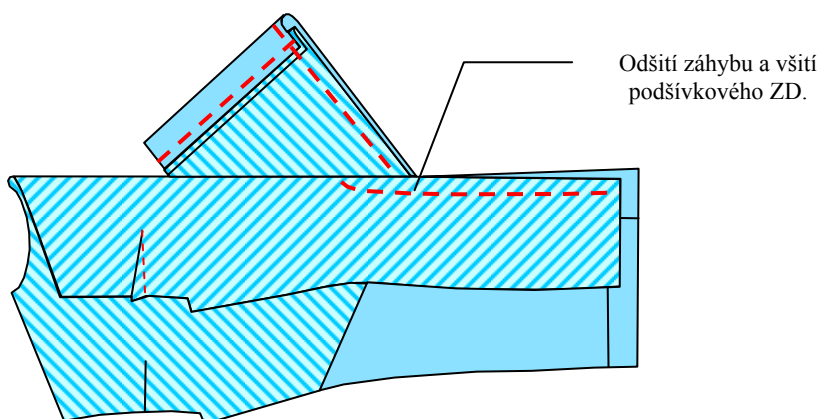
Obr. 149.: Sešití dolního okraje podšívky a dolní záložky pravé poloviny.

6. Nastříhnout podšívkový PD v místě rozparku a všít podšívkový ZD do podkrytového kraje rozparku.

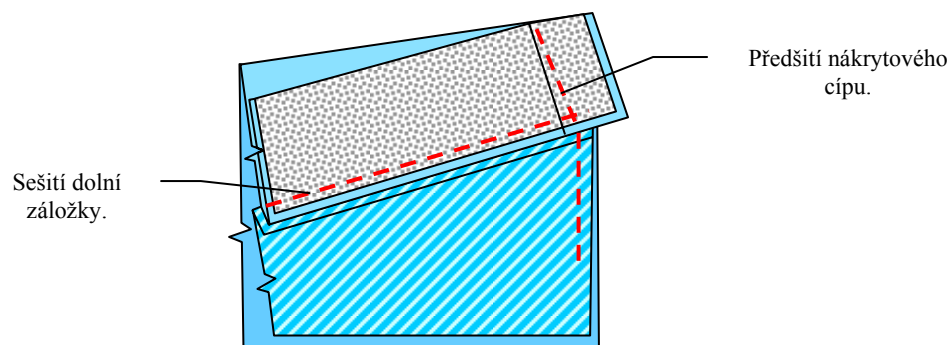
Obr. 150.: Všíti podšívky do podkrytové strany.

7. Odšít zadní záložkový záhyb nad rozparkovým koutkem a všít podšívkový ZD do rozparkové záložky nákrytového kraje rozparku.

Obr. 151.: Odšítí záhybu a všítí podšívky do nákrytové strany.

8. Předšít dolní kraj nákrytového rozparkového cípu a sešít podšívkový ZD s dolní záložkou levé poloviny povrchového dílu.

Obr. 152.: Předšití cípu a sešití dolních záložek.

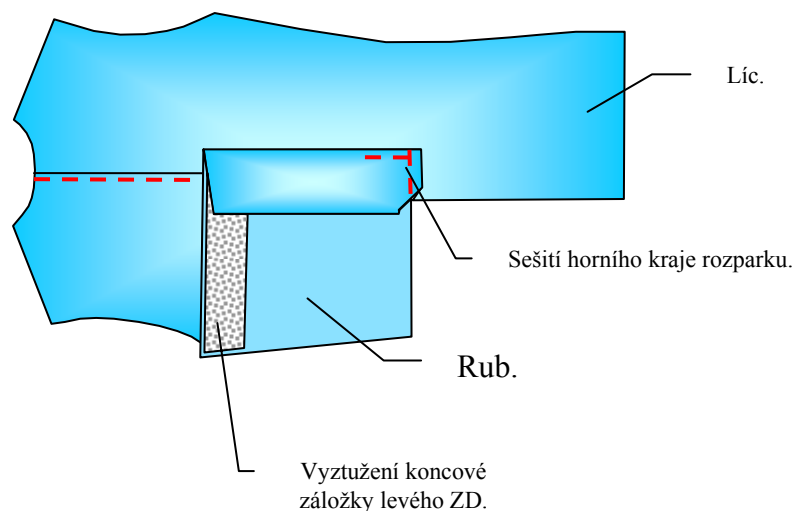
9. Obrátit nákrytový a podkrytový rozparkový cíp do líce, vypíchnout rožky a prošívat podkrytový kraj rozparku.
10. Vyžehlit hotový rozparek z lícni i rubové strany.

6.1.4. Uzavřený dolní kraj s lomeným rozparkem

Na levé straně rozparkového kraje je přinechaná záložka v šířce překladu levé strany rozparku rozšířená o 10 mm. Pravá strana rozparku má přinechanou záložku v šířce 10 mm. Rozparek se používá u sportovních sak a kabátů.

Technologický postup:

1. Vyztužit podkrytovou stranu rozparku krajovkou směrem do rozparkové záložky.
2. Vyztužit nákrytovou stranu rozparku krajovkou a výztužnou vložkou.
3. Vyztužit dolní koncovou záložku lepicí výztužnou vložkou.
4. Předžehlit nákrytovou stranu rozparku.
5. Sešít povrchový díl ve středovém kraji.
6. Přežehlit švové záložky zadního středového švu.
7. Prošívat ozdobně nákrytovou stranu rozparku 2 mm od kraje do poloviny délky rozparku.
8. Sešít horní kraj rozparku s pravou polovinou ZD.

Obr. 153.: Sešití horního kraje rozparku s pravou polovinou ZD.

9. Sežehlit horní kraj rozparku.
10. Prošít ozdobně středová šev a horní část nákrýtového rozparkového kraje.
11. Složit podšívkový a povrchový díl lícem k sobě a sešít dolní okraj podšívky s okrajem dolní záložky pravé poloviny ZD
12. Rozstříhnout podšívkový Díl v místě rozparku a předšít podkrytový kraj rozparku.
13. Odšít zadní záložkový záhyb nad rozparkovým koutkem a všít podšívku do rozparkové záložky nákrýtového kraje rozparku.
14. Předšít dolní kraj nákrýtového rozparkového cípu a sešít podšívku s dolní záložkou levé poloviny povrchového dílu.
15. Obrátit nákrýtový a podkrytový rozparkový cíp do líce, vypíchnout rožky a prošít podkrytový kraj rozparku.
16. Došít ozdobné prošití nákrýtového rozparkového kraje.
17. Vyžehlit hotový rozparek z lícni i rubní strany.

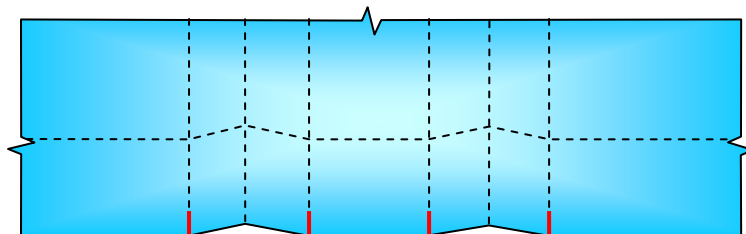
6.1.5. Uzavřený dolní kraj s rubovým protizáhybem

Protizáhyb může být vypracovaný v pokračování zadního středového švu nebo podélně člení část nebo celý zadní dílec až k dolnímu okraji. V první možnosti má zadní díl přinechané nákrýtové podsádky a podkladová je ustřižená zvlášť. U druhé možnosti je protizáhyb v celku.

6.1.5.1. Dolní kraj s protizáhybem v celku

Technologický postup:

1. Vyztužit dolní koncovou záložku z rubu lepicí vložkovinou.
2. Předžehlit dolní kraj.
3. Složit zadní díl podélně na polovinu lícem dovnitř a odšít protizáhyb. Vrchol rozparku podložit pomocným materiálem pro zpevnění.
4. Přežehlit protizáhyb a dolní kraj.
5. Nastříhnout dolní koncovou záložku do hloubky 1 cm 4x dle obrázku.

Obr. 154.: Nastřížení koncové záložky.

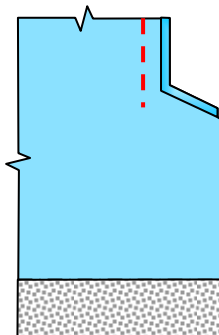
6. Zhotovit podšívkový ZD.
7. Sešít podšívkový a povrchový ZD v dolním okraji v šíři 1 cm.
8. Přežehlit podšívkový ZD v dolním okraji s vytvořením záhybu.
9. Prošít vrchol protizáhybu.

6.1.5.2. Dolní kraj s protizáhybem zhotoveným pomocí podsádky

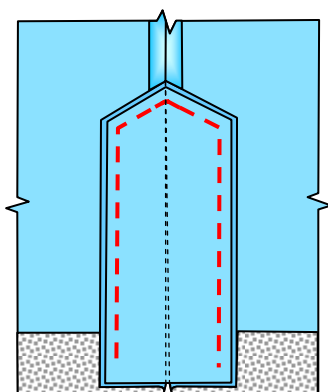
Technologický postup:

1. Vyztužit dolní koncovou záložku z rubu lepící vložkovinou.
2. Sešít středové kraje povrchových ZD 1 cm pod vrchol protizáhybu.

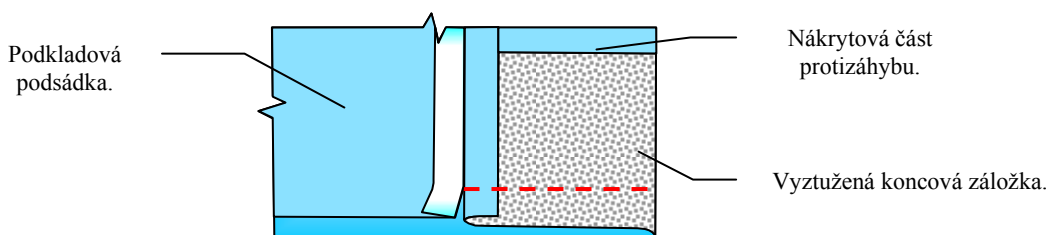
Obr. 155.: Sešití středového kraje 1 cm pod vrchol protizáhybu.

3. Rozžehlit švové záložky středového švu ZD se současným zažehlením krajů protizáhybu, předžehlit dolní kraj.
4. Našít podkladovou podsádku protizáhybu v horním a bočním okraji na švové záložky nákrytové podsádky protizáhybu s nedošitím 1 cm od dolního okraje.

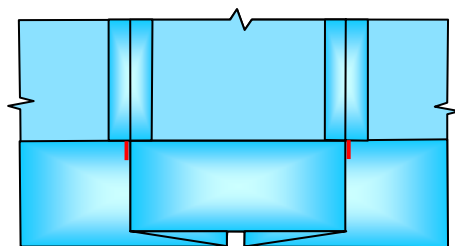
Obr. 156.: Našití nákrytové podsádky.

5. Rozžehlit švovou záložku podkladové a nákrytové podsádky, zažehlit dolní kraj podkladové podsádky.
6. Nadehnout na sebe dolní kraj ZD a nákrytové podsádky a sešít v délce nákrytové podsádky v 1 cm.

Obr. 157.: Sešití dolního kraje ZD a nákrytové podsádky.

- 7.** Nastříhnout do koncové záložky ZD v hloubce 1 cm.

Obr. 158.: Nastřihnutí koncové záložky.

8. Zhotovit podšívkový ZD.
9. Sešít podšívkový a povrchový ZD v dolním okraji v šíři 1 cm.
10. Přežehlit podšívkový ZD v dolním okraji s vytvořením záhybu.
11. Prošít vrchol protizáhybu.

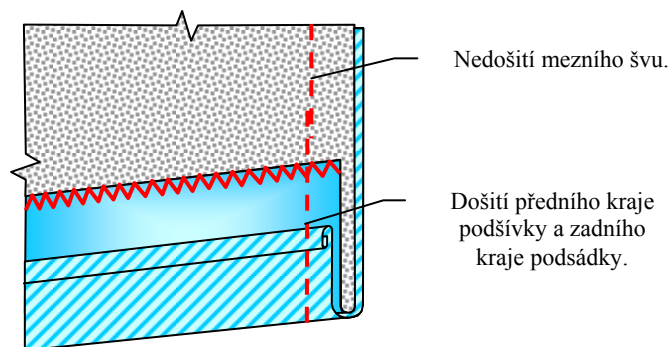
6.2. Dolní kraj s podšívkou otevřenou

Při vypracování trupového oděvu s podšívkou otevřenou je nutné zajistit veškeré švové záložky (boční, členící, krajové podsádky) a dolní koncovou záložku před vytřepáním obnitkováním nebo olemováním.

Při sešívání předního kraje podšívky PD na zadní kraj krajové podsádky se podšívka v dolní části nedošívá asi 10 cm od dolního okraje.

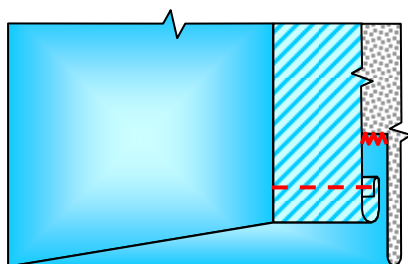
Technologický postup:

1. Složit oděv bočními švy na sebe, prošpendlit, přeměřit délku oděvu, porovnat délku podšívky a zkontrolovat tvar dolního okraje, případně sestříhnout, odstranit špendlíky.
2. Vyztužit koncovou záložku z rubu lepící vložkovinou.
3. Obnitkovat dolní koncovou záložku vrchového dílu po lící straně.
4. Naměřit šíři koncové záložky a zažehlit dolní koncovou záložku předního a zadního vrchového dílu.
5. Podehnout dvakrát dolní koncovou záložku podšívkového dílu a zažehlit, po zažehlení sahá do poloviny dolní koncové záložky vrchového dílu.
6. Došít přední kraj zažehlené podšívky v dolní části PD na zadní kraj krajové podsádky.

Obr. 159.: Došití předního kraje podšívky a zadního kraje podsádky.

7. Obnitkovat švovou záložku podsádky a podšívkového PD do výše 40 mm.
8. Upevnit dolní koncovou záložku vrchového dílu a krajové podsádky skrytým zapošivacím stehem.
9. Zhotovit dvě poutka, kterými se na sebe upevní vrchová a podšívková záložka, jedno poutko je dlouhé asi 3 cm.
10. Prošít zažehlenou podšívkovou záložku v kraji, při šití vložit v místě bočního švu jednu stranu poutka.
11. Našít druhou stranu poutka na boční švovou záložku vrchového dílu
12. Upevnit přední krajovou podsádku na dolní koncovou záložku vrchového dílu krátkou uzavěrkou.

Obr. 160.: Vzhled dolního kraje a překladového cípu z vnitřní strany oděvu.

6.3. Dolní kraj s podšívkou polootevřenou

Při vypracování trupového oděvu s podšívkou polootevřenou je nutné zajistit veškeré švové záložky bočních a členicích švů a dolní koncovou záložku před vytřepením obnitkováním nebo olemováním.

Při sešívání bočních krajů podšívky se podšívká v dolní části nedošívá asi 10 cm od dolního okraje. Technologický postup je podobný s technologickým postupem dolního kraje s podšívkou otevřenou.

Technologický postup:

1. Složit oděv bočními švy na sebe, prošpendlit, přeměřit délku oděvu, porovnat délku podšívky a zkontrolovat tvar dolního okraje, případně sestříhnout, odstranit špendlíky.
2. Vyztužit koncovou záložku z rubu lepicí vložkovinou.
3. Obnitkovat dolní koncovou záložku vrchového dílu po lící straně.
4. Naměřit šíři koncové záložky a zažehlit dolní koncovou záložku předního a zadního vrchového dílu.
5. Podehnout dvakrát dolní koncovou záložku podšívkového dílu a zažehlit, po zažehlení sahá do poloviny dolní koncové záložky vrchového dílu.
6. Došít boční kraje podšívkového PD a ZD v dolní části.
7. Obnitkovat švovou záložku bočního podšívkového PD do výše 40 mm.
8. Upevnit dolní koncovou záložku vrchového dílu a krajové podsádky skrytým zapošivacím stehem.
9. Prošít zažehlenou podšívkovou záložku v kraji.

10. Upevnit na sebe boční švové záložky podšívkového a vrchového dílu uzašitím nebo uzávěrkou.

6.4. Překládové cípy předních krajů

Součástí zapravení dolních krajů je zhotovení překládových cípů předních krajů. Překládový cíp se dá zhotovit několika způsoby, záleží na použitém materiálu a typu předního kraje.

6.4.1. Překládový cíp s přemístěným švem.

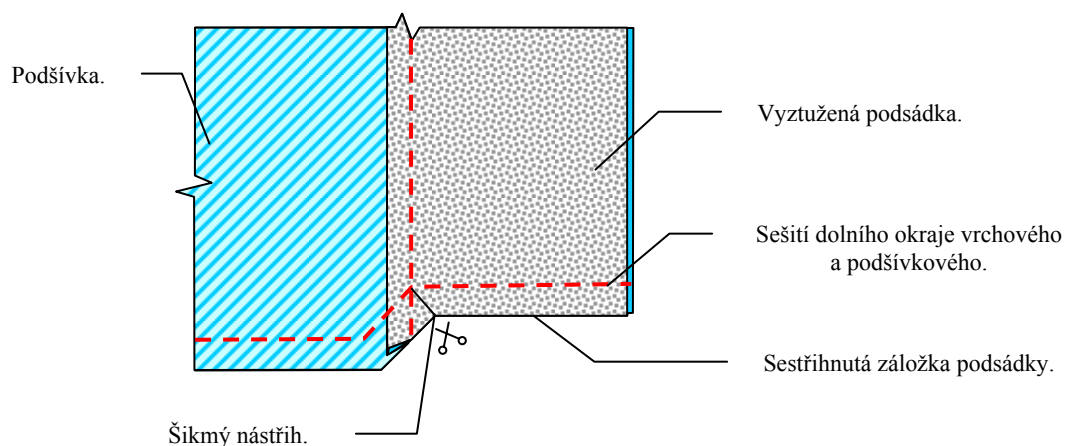
Zhotovuje se u pláštíků a sak s přisazenou i přední krajovou podsádkou. Má dvě varianty. Pro slabší a pro silnější materiál. U tenčích materiálů se zhotovují záhybem z přední krajové podsádky tzn., že u dolního kraje se z krajové podsádky vytvoří záhyb, který z lící strany směřuje k dolnímu kraji. U silnějších materiálů se dolní okraje vrchových látkových PD sešijí s dolními okraji podšívkového dílu.

6.4.1.1. Způsob I., pro silnější materiál

Před vypracováním překládového cípu má oděv zhotovený povrchový a podšívkový přední díl. Může se zhotovit u plynulé i dílcové montáže. Tento způsob má přisazenou přední krajovou podsádku, která se vsívá po předšití dolního kraje

Technologický postup:

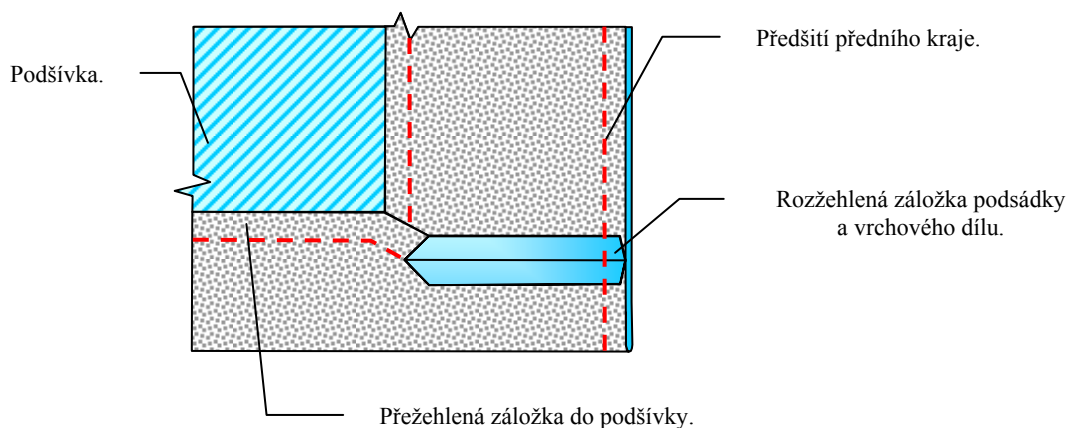
1. Zkontrolovat tvar a délku vrchového a podšívkového dílu, naznačit tvar a sešití dolního okraje.
2. Přiložit na sebe vrchový a podšívkový PD v dolním okraji a sešít v naznačení krajovou podsádku s vrchovým PD ve vzdálenosti 2 cm od dolního okraje, od mezního švu šít šikmo až na šíři 1 cm a v pokračování sešít vrchový a podšívkový PD 1 cm od dolního okraje.
3. Sestříhnout dolní koncovou záložku přední krajové podsádky na šíři 1 cm a zhotovit nástřih na krajové podsádce šikmo k meznímu švu.

Obr. 161.: Sestřížení záložek a provedení nástřihu.

4. Rozžehlit švovou záložku podsádky a vrchového PD až k nástřihu, od nástřihu švovou záložku přezehlit do dílu.

Nyní se zhotoví přední kraje, oděv se obrátí do lící strany a zažehlí se dolní kraj.

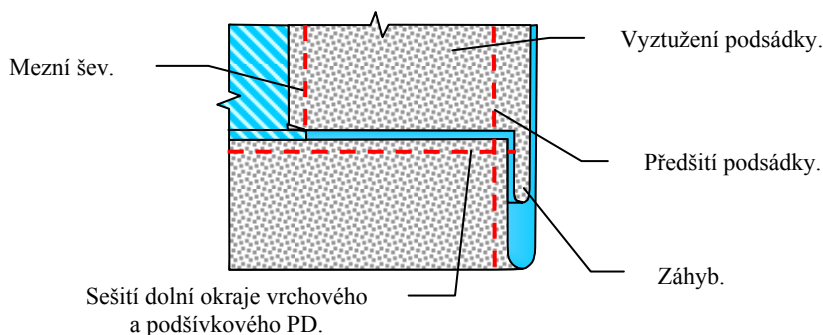
Obr. 162.: Úprava záložek žehlením.

6.4.1.2. Způsob II., pro slabší materiál

Před vypracováním překladového cípu má oděv zhotovený povrchový a podšívkový přední díl.

Technologický postup:

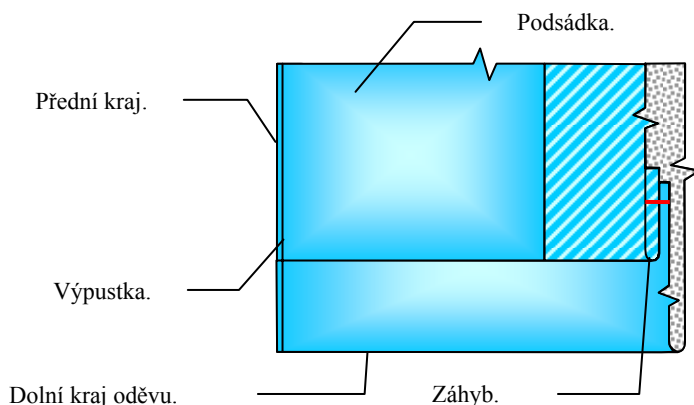
1. Naznačit tvar klop. předních krajů a dolního kraje na rubní stranu vrchových látkových PD podle šablony, Dolní kraj se značí v šíři koncové záložky.
2. Položit na sebe povrchový a podšívkový PD tak, aby se přední a dolní okraje dílů kryly a sešít dolní okraje povrchových a podšívkových PD. Šít po vrchovém PD ve vzdálenosti 1 cm od dolního okraje do poloviny šíře PD.
3. Položit přední krajové podsádky na vrchové PD lícem na líc tak, aby se horní a přední kraje kryly a nastehovat s vytvořením záhybu z přední krajové podsádky u dolního kraje. Záhyb směřuje z lící strany k dolnímu kraji.
4. Předšít horní a přední kraje klop a přední kraje.

Obr. 163.: Vytvoření záhybu z krajové podsádky.

5. Zkontrolovat předšité kraje a vypárat pomocné stehy.

6. Obstříhnout švové záložky předšitých krajů. Při předšívání na stroji s ořezem tato operace odpadá.
7. Rozžehlit švové záložky předšitých předních krajů.
8. Obrátit přední dílec do lícni strany , vymnout šev, vypíchnout rožky a zažehlit výpustku klop z podsádky do dílu, od konců klop k dolnímu kraji z dílu do podsádky, předžehlit dolní kraj vrchového i podšívkového dílu.

Obr. 164.: Vzhled dolního kraje a překladového cípu z vnitřní strany oděvu.

6.4.2. Překladový cíp vytvořený záhybem

Zhotovuje se u plášťů a sak s přinechanou přední krajovou podsádkou, ale také u nákrýtové strany rozparku. Technologický postup je vysvětlený u uzavřeného dolního kraje vypracovaného plynulou montáží.

6.4.3. Překladový cíp vytvořený složením

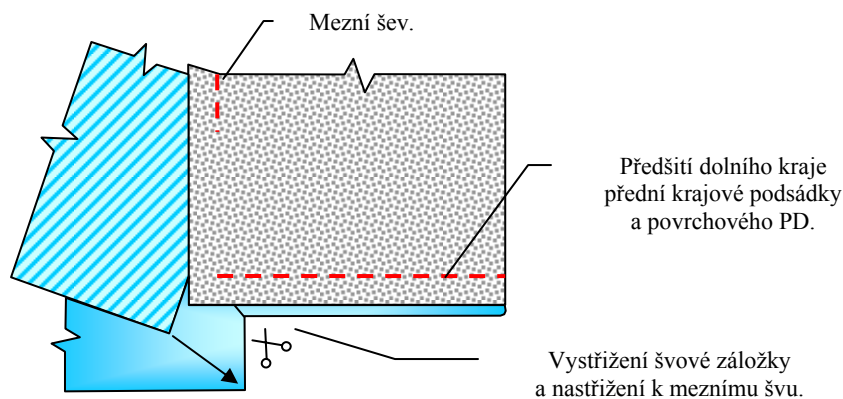
Zhotovuje se u plášťů s otevřeným a polootevřeným dolním krajem. Technologický postup je vysvětlený v kapitole 6.1.2. a 6.1.3.

6.4.4. Překladový cíp předšitý v dolním kraji

Zhotovuje se jen velmi málo, pouze v individuální výrobě. Nevýhodou je, že po zhotovení tohoto překladového cípu se oděv nedá prodloužit. Podšívkový PD sahá do poloviny šíře koncové záložky. Před hotovením dolního kraje a překladového cípu se mezní šev přední krajové podsádky a podšívky nedošívá do výše asi 10 cm od dolního okraje. Dolní koncová záložka a přední krajová podsádka je předžehlena. Technologický postup je vysvětlený pro PD s přinechanou přední krajovou podsádkou.

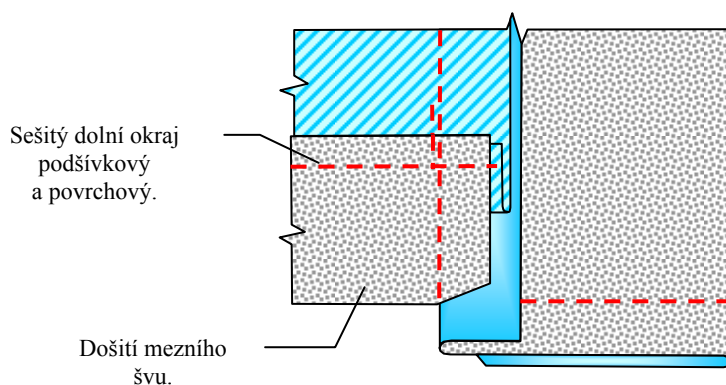
Technologický postup:

1. Nadehnout krajovou podsádku lícem na líc PD a předšít dolní kraj s nedošitím 1 cm od zadního okraje přední krajové podsádky.
2. Vystříhnout švovou záložku podsádky a povrchového dílu, nastříhnout úhlopříčně k meznímu švu.

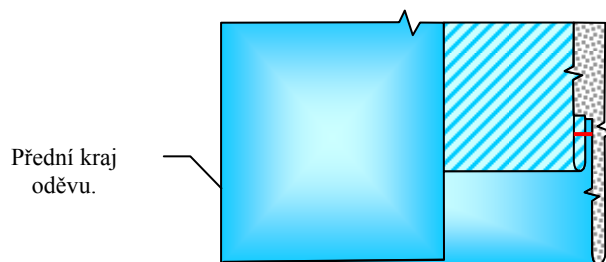
Obr. 165.: Vystříhnutí záložky a nastřížení k meznímu švu.

3. Sešít dolní okraje povrchového a podšívkového dílu
4. Došít švovou záložku mezního švu s vytvořením podšívkového záhybu.

Obr. 166.: Došití švové záložky mezního švu.

5. Obrátit oděv do líce a přezhlit dolní kraj a překladový cíp.

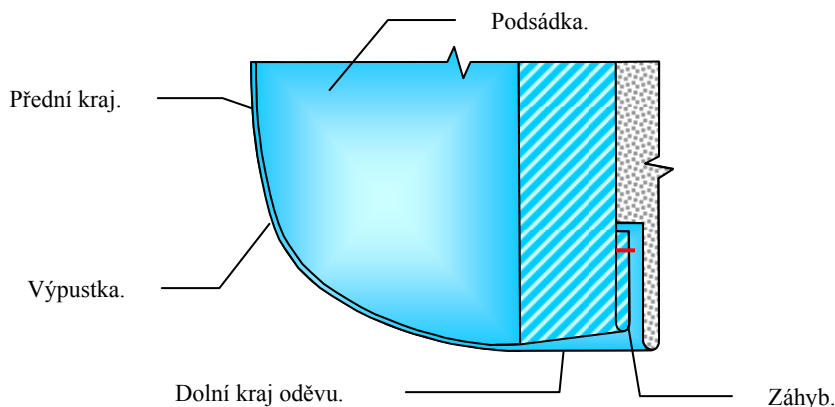
Obr. 167.: Vzhled dolního kraje a překladového cípu z vnitřní strany oděvu.

6.4.5. Oblý dolní kraj

Oděv s oblým dolním krajem má místo překladových cípů tzv. kulatiny. Kulatiny se předšívají v návaznosti na přední kraj až k meznímu švu přední krajovou podsádkou. Oblý dolní kraj mají saka pánská i dámská.

Technologický postup:

1. Předšít přední kraj a v návaznosti dolní kraj do oblého tvaru až k meznímu švu, u mezního švu přetáhnout podšívkový díl k dolnímu okraji povrchového dílu a šít šikmo na šíři 1 cm a v pokračování sešít dolní okraje povrchových a podšívkových dílů.
2. Sestříhnout švovou záložku předního kraje a dolního kraje, v oblém tvaru několikrát nastříhnout, švovou záložku rozžehlit, obrátit dílec do lící strany a zažehlit přední a dolní kraj.

Obr. 168.: Vzhled oblého dolního kraje z vnitřní strany oděvu.

6.5. Dolní kraje podšitých oblekových vest

Podšité vesty se mohou hotovit plynulou nebo dílcovou montáží.

6.5.1. Dolní kraj vesty - dílcová montáž

Dolní kraje vesty u dílcové montáže se přešívají před montáží celé vesty. V úseku přípravy montáž povrchového a podšívkového dílu. U předního dílu se dolní kraj předšívá současně s výstřihovým krajem, svislým předním krajem a průramkovým krajem. Zadní dílec vznikne předšitím dolního kraje povrchového a podšívkového. Montáž vesty zahrnuje sešití bočních krajů PD a ZD s vynecháním montážního otvoru v levém bočním švu podšívkového ZD, sešití průramkových krajů zadního dílce, ramenních krajů předního a zadního dílce a průkrčníkový kraj zadního dílce. Předšité kraje jsou následně upraveny žehlením.

6.5.2. Dolní kraj vesty - plynulá montáž

Plynulá montáž vesty spočívá v připravení povrchového a podšívkového trupu. Příslušné PD a ZD se sešijí v bočních okrajích, v levém podšívkovém bočním švu se vynechá montážní otvor pro obrácení vesty do lící strany. Dolní kraj předního a zadního dílu se předšívá při montáži vesty současně s předními a průramkovými kraji vesty. Švové záložky se sestříhnou, vesta se obrátí na lící stranu otvorem v ramenních krajích a průkrčníku zadního dílu, vymnou se rožky. Předšité kraje vesty se přežehlí s vytvořením výpustky z povrchového

do podšívkového dílu. Potom se obrátí zadní díl vesty do rubní strany a sešije se v ramenních krajích se současným předšitím průkrčníkového kraje zadního dílu.

6.6. Dolní kraje podšitých bund

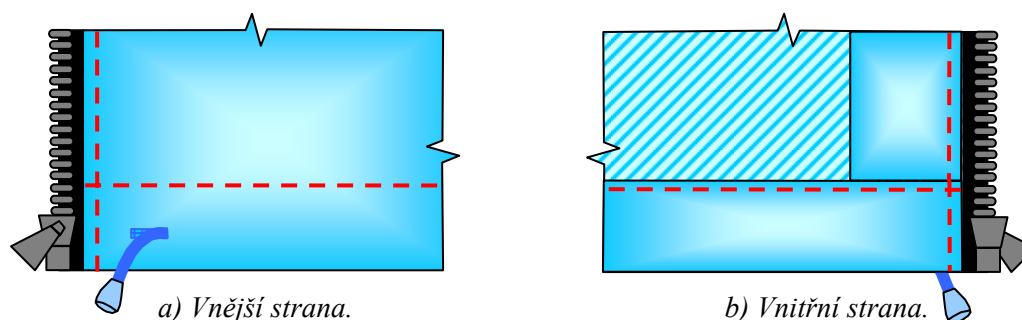
Dolní kraje se mohou uzavírat obrubovacím švem, do kterého se provléká šňůra na stažení. Konce šňůry lze provlékat i otvory zhotovenými kovovými kroužky. Někdy se ke stažení používá tzv. tunýlek neboli průvlek všitý mezi podšívkové a povrchové díly. Bunda se může všívat i do pásu nebo úpletu. U oteplených bund se zhotovuje pásek stažený do pruženky a je taktéž všitý mezi povrchové a podšívkové díly. U neoteplených bund se pásek z vrchového materiálu zhotovuje jako zapínací manžeta u halenkových rukávů.

6.6.1. Dolní kraj zhotovený obrubovacím švem

Bunda je zhotovená plynulou montáží. Dolním krajem se uzavírá oděv. Prošitým průvlekem je provléknutá vázačka.

Technologický postup:

1. Složit bundu bočními švy na sebe, přeměřit délku bundy, zkontrolovat tvar dolního okraje povrchového a podšívkového dílu, případně sestříhnout.
2. Naznačit umístění dírek pro provléknutí vázačky na levém i pravém PD.
3. Vyšít strojově dvě dírky s podložením.
4. Upevnit na sebe povrchové a podšívkové díly prošitím 0,5 cm od dolního okraje.
5. Naměřit šíři koncové záložky + 1 cm a zažehlit koncovou záložku a podehnutí horního kraje průvleku.
6. Prošít horní kraj průvleku v kraji.
7. Provléknout vázačku průvlekem a opatřit konce vázačky koncovkami.

Obr. 169.: Vzhled dolního kraje zhotoveného obrubovacím švem.

6.6.2. Dolní kraj s připojeným pásem

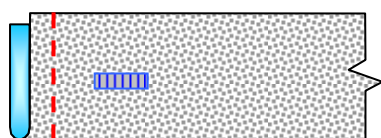
Všívá se mezi povrchový a podšívkový dolní kraj po sešití bočních krajů povrchového podšívkového trupu. Pás se může mít překladové cípy nebo je bez cípů.

6.6.2.1. Pás s překladovými cípy

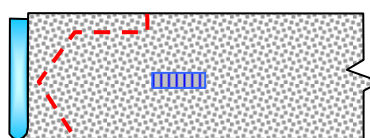
Cípy mohou mít různé tvary, zapínání, končit současně s předním krajem nebo z předního kraje vyčnívají. Předšívají se před přisazením pásu k oděvu.

Technologický postup:

1. Vyztužit vrchní stranu pásu z rubu lepicí vložkovinou, složit pás podélně na polovinu rubní stranou k sobě a zažehlit dolní kraj.
2. Přeměřit délku pásu, naznačit tvar překladových cípů a umístění dírek pro provléknutí vázačky.
3. Vyšít strojově dvě dírky.
4. Předšití překladové cípy.

Rovný překladový cíp.

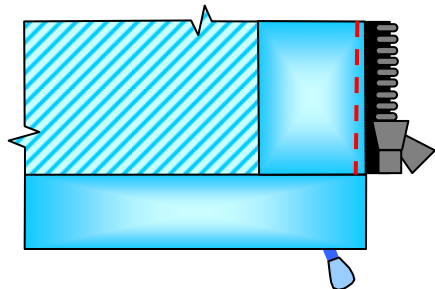
Tvarovaný překladový cíp.

Obr. 170.: Předšití překladových cípů pásu.

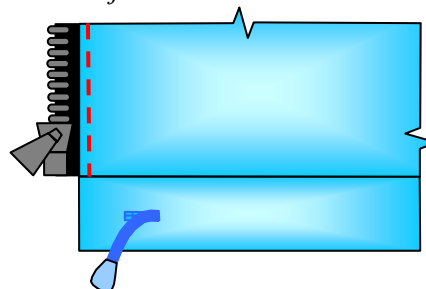
5. Sestříhnout švovou záložku a rožek, u tvarovaného cípu šikmo nastříhnout do švové záložky horního kraje, obrátit pás do líce, vypíchnout rožky, vymnout šev a u rovného překladového cípu zažehlit výpustku do spodního pásu, u tvarovaného sežehlit šev do hrany.
6. Zkontrolovat tvar dolního okraje povrchového a podšívkového dílu, případně sestříhnout.
7. Vložit pás mezi povrchový a podšívkový díl k dolnímu okraji, vrchní stranou na povrchový PD a všít bundu do pásu.
8. Obrátit do líce a přezehlit všitý pás.
9. Provléknout vázačku pásem a opatřit konce vázačky koncovkami.

Vzhled dolního kraje s připojeným pásem s překladovými cípy.

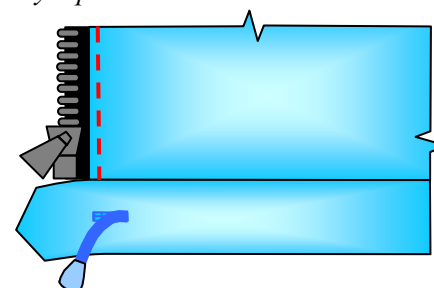
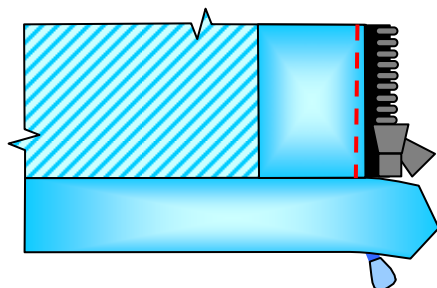
Vnitřní strana oděvu.

Vnější strana oděvu.

Obr. 171.: Rovný překladový cíp.

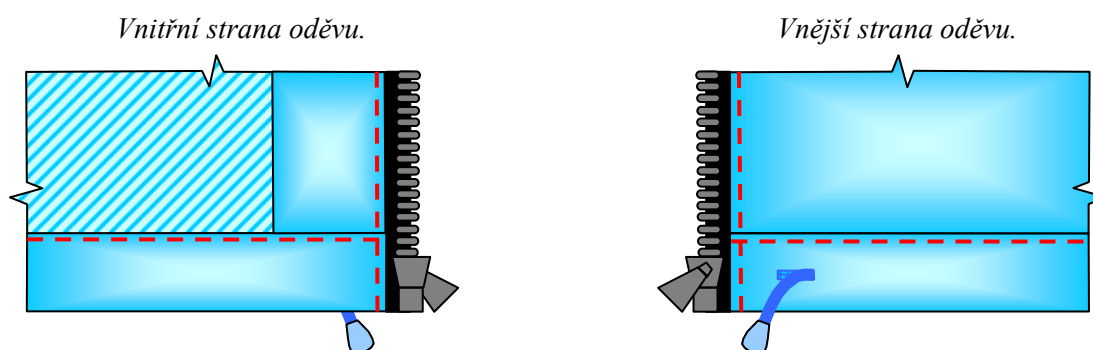
Obr. 172.: Tvarovaný překladový cíp.

6.6.2.2. Pás bez překladových cípů

Pás má místo překladových cípů tzv. krátké strany pásu. Dlouhé strany pásu jsou našité na podšívkový a povrchový dolní okraj oděvu a krátké strany pásu se předšívají současně s předním krajem oděvu.

Technologický postup:

1. Vyztužit vrchní stranu pásu z rubu lepicí vložkovinou, složit pás podélně na polovinu rubní stranou k sobě a zažehlit dolní kraj.
2. Přeměřit délku pásu, zakreslit umístění dírek pro provléknutí vázačky.
3. Vyšít strojově dvě dírky.
4. Přiložit pás vrchní stranou k dolnímu okraji povrchového trupu lícem na líc a sešít.
5. Rozžehlit švové záložky pásu a povrchového trupu.
6. Přiložit pás spodní stranou k dolnímu okraji podšívkového trupu lícem na líc a sešít.
7. Přežehlit švové záložky pásu a podšívkového trupu směrem do podšívky.
8. Předšít přední kraj se současným vložením zdrhovadla, upravit žehlením.
9. Urovnat vrchní a spodní pás a upevnit na sebe rozpošitím švových záložek nebo prošitím.

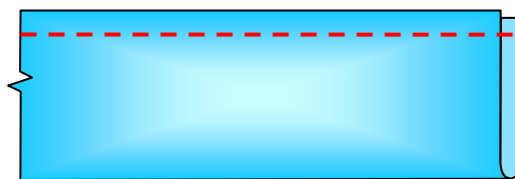
Obr. 173.: Vzhled dolního kraje s připojeným pásem bez překladových cípů.

6.6.3. Dolní kraj s pásem staženým pruženkou

Pruženka je všítá do pásu. Krátké strany pásu, všité do pruženky jsou začištěny krátkými pásky. Horní okraj vnější a vnitřní strany pásku se našívá k dolnímu okraji tak, aby se mohlo do předního kraje všít zdrhovadlo. Po montáži bočních okrajů se horní okraj pásu všije do dolního kraje bundy.

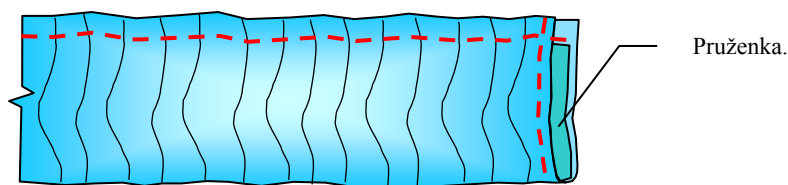
Technologický postup:

1. Složit pás podélně na polovinu rubem k sobě a sešít podélnou stranu v horním okraji.

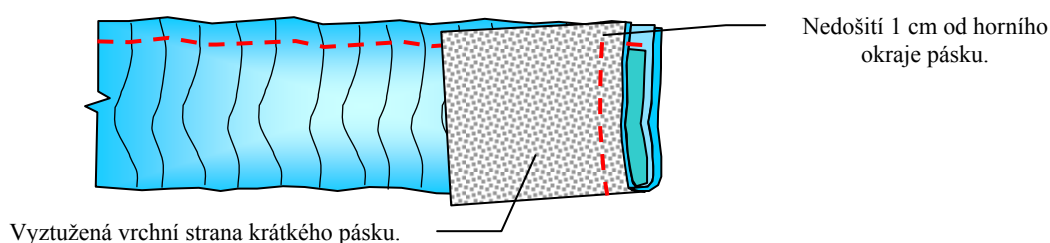
Obr. 174.: Sšití podélné stany pásu.

2. Protáhnout pruženku pásem a prošit krátké strany pásu a pruženky 0,5 cm od okraje.

Obr. 175.: Prošití krátkých stran pásu a pruženky.

3. Vyztužit vrchní stranu krátkého pásu z rubu lepicí vložkovinou, složit pásek podélně na polovinu rubem k sobě a zažehlit dolní kraj pásu.
4. Vložit nezačištěný okraj dlouhého pásu mezi okraje krátkého pásu a sešít 1 cm od okraje s nedošitím 1 cm od horního okraje pásu.

Obr. 176.: Sešití krátké strany pásu s krátkou stranou pásu.

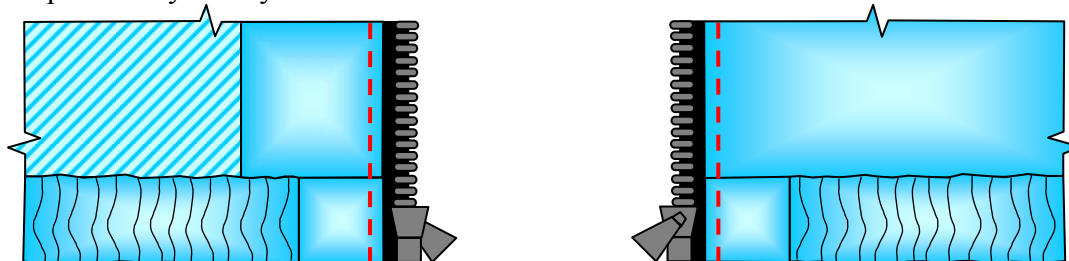
5. Sešít horní okraj vnější strany krátkého pásu s dolním okrajem povrchového dílu.
6. Sešít horní okraj vnitřní strany pásu s dolním krajem podšívkového dílu.

Tímto způsobem je přední okraj připravený k našití tkanice zdrhovadla. Nyní se provede montáž bočních okrajů.

7. Sešít horní okraj dlouhého pásu s dolními okraji povrchových látkových dílů.

Touto operací je dolní okraj připravený k přišítky tkanice zdrhovadla. Nyní se provede předšití předních krajů.

8. Sešít pás a vrchové látkové díly s podšívkovými. Šít ve švu sešitého pásu s povrchovými díly.

Vnější strana.

Vnitřní strana.

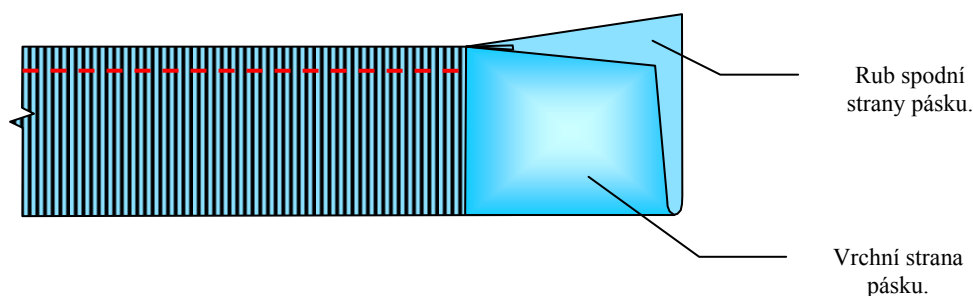
Obr. 177.: Vzhled dolního kraje s pásem staženým pruženkou.

6.6.4. Dolní okraj všitý do úpletu

Pás stažený do pruženky může být nahrazen úpletem. Tento způsob zhotovení pásu je jednodušší, protože úplet není v krátkých stranách sešitý. Vrchní strana krátkého pásu se našije na vrchové látkové díly s úpletem.

Technologický postup:

1. Vyztužit vrchní stranu krátkého pásu z rubu lepicí vložkovinou, složit pásek podélně na polovinu rubem k sobě a zažehlit dolní kraj pásu.
2. Přiložit krátké stany úpletu a krátkého pásu lícem k sobě a sešit 1 cm od okraje.
3. Přežehlit švovou záložku krátké strany směrem do pásu, přežehlit dolní kraj.

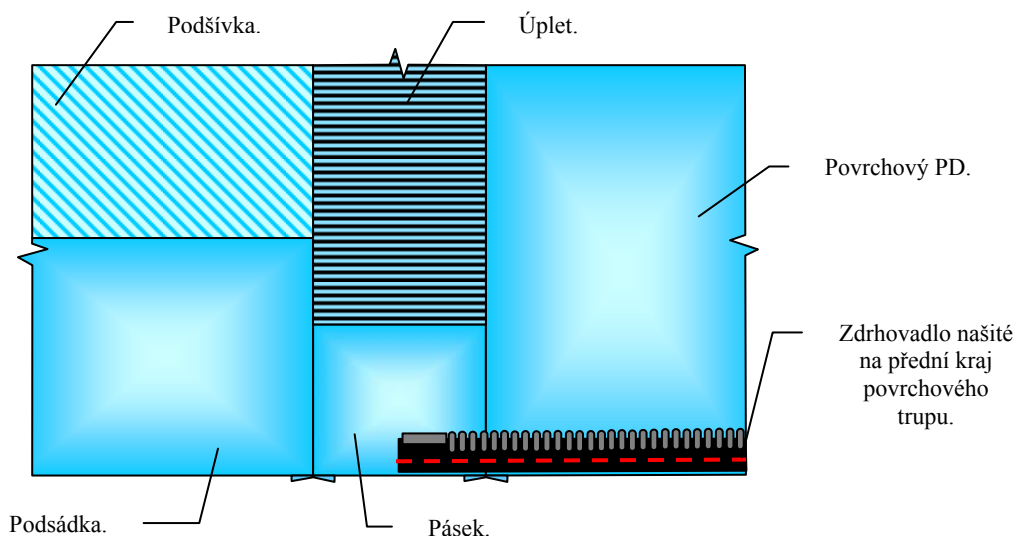

Obr. 178.: Vzhled připraveného pásu.

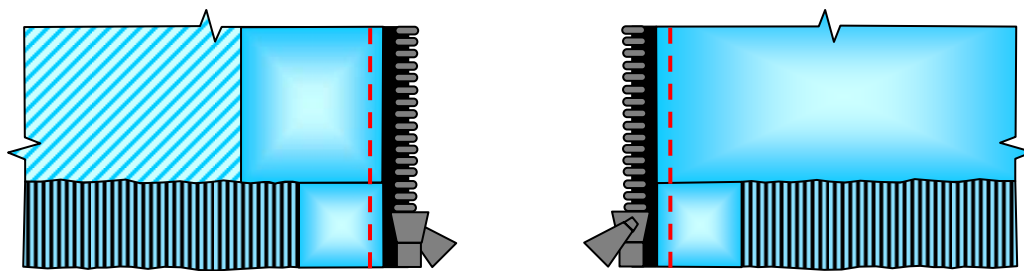
Provést montáž bočních krajů.

4. Našít vrchní (vnější) stranu pásu a úpletu na dolní kraj povrchových dílů.
5. Našít spodní (vnitřní) stranu pásu a úpletu na dolní kraj podšívkových dílů.
6. Rozžehlit švové záložky dolního kraje.

Tímto způsobem je zhotovený dolní kraj a je připravený k úpravě předního okraje.

Obr. 179.: Našitý úplet na dolní kraj povrchový a podšívkový.

Vnitřní strana oděvu.

Vnější strana oděvu.

Obr. 180.: Vzhled dolního kraje zpracovaného úpletem.

6.7. Dolní kraj oboustranných oděvů

Oboustranné oděvy mají vrchové a vnitřní díly z tenčího materiálu, který se liší barvou a vzorem. Oděvy nemají koncové záložky a krajové podsádky. Oděvy se zhotovují plynulou i dílcovou montáží podobně jako vesty. Spojují se dohromady předšitím předních krajů, dolních krajů, krajů límce a dolních krajů rukávů. Následně se šev upraví zažehlením do hrany.

6.8. Vpracování dolních krajů podšitých rukávů

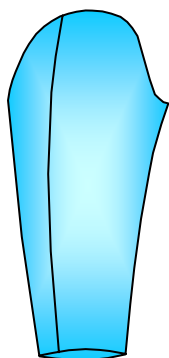
Rukáv se může zhotovovat plynulou i dílcovou montáží. Vypracování dolního kraje podšitého rukávu spočívá v sešití podšívkových a povrchových rukávových dílů v dolním okraji. Rukáv může být v dolním kraji hladký, s rozparkem, záhybem, všitý do manžety nebo stažený sponou.

Saka mají jednodílné nebo dvoudílné rukávy, pláště i třídílné. U dvoudílných rukávů může být na dolním kraji v loketním švu vypracovaný uzavřený nebo otevřený rozparek s ozdobnými dírkami a knoflíky na nákrty rozparku.

Povrchové rukávy mají vyztužené koncové záložky, rukávovou hlavici a vrchní část rozparku z rubu lepicí vložkovinou. Spodní rukávový šev se rozpošívá do výše asi 10 cm od dolního okraje.

6.8.1. Rukáv v dolním kraji hladký

Rukáv je dvoudílný hlavicový. Dolní kraj povrchového rukávu se předšívá pomocí podšívkového rukávu.

Obr. 181.: Vzhled rukávu s hladkým dolním krajem.

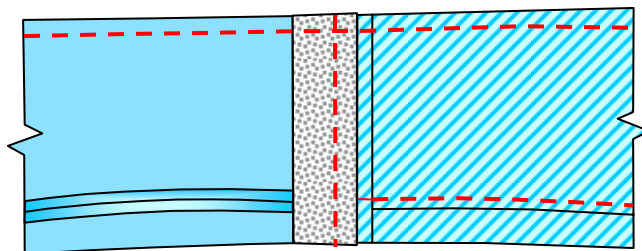
Technologický postup:

1. Vyztužit koncovou záložku povrchového vrchního a spodního rukávu z rubu lepící vložkovinou.

Obr. 182.: Vyztužení koncové záložky rukávu.

2. Sešít loketní kraje povrchových rukávů, líc uvnitř.
3. Rozžehlit švové záložky loketního švu povrchových rukávů.
4. Naměřit šíři koncové záložky povrchových rukávů a zažehlit do rubní strany.
5. Sešít loketní kraje podšívkových rukávů.
6. Rozžehlit švové záložky loketního švu podšívkových rukávů.
7. Přiložit povrchový a podšívkový rukáv lícem k sobě a sešít v dolním okraji, dbát na návaznost loketních švů.
8. Přežehlit švovou záložku dolního kraje do podšívkového rukávu.
9. Sešít spodní rukávový kraj vrchový a v návaznosti podšívkový, dbát na návaznost mezního švu a zažehlení koncové záložky.

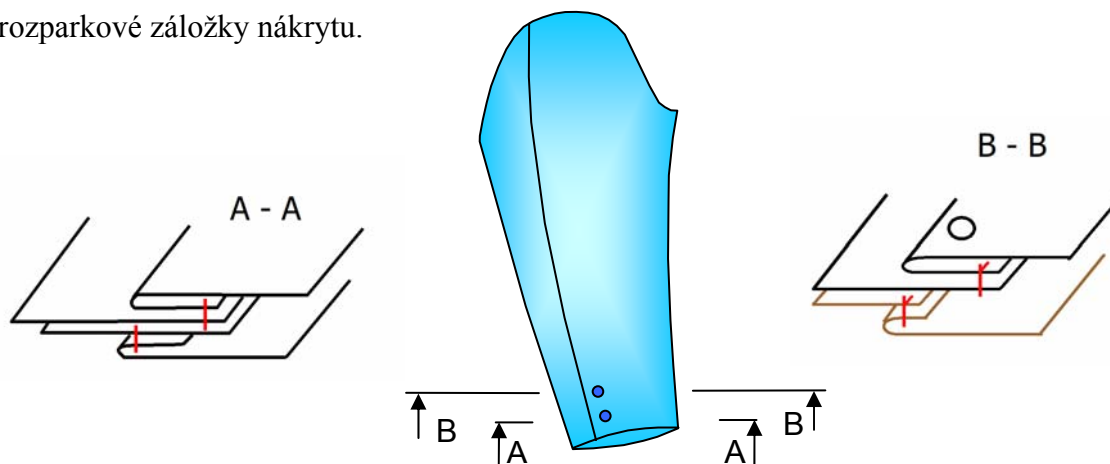

Obr. 183.: Sešití spodních rukávových krajů povrchových a podšívkových.

10. Rozžehlit švové záložky spodního rukávového švu.
11. Obrátit rukáv do lícní strany a vyžehlit.

6.8.2. Rukáv s polootevřeným rozparkem

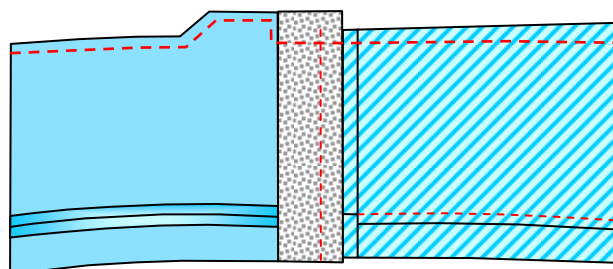
Tento rozparek se vypracovává především u dámských sak a svrchníků. Je umístěn v dolní části loketního švu. Povrchové rukávy mají přinechané rozparkové záložky v loketních krajích. Vytváří se spojením vnitřního kraje podkrytu s vnitřním krajem rozparkové záložky nákrýtu.

Obr. 184.: Rukáv s polootevřeným rozparkem a jeho řezy.

Technologický postup:

1. Vyztužit koncové záložky povrchového vrchního a spodního rukávu.
2. Sešít přední kraje povrchových rukávů.
3. Sešít přední kraje podšívkových rukávů.
4. Rozžehlit švové záložky předních švů povrchového rukávu, předžehlit dolní kraj rukávu.
5. Přežehlit švové záložky předních švů podšívkového rukávu směrem do spodního rukávu.
6. Sešít dolní záložky vrchových rukávů s podšívkovými.
7. Naznačit tvar rozparku na povrchový rukáv.
8. Sešít loketní kraje povrchového rukávu s odšitím rozparku podle naznačení a v pokračování loketní kraje podšívkového rukávu.

Obr. 185.: Sešití loketních krajů a odšití rozparku.

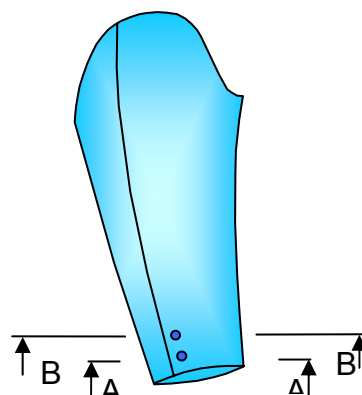
9. Nastříhnout švovou záložku nad rozparkem.

10. Rozžehlit švové záložky loketních krajů povrchových rukávů a přezehlit švové záložky loketních švů podšívkového rukávu.
11. Vyžehlit hotový rozparek.

6.8.3. Rukáv s otevřeným rozparkem

Zhotovuje se u sak pánského typu. V loketním kraji je u dolního okraje spodního a vrchního rukávu přinechaná rozparková podsádka, která sahá až k dolnímu okraji.

Obr. 186.: Vzhled rukávu s otevřeným rozparkem.

6.8.3.1. S úhlopříčně předšitým nákrýtovým rozparkovým cípem.

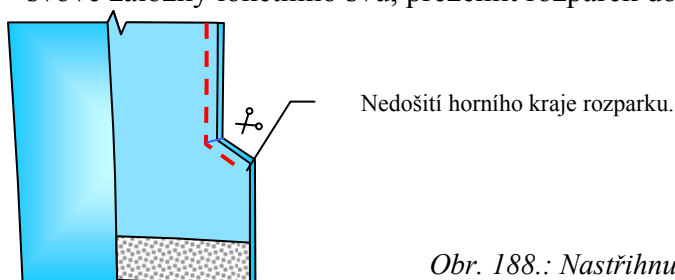
Vypracovává se u dámských a pánských sak a svrchníků především z tenčích materiálů. Zhotovuje se v dolní části loketního švu. Rozparkový cíp se může předšít před nebo po sešití loketních krajů povrchových rukávů. V tomto technologickém postupu se rozparkový cíp předšívá až po sešití loketních krajů.

Obr. 187.: Řez rukávem s otevřeným rozparkem s úhlopříčně odšitým nákrýtovým rozparkovým cípem.

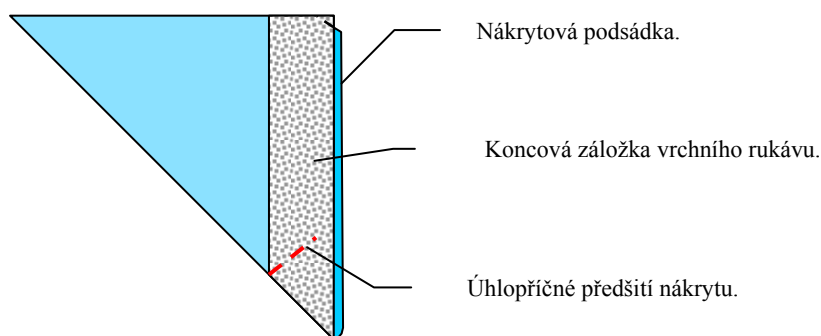
Technologický postup:

1. Vyztužit koncové záložky povrchového vrchního a spodního rukávu a podsádku vrchní části rozparku.
2. Sešít loketní kraje povrchových rukávů a horní část rozparku s nedožitím 1 cm od okraje.
3. Nastříhnout švovou záložku spodního povrchového rukávu nad rozparkem, rozžehlit švové záložky loketního švu, přezehlit rozparek do vrchního rukávu.

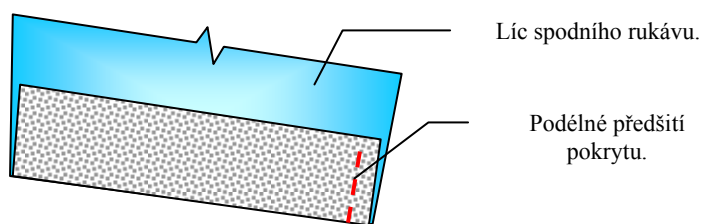
Obr. 188.: Nastříhnutí švové záložky loketního švu.

4. Předžehlit dolní kraj rukávu.
5. Předšít nákrytový rozparkový kraj u dolního kraje povrchového vrchního rukávu úhlopříčně s nedožitím 1 cm od okraje.

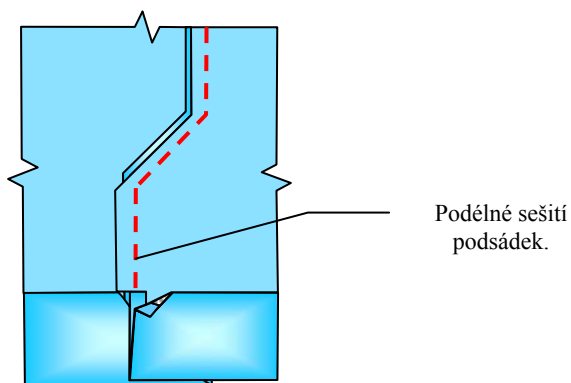
Obr. 189.: Předšití nákrytového kraje rozparku.

6. Předšít podkrytový rozparkový kraj u dolního okraje povrchového spodního rukávu v šíři 0,5 cm s nedožitím 1 cm od dolního okraje.

Obr. 190.: Předšití podkrytového kraje rozparku.

7. Sestříhnout švovou záložku předšitého rožku povrchového vrchního rukávu a rozžehlit švovou záložku.
8. Obrátit rožek vrchního a spodního povrchového rukávu lícem nahoru, vymnout a sežehlit rozparkový kraj a dolní kraj rukávu.
9. Sešít podsádku vrchního a spodního povrchového rukávu rozparku podélně.

Obr. 191.: Sešití podsádek vrchního a spodního rukávu.

10. Sešít loketní kraje podšívkových rukávů.
11. Přežehlit švové záložky loketních švů podšívkových rukávů.

12. Sešít povrchový a podšívkový rukáv v dolním okraji.
13. Přežehlit švové záložky dolních krajů do podšívkového rukávu.
14. Sešít spodní rukávové okraje vrchových a v návaznosti podšívkových.
15. Rozžehlit švové záložky spodních rukávových švů.
16. Obrátit rukáv do líce a vyžehlit.

6.8.3.2. S podélně předšitým nákrytovým rozparkovým cípem

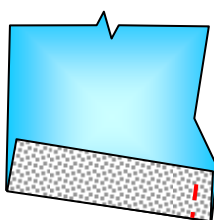
Rozparek se zhotovuje u dámských i pánských sak a svrchníků, především u silnějších materiálů. Rozparkový cíp se může předšít před nebo po sešití loketních krajů povrchových rukávů. V tomto technologickém postupu se rozparkový cíp předšívá před sešitím loketních krajů.

Obr. 192.: Řez rukávem s otevřeným rozparkem s podélně odšitým nákrytovým rozparkovým cípem.

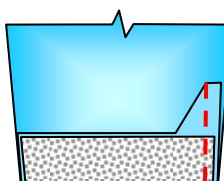
Technologický postup:

1. Vyztužit koncové záložky povrchového vrchního a spodního rukávu a podsádku vrchní části rozparku z rubu lepicí vložkovinou.
2. Předžehlit dolní kraj vrchního a spodního povrchového rukávu.
3. Předšít podkrytový rozparkový kraj u dolního kraje povrchového spodního rukávu s nedošitím 1 cm od dolního okraje.

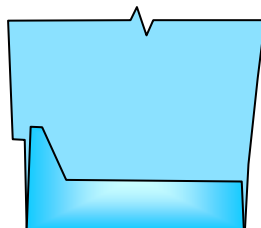
Obr. 193.: Předšití podkrytu.

4. Obrátit do líce, vymnout předšitý šev a sežehlit podkrytový rozparkový cíp, přežehlit dolní kraj spodního rukávu.
5. Předšít nákrytový rozparkový kraj u dolního kraje povrchového vrchního rukávu.

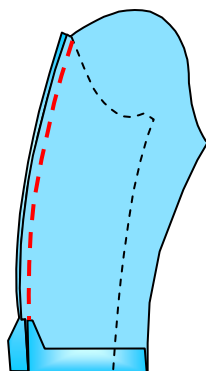
Obr. 194.: Předšití nákrytu.

6. Zastříhnout do loketních záložek k vrcholu rozparku, obrátit nákrytový rozparkový cíp do líce, vymnout přešívací šev a sežehlit nákrytový rozparkový kraj, přežehlit dolní kraj vrchního rukávu.

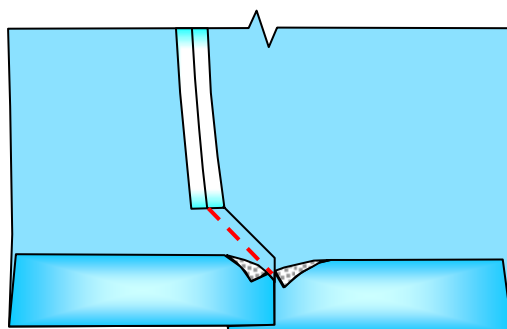
Obr. 195.: Vzhled nákrytové strany rozparku z rubní strany.

7. Sešít loketní kraj povrchových rukávů, líc uvnitř.

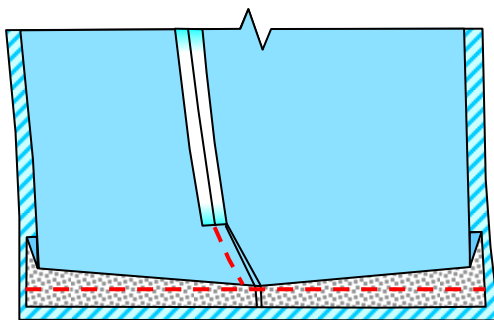
Obr. 196.: Sešití loketních krajů povrchových rukávů.

8. Rozžehlit švovou záložku loketního švu povrchového rukávu.
9. Překrýt rozparkové kraje, zašpendlit a došít loketní rozparkové záložky.

Obr. 197.: Došití loketních krajů.

10. Sešít loketní kraje podšívkových rukávů.
11. Přežehlit švovou záložku loketního švu podšívkového rukávu.
12. Sešít povrchový a podšívkový rukáv v dolním okraji.

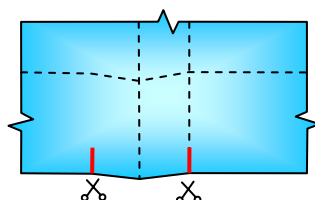
Obr. 198.: Sešití dolního okraje povrchového a podšívkového rukávu.

13. Přežehlit hotový rozperek z lící i z rubní strany se zažehlením záhybu u dolního kraje podšívkového rukávu.
14. Sešít spodní rukávové okraje vrchových a v návaznosti podšívkových.
15. Rozžehlit švové záložky spodních rukávových švů.
16. Obrátit rukáv do líce a vyžehlit.

6.8.4. Rukáv se záhybem u dolního kraje

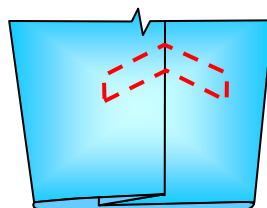
Technologický postup:

1. Vyztužit koncovou záložku rukávu z rubu lepící vložkovinou.
2. Předžehlit dolní kraj povrchového rukávu
3. Naznačit umístění, délku a tvar odšití záhybu.
4. Odšít záhyb, vrchol záhybu podložit pomocným materiálem pro zpevnění.
5. Přežehlit odšitý záhyb se zažehlením krajů záhybu.
6. Zakreslit tvar prošití záhybu a prošít záhyb v zakreslení.
7. Nastříhnout dolní koncovou záložku do hloubky 2x v šíři 1 cm dle obrázku.

Obr. 199.: Nastřížení koncové záložky.

8. Zhotovit podšívkový rukáv.
9. Sešít podšívkový a povrchový rukáv v dolním okraji v šíři 1 cm.
10. Přežehlit podšívkový ZD v dolním okraji s vytvořením záhybu.
11. Sešít spodní rukávové kraje povrchového a v návaznosti podšívkového rukávu.
12. Rozžehlit švové záložky spodního rukávového švu.
13. Obrátit rukáv do líce a vyžehlit.

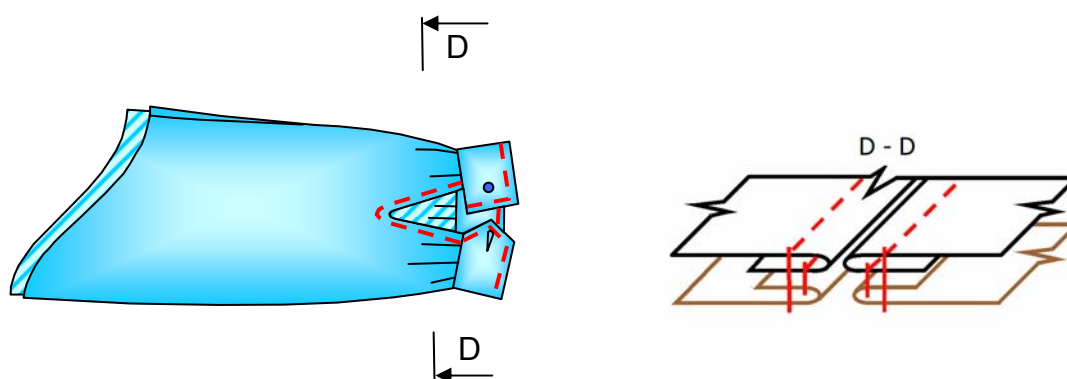

Obr. 200.: Vzhled rukávu z lící strany.

6.8.5. Rukáv s podélně prostřiženým rozparkem

Rozparek se používá u sportovních typů oděvů. Používá se u vypracování dolního kraje s manžetou, která musí být předem zhotovená a našitá na dolní kraj povrchového rukávu. Manžeta je otevřená zapínací a obepíná dolní kraj. Tento rozparek se hotoví u rukávů po sešití loketních, podpažních a bočních rukávových krajů. V dolní části rukávu je provedeno hluboké nastřížení do celistvé plochy rukávu.

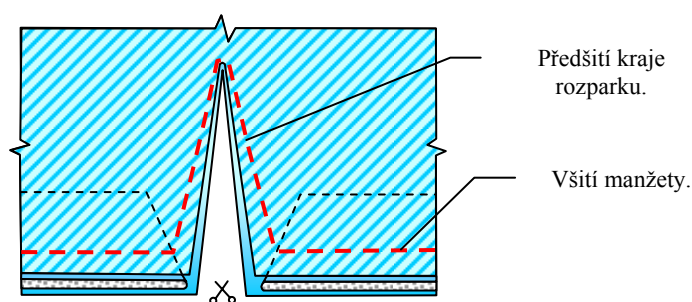
Rozparek lze vypracovávat u plynulé i dílcové montáže. U dílcové montáže se rozparek vypracovává v úseku přípravy rukávu. Povrchový a podšívkový rukáv se vypracovává zvlášť. Během úseku přípravy se spojuje do jednoho celku.

Obr. 201.: Rukáv s podélně prostřiženým rozparkem a jeho řez.

Technologický postup:

1. Zhotovit manžetu. (Zhotovuje se stejným postupem jako manžety u nepodšítych oděvů).
2. Naznačit na dolní kraj rukávu umístění a tvar předšití krajů rozparku.
3. Všít manžetu mezi povrchové a podšívkové rukávy se současným předšitím krajů rozparku v naznačení.
4. Prostříhnout předšitý rozparek až k jeho vrcholu.

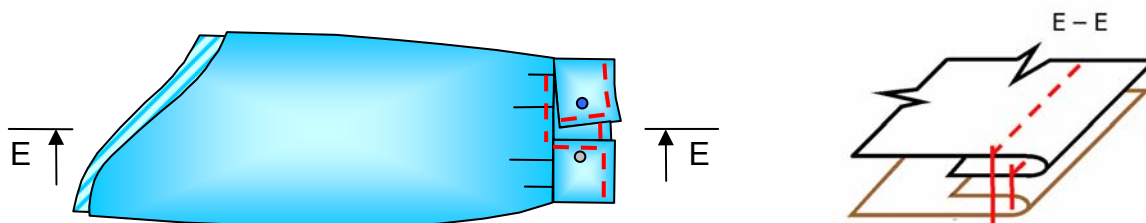

Obr. 202.: Prostřížení rozparku.

5. Obrátit rukáv do líce a prošíť rozparkový kraj pro snadnější vytvoření výpustky. (tato operace není nutná.)
6. Sežehlít rozparkové kraje s vytvořením výpustky z povrchového rukávu.
7. Vyžehlít hotový rozparek a manžetu z lící i rubové strany.

6.8.6. Rukáv s příčným rozparkem

Rozparek se používá u sportovních typů oděvů. Dolní kraj ukončuje předem zhotovená manžeta, která nemusí být předem našitá na dolní kraj povrchového rukávu. Dolní kraj má nástřihy označující délku rozparku, ke kterým se umísťuje manžeta. Část mezi nástřihy je rozparek. Vypracovává se po sešití loketních, podpažních nebo bočních rukávových krajů.

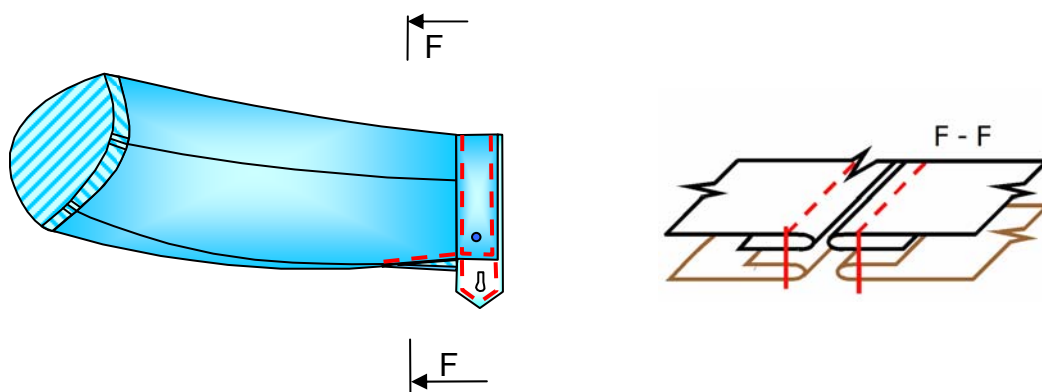
Obr. 203.: Rukáv s příčným rozparkem a jeho řez.

Technologický postup:

1. Zhotovit manžetu.
2. Umístit manžetu tak, aby kraj manžety byl na nástřihu označujícím délku rozparku.
3. Všíť manžetu mezi povrchový a podšívkový rukáv rovným vsazeným švem, rozparkový kraj předšít spojením dolního kraje povrchového a podšívkového rukávu.
4. Zpevnit rozparkový kraj prošitím. (Tato operace není nutná.)
5. Vyžehlit hotový rozparek z lící i rubové strany.

6.8.7. Rukávový švový rozparek

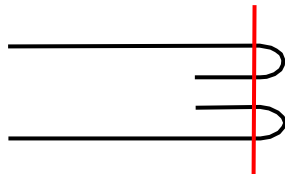
Rozparek používaný u sportovních typů oděvů. Tento rozparek může být vypracován v podpažním, bočním nebo loketním švu. Vzniká nedožitím tohoto švu na povrchovém i podšívkovém rukávu, ve kterém bude rozparek vypracovaný. Dolní kraj se ukončuje předem zhotovenou manžetou.

Obr. 204.: Rukáv se švovým rozparkem a jeho řez.

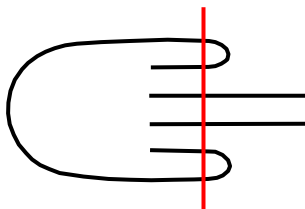
Technologický postup:

1. Zhotovit manžetu.
2. Naznačit na povrchový a podšívkový rukáv délku rozparku.
3. Sešít např. podpažní kraj povrchového rukávu s nedošítim k vyznačené délce rozparku.
4. Sešít podpažní kraj podšívkového rukávu s nedošítim k vyznačené délce rozparku.
5. Rozžehlit švové záložky podpažních švů povrchového a podšívkového rukávu se současným přezhlením krajů rozparku.
6. Spojit rozparkové kraje povrchového a podšívkového rukávu podehnutým hřbetovým švem, šít v kraji.

Obr. 205.: Podehnutý hřbetový šev.

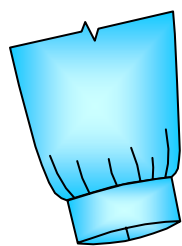
7. Spojit povrchový rukáv s podšívkovým a manžetou v dolním kraji oboustranně vsazeným švem.

Obr. 206.: Oboustranně vsazený šev.

8. Vyžehlit hotový rozparek a manžetu z lícni a rubové strany.

6.8.9. Rukáv všitý do uzavřené manžety

Uzavřená manžeta obepíná dolní kraj rukávu bez přerušení. Zhotovuje se u jednodílných rukávů. Povrchový rukáv má v dolním okraji složené záhyby. Podšívkový rukáv je má složené v opačném směru. Vrchní a spodní manžeta je střižená v celku. Postup lze hotovit plynulou i dílcovou montáží.

Obr. 207.: Rukáv všitý do uzavřené manžety.

6.8.9.1. Rukáv s uzavřenou manžetou . dílcová montáž

Technologický postup:

Zhotovit manžetu:

1. Vyztužit vrchní stranu manžety z rubu lepicí vložkovinou.
2. Přiložit vrchní a spodní manžetu lícem na sebe a sešít krátké strany manžety.
3. Rozžehlit švové záložky krátkých stran manžety, zažehlit dolní kraj manžety.
4. Prošít horní kraj manžety.

Povrchový rukáv:

5. Sešít spodní kraje povrchového rukávu.
6. Rozžehlit švové záložky spodních rukávových švů povrchového rukávu.

Podšívkový rukáv:

7. Sešít spodní kraje podšívkového rukávu.
8. Přežehlit švové záložky spodních rukávových švů podšívkového rukávu.

Rukáv dílec:

9. Vložit manžetu mezi povrchový a podšívkový rukáv tak, aby se střížné okraje dotýkali a sešít dolní okraj.
10. Obrátit rukáv s manžetou do líce a vyžehlit.

6.8.9.2. Rukáv s uzavřenou manžetou - plynulá montáž

1. Vyztužit vrchní manžetu z rubu lepící vložkovinou.
2. Zažehlit dolní kraj manžety.
3. Přiložit horní okraj vrchní manžety lícem na líc dolního okraje povrchového rukávu a sešít.
4. Přiložit horní kraj spodní manžety lícem na líc dolního okraje podšívkového rukávu a sešít.
5. Přežehlit švovou záložku horního kraje vrchní a spodní manžety do rukávu.
6. Sešít spodní rukávové kraje povrchového a v návaznosti podšívkového rukávu se současným sešitím krátkých stran manžet.
7. Rozžehlit švové záložky spodního rukávového švu, obrátit rukáv s manžetou do líce a vyžehlit.

6.8.10. Rukáv ukončený úpletem

Vypracovává se stejným postupem jako rukáv všitý do uzavřené manžety. S tím rozdílem, že úplet se nevyztužuje a sešívá se řetízkovým stehem.

6.8.11. Rukáv s prošitým průvlekem stažený pruženkou

Zhotovuje se u sportovních typů oděvů. Dolní kraj se hotoví podobným způsobem jako hladký dolní kraj rukávu. S tím rozdílem, že v dolním kraji je prošitý průvlek pro provléknutí pruženky.

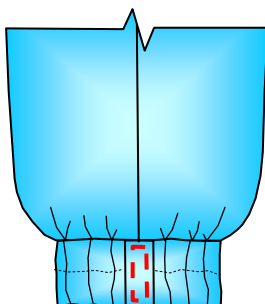
Technologický postup:

1. Sešít loketní rukávové kraje povrchového rukávu.
2. Rozžehlit švové záložky loketních rukávových švů povrchového rukávu.
3. Sešít loketní rukávové kraje podšívkových rukávů.
4. Přežehlit švové záložky loketních rukávových švů podšívkového rukávu.
5. Sešít povrchový a podšívkový rukáv v dolním okraji.
6. Přežehlit švovou záložku do podšívkového rukávu.
7. Zakreslit šíři prošití u dolního kraje rukávů podle šíře pruženky.
8. Sešít spodní rukávové kraje povrchových a v návaznosti podšívkových s vynecháním otvoru pro průvlek pruženky u záložky vrchového rukávu.

9. Rozžehlit švovou záložku spodních rukávových švů.
10. Obrátit rukáv do lící strany a prošit dolní kraj v zakreslení.
11. Provléknout pruženku a spojit sešitím.
12. Zapravit otvor v koncové záložce zapošivacím stehem.
13. Přezehlít rukáv.

6.8.12. Rukáv s uzavřenou manžetou stažený do pruženky

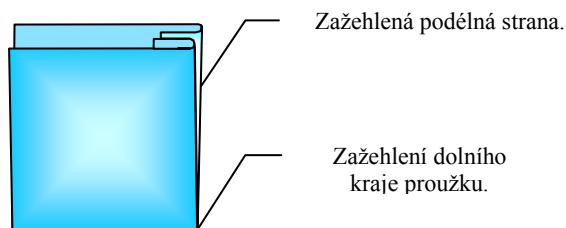
Manžeta se zhotovuje z obdélníkového pruhu materiálu. Technologický postup je podobný s dolním krajem všitým do pásu staženým pruženkou, který byl vysvětlen v kapitole 6.6.3.

Obr. 208.: Rukáv s uzavřenou manžetou stažený do pruženky.

Technologický postup:

1. Našít na vnější stranu manžety výztužný nelepící materiál.
2. Složit manžetu podélně na polovinu rubem k sobě a prošit horní kraj manžety tzn.: vytvořit průvlek.
3. Protáhnout manžetou pruženku a upevnit na krátkých stranách průvleku prošitím.
4. Zažehlit jednu podélnou stranu začíšťovacího proužku, složit začíšťovací proužek podélně na polovinu a zažehlit dolní kraj.

Obr. 209.: Zažehlení proužku.

5. Obalit jednu stranu manžety nezažehleným okrajem začíšťovacího proužku a sešít.
6. Přetáhnout proužek přes švové záložky a vložit druhou stranu manžety do zažehlené strany proužku a prošit z lící strany.
7. Sešít spodní rukávové kraje povrchového a podšívkového rukávu.
8. Rozžehlit švové záložky spodních rukávových švů povrchového rukávu, švové záložky podšívkového rukávu přezehlít.

9. Vložit manžetu mezi dolní kraj povrchového a podšivkového rukávu a sešít.
10. Obrátit rukáv do líce a vyžehlit.

6.8.13. Rukáv s nakládanou manžetou

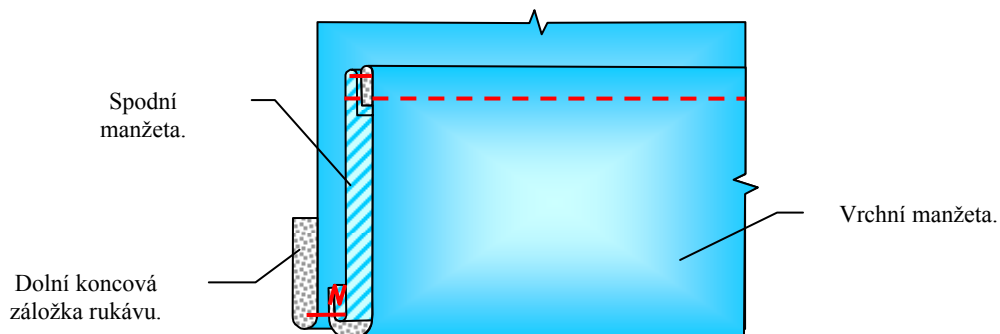
Zhotovuje se u všech typů rukávů. Vyskytuje se jako celá manžeta, půlmanžeta nebo čtvrtmanžeta.

6.8.13.1. Nakládaná rovná manžeta umístěná po celém obvodu rukávu

U silnějších materiálů je vrchní strana manžety z vrchového materiálu a spodní strana manžety z podšivkového materiálu. U slabších materiálů je vrchní i spodní manžeta z vrchového materiálu.

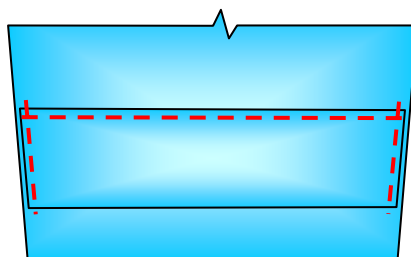
Technologický postup:

1. Vyztužit vrchní manžetu z rubní strany lepící výztužnou vložkou.
2. Předšít horní kraj manžety podšivkovou manžetou.
3. Sestříhnout švovou záložku, obrátit manžetu do lící strany a prošíť horní kraj manžety s vytvořením výpustky z vrchového materiálu.
4. Obnitkovat dolní okraj vrchní a spodní manžety.
5. Položit manžetu vrchní stranou na líc rukávu tak, aby směřovala do koncové záložky a našít na dolní kraj rukávu.
6. Sežehlit manžetu na rukáv.

Obr. 210.: Našitá nakládaná manžeta na dolní kraj rukávu.

7. Našít krátké strany manžety na švové záložky rukávu.

Obr. 211.: Upevnění krátkých stran manžety našitím na švové záložky rukávu.

8. Zažehlit koncovou záložku rukávu do rubní strany se současným vytvořením výpustky z manžety.
9. Sešít povrchový a podšívkový rukáv v dolním okraji.
10. Přezehlit dolní kraj podšívkového rukávu s vytvořením záhybu.
11. Sešít spodní rukávové kraje povrchové a v návaznosti podšívkové.
12. Rozžehlit švové záložky spodního rukávového švu, obrátit rukáv do líce a vyžehlit.

6.8.13.2. Půlmanžeta nebo čtvrtmanžeta

Tyto manžety mají předšitý horní a zadní kraj (jednu krátkou stranu). Přední kraj se vloží do spodního, předního nebo vrchního švu rukávu. Zadní kraj se může na rukáv připevnit našitím knoflíku. Někdy se manžety našívají na rukáv v horním i zadním kraji při prošíání krajů. V tomto případě nemusí být manžety celopodšíité, ale kraje se předšijí pouze pruhem podšívky. Technologický postup je podobný předcházejícímu.

6.8.14. Dolní kraj s ohrnovací manžetou

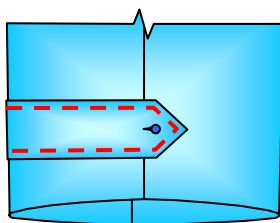
Zhotovují se u sportovních typů oděvů, převážně u bund. Vzniknou nadehnutím dolního kraje. Povrchový rukáv nemá koncovou záložku, ale je delší o šíři manžety a švovou záložku. U hřejivé podšívky je podšívkový rukáv střižený na dolním kraji stejně jako rukáv povrchový. U nehřejivé podšívky se podšívkový rukáv nadšije na dolním kraji pruhem vrchového materiálu, kterým se nahradí koncová záložka a manžeta. Po zhotovení rukávu se manžeta nadehne na lícni stranu rukávu.

6.8.15. Dolní kraj se sponou všitou do spodního švu rukávu

Technologický postup:

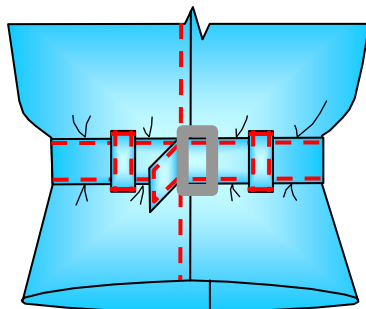
1. Vyztužit vrchní sponu z rubní strany lepící vložkovinou.
2. Přiložit vrchní a spodní sponu lícem k sobě a předšít sponu do tvaru.
3. Sestříhnout švové záložky spony, sestříhnout rožky, obrátit sponu do líce, vymnout šev a zažehlit výpustku z vrchní do spodní spony.
4. Naznačit umístění dírky na sponu.
5. Vyšít díрку.
6. Naznačit umístění spony na švové záložky spodního rukávu.
7. Přišít nezačištěný konec spony ke spodní švové záložce rukávu.

Následuje sešití dolního kraje podšívkového a povrchového rukávu a sešití spodních rukávových krajů. Nakonec se na rukáv přišíje knoflík, který se zapíná se sponou.

Obr. 212.: Spona všitá do spodního rukávového švu.

Sportovní pláště a bundy mohou mít rukávy stažené po celém obvodu sponou ve tvaru pásku. Ten se navléká do našitých poutek na rukávu.

Obr. 213.: Spona vložená do poutek.

7. Závěr

Dolní kraje jsou takové kraje, kterými je příslušný oděv ukončen. Ve spojovacím procesu je jeho vypracování ve většině případech řazeno mezi poslední šicí operace. Odlišnosti ve vypracování dolních krajů jsou způsobeny druhem oděvu, zvolenou technologií a použitým materiálem. Velké rozdíly ve vypracování mají oděvy pánské a dámské.

Svou práci jsem rozdělila na vypracování dolních krajů oděvů a dolních krajů rukávů. Dolní kraj rukávu se ve většině případech zhotovuje před všitím rukávu do průramku. Je-li oděv ukončen rozparkem, tak se zhotovuje současně s vypracováním příslušného dílu, ve kterém je umístěn. Než se začne vypracovávat dolní kraj je nutné provést doměření oděvu a kontrolu tvaru dolního kraje.

Práce je zaměřená na vypracování dolních krajů oděvů u podšitých i nepodšitých oděvů. V práci jsou vysvětleny základní pojmy, stručně charakterizované strojní zařízení používané pro jejich vypracování. Velkou částí jsou technologické postupy jednotlivých typů dolních krajů. Práce obsahuje volnou přílohu, kde jsou vypracované vzorníky dolních krajů v příslušném měřítku podle vybraných technologických postupů.

Mezi základní pojmy jsem zařadila nejzákladnější jako např. kraj ,okraj, záložka apod. Dále pojmy, pomocí kterých se dolní kraje ukončují. Jako jsou různé typy záhybů, rozparků, manžet, lemování, volánů, řasení apod. Převážná část těchto pojmů je převedena do grafické podoby pro snazší pochopení problematiky.

Uvedla jsem technické požadavky provedení dolních krajů, které jsou rozděleny na podšité a nepodšité oděvy. Naznačují různé způsoby řešení dolních krajů a různá pravidla související s jejich vypracováním.

Strojní zařízení používané pro vypracování dolních krajů oděvů je rozděleno podle typu stroje. Popis strojů je proveden pouze okrajově a je doplněn o grafické zobrazení jednotlivých strojů, stehů, popř., fotografií příslušného stehu.

Nejdůležitější část je vypracování technologických postupů. To nebylo tak jednoduché, jak se na první pohled zdálo. K dolním krajům přibýlo vypracování dolních krajů rukávů a s nimi i vypracování různých typů rozparků, manžet, průvleků. Ty k dolním krajům neodmyslitelně patří. Ukončení dolních krajů rukávů a oděvů je celá řada od nejběžnějších po méně obvyklé. Stačí si jen vybrat z uvedených technologických postupů.

Zaměřila jsem se i na vypracování dolních krajů podle typu oděvu nebo jsem jen naznačila, u kterého oděvu by se vypracování mohlo použít. Zároveň jsem, uvedla technologické rozdíly, které jsou způsobené zmíněnou volbou oděvu, zvolením typu montáže, tloušťkou materiálu, tvarem předšití překladových cípů nebo se požadovaný technologický postup může zhotovit několika způsoby. Některé operace jsou doplněny grafickým zobrazením prováděných operací nebo konečného vzhledu pro snazší pochopení této problematiky.

Doufám, že tato práce bude někomu užitečná nebo ho alespoň inspiruje k vypracování svého vlastního dolního kraje.

Seznam použité literatury

- [1.] Musilová, B., Halasová, A. Technologie výroby vybraných druhů oděvů. [skriptum] 1. vyd. Liberec: Technická Univerzita v Liberci 2002.
- [2.] Hamžík, P., Galusek, D. Oděvní názvosloví. 1. čes. vyd. Praha: SNTL, 1986.
- [3.] Slepánek, J. Oděvní názvosloví. 1. čes. vyd. Praha: SNTL, 1980.
- [4.] Haas, V., Oděvní stroje a zařízení. Praha: SNTL, 1985.
- [5.] Důbrava, L. Oděvní technologie pro III. ročník SOU učební obor krejčí se zaměřením na pánské oděvy. 1. vyd. Praha: SPN, 1988.
- [6.] Rolincová, I., Machová, B. Oděvní technologie pro II. ročník SOU učební obor krejčí se zaměřením na dámské oděvy. 2. vyd. Praha: SPN, 1991.
- [7.] Velíková, E. Oděvní technologie I. Praha, Informatorium, 2000.
- [8.] Velíková, E. Oděvní technologie II. Praha, Informatorium, 2001.
- [9.] Velíková, E. Oděvní technologie III. Praha, Informatorium, 2003.
- [10.] Přednášky z předmětu stroje a technologie konfekční výroby od Ing. Musilové.
- [11.] Učební texty ze střední školy.

Internetové stránky

- [1.] www.texcentrum.cz
- [2.] www.brother-czech.cz
- [3.] www.strobel.biz

Seznam volných příloh.

Vzorníky vybraných typů dolních krajů.

1. Prostřížený nákrýtový rozparek.
  - a) Způsob I., bez nástřihu.
  - b) Způsob II., s pomocným nástřihem.
2. Otevřený odševkový rozparek.
3. Dolní část kalhotové nohavice s přinechanou celozáhybovou manžetou a chránidlem.
4. Dolní část rukáv s nakládanou polomanžetou.